

Polonistika v Olomouci v minulosti a dnes

Polonistika w Ołomuńcu dawniej i dziś

Marie Sobotková

Izabela Szulc

Magdalena Zakrzewska

Aleksandra Starzyńska

Katarzyna Kwapilíková

Ivana Dobrotová

Jan Jeništa

Dvojazyčná, česko-polská publikace *Polonistika v Olomouci v minulosti a dnes / Polonistika w Ołomuńcu dawniej i dziś*, vydaná ve Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, je výstupem projektu *Historie a současnost olomoucké polonistiky*, realizovaném z prostředků Interní grantové agentury Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Hlavní řešitelka projektu, dlouhodobě se zabývající danou problematikou, přizvala k jeho realizaci čtyři polské doktorandky oboru *Srovnávací slovanská filologie* a dva pracovníky sekce polské filologie katedry slavistiky. Úvodní oddíl o historii oboru zachycují jeho počátky v prvních letech po obnovení olomoucké univerzity, kdy byla polština součástí širších slavistických studií, nikoli však samostatným studijním oborem, sledují konstituování polské filologie v 50. letech a její rozvoj v 60. letech, stagnaci v následujícím dvacetiletí, i její rozmach po roce 1989, kdy bylo dosud unifikované studium polonistiky nahrazeno několika nově akreditovanými, odlišně zaměřenými obory.

Oddíl *Vývoj polské filologie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci od počátků do současnosti (1947–2013)*, členěný do chronologicky koncipovaných kapitol, je výsledkem heuristického studia archivních materiálů Univerzity Palackého, ale také studia dobových dokumentů celospolečenského charakteru, právních norem i vnitřních předpisů a pokynů vydávaných univerzitními orgány.

Základním pramenem byly seznamy přednášek, zachycující relevantní vývojové tendence všech studijních oborů. Literatura zabývající se olomouckými slavistickými studii je omezena na několik prací nevelkého rozsahu, zpracování historie polonistiky chybí. Souhrnné publikace, vydané v sedmdesátých letech, nabídl autorům pouze dílčí poznatky, a proto s cílem vytvořit konkrétní představu o postavení studijního oboru polská filologie a podmínkách jeho výuky využili svědectví pamětníků nejen z řad bývalých učitelů a absolventů, ale i polských lektorek a lektorů. Jejich vzpomínky jsou přínosem pro poznání historie olomoucké polonistiky i dobových poměrů, viděných očima zasvěceného cizince.

Publikace sleduje vliv, který měly celospolečenské události na koncepci a organizaci vysokoškolského studia včetně studia polonistiky, jak to dokládají názvy jednotlivých kapitol *Počátky slavistických studií, Únor 1948 a reformované studium, Reorganizace vysokoškolské přípravy učitelů či Začlenění polonistiky ke katedrám a jeho změny*. Navazující výklad pojednává o vyčlenění samostatného oboru polská filologie z obecných slavistických

Dwujęzyczna polsko-czeska publikacja *Polonistika v Olomouci v minulosti a dnes / Polonistika w Ołomuńcu dawniej i dziś*, wydana w Wydawnictwie Uniwersytetu im. Palackiego w Ołomuńcu, jest wynikiem projektu *Historie a současnost olomoucké polonistiky*, realizowanego ze środków Uniwersyteckiego Systemu Grantowego (IGA) Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu im. Palackiego w Ołomuńcu. Kierownik projektu, która od wielu lat zajmuje się tą tematyką, zaprosiła do współpracy cztery polskie doktorantki kierunku *Porównawcza filologia słowiańska* oraz dwóch pracowników Sekcji Filologii Polskiej Katedry Slavistyki. Rozdziały wstępne, poświęcone historii kierunku, opisują początki jego istnienia w pierwszych latach po wznowieniu działalności ołomunieckiej uczelni, kiedy to polonistika stanowiła część obszerniejszych studiów slavistycznych, nie zaś samodzielny kierunek. Śledzą one również proces konstituowania się filologii polskiej w latach 50. oraz jej rozwój w latach 60., czas stagnacji, przypadający na kolejne dwie dekady, a także rozkwit, który nastąpił po roku 1989, kiedy dotychczas jednolite studia polonistyczne zastąpione zostały przez kilka nowych kierunków o zróżnicowanych profilach.

Część nazwana *Rozwój kierunku filologia polska na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu im. Palackiego w Ołomuńcu od jego początków po dzień dzisiejszy (1947–2013)*, podzielona na chronologicznie uporządkowane rozdziały, jest wynikiem heurystycznych badań nad materiałami archiwalnymi Uniwersytetu im. Palackiego, jak również dokumentami historycznymi ogólnospołecznego charakteru, normami prawnymi i wewnętrznymi przepisami oraz zaleceniami wydawanymi przez organy uniwersyteckie.

Podstawowe źródło informacji stanowiły spisy wykładów, odzwierciedlające rzeczywiste tendencje w rozwoju wszystkich kierunków studiów. Literatura dotycząca ołomunieckich studiów slavistycznych ogranicza się do kilku publikacji niewielkich rozmiarów, brakuje opracowania dotyczącego historii polonistyki. Teksty zbiorcze, wydane w latach siedemdziesiątych, dostarczyły autorom nielicznych tylko informacji, dlatego też, z zamiarem stworzenia konkretnego obrazu polonistyki jako kierunku studiów oraz warunków jego nauczania, korzystali oni z wypowiedzi świadków, którymi byli, poza byłymi wykładowcami i absolwentami, również lektorki i lektorzy języka polskiego. Ich wspomnienia stanowią znaczący wkład w poznanie historii ołomunieckiej polonistyki, jak również sytuacji społeczno-politycznej, widzianej oczyma wtajemniczonych

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Marie Sobotková a kolektiv

Polonistika v Olomouci v minulosti a dnes

Marie Sobotková

Izabela Szulc

Magdalena Zakrzewska

Aleksandra Starzyńska

Katarzyna Kvapilíková

Ivana Dobrotová

Jan Jeništa

OLMOUC 2014

Oponenti: prof. PhDr. Jiří Fiala, CSc.
prof. UJK dr hab. Zbigniew Trzaskowski

Zpracování a vydání publikace bylo umožněno díky účelové podpoře na specifický vysokoškolský výzkum udělené roku 2013 Univerzitě Palackého v Olomouci Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

1. vydání

© Marie Sobotková, Izabela Szulc, Magdalena Zakrzewska, Aleksandra Starzyńska,
Katarzyna Kvapilíková, Ivana Dobrotová, Jan Jeništa

© Univerzita Palackého v Olomouci, 2014

ISBN 978-80-244-4102-3 (e-kniha)

ISBN 978-80-244-4081-1 (tisk)

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme všem domácím a zahraničním spolupracovníkům, polským lektorkám a lektorům, ale i nejmladší generaci nedávno promováných doktorů a současných doktorandů, kteří svými odpověďmi na naše dotazy přispěli ke vzniku mnohotvárného obrazu historie a současnosti olomoucké polonistiky. Naše poděkování patří také pracovníkům Archivu Univerzity Palackého v Olomouci v čele s PhDr. Pavlem Urbáškem, pracovnícím děkanátu Filozofické fakulty Univerzity Palackého, zvláště jeho studijního oddělení s vedoucí Ing. Pavlínou Grigárkovou, pracovníkům Vydavatelství Univerzity Palackého a jeho ředitelce RNDr. Haně Dzikové a všem, kteří se zájmem sledovali naši cestu za poznáním tradičního olomouckého slavistického oboru – polonistiky.

Autoři

Obsah

I. / Vývoj polské filologie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci od počátků do současnosti (1947–2013)	7
Úvod	7
Počátky slavistických studií	8
Únor 1948 a reformované studium	12
Reorganizace vysokoškolské přípravy učitelů.....	16
Začlenění polonistiky ke katedrám a jeho změny.....	17
Od slavistických studií ke studiu polonistickému	18
Slavistická a polonistická studia přelomu 40. a 50. let 20. století.....	19
Postavení polonistiky do konce 60. let	19
Útlum polonistických studií v 70. a 80. letech.....	22
Transformace vysokoškolského studia po roce 1989	22
Změny v organizaci studia a polská filologie od roku 2003 do současnosti	26
II. / Vývoj studijních oborů, studijní programy, předměty a vyučující	28
První léta studia slovanských filologií a polské filologie	28
Konstituování polonistických studií	29
Polonistika v 50. letech včetně období Vysoké školy pedagogické	32
Polonistická studia na konci 50. let a v 60. letech	36
Přežívání oboru v 70. a 80. letech.....	39
Polonistická studia od studijního roku 1989/1990 do současnosti	41
Zavedení kreditního systému	44
Restrukturalizace oborů a současnost studia polské filologie	45
Charakteristika nově akreditovaných oborů ve studijním roce 2013/2014	47
III. / Současnost a perspektivy olomoucké polonistiky.....	49
Akreditace, studentské mobility, spolupráce se zahraničními odborníky	49
Doktorské studium Srovnávací slovanská filologie v letech 2003–2013	50
Projekty řešené sekcí polonistiky v letech 1996–2013	51
IV. / Vyučující, lektori, absolventi, doktorandi, domácí a zahraniční spolupracovníci	54
V. / Závěr.....	195

Vývoj polské filologie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci od počátků do současnosti (1947–2013)

Úvod

Dvojjazyčná, česko-polská publikace *Polonistika v Olomouci v minulosti a dnes / Polonistyka w Ołomuńcu dawniej i dziś*, vydaná ve Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, je výstupem projektu *Historie a současnost olomoucké polonistiky* realizovaném z prostředků Interní grantové agentury Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Hlavní řešitelka projektu, dlouhodobě se zabývající danou problematikou, přizvala k jeho realizaci čtyři polské doktorandky oboru *Srovnávací slovanská filologie* a dva pracovníky sekce polské filologie katedry slavistiky. Úvodní oddíly o historii oboru zachycují jeho počátky v prvních letech po obnovení olomoucké univerzity, kdy byla polština součástí širších slavistických studií, nikoli však samostatným studijním oborem, sledují konstituování polské filologie v 50. letech a její rozvoj v 60. letech, stagnaci v následujícím dvacetiletí i její rozmach po roce 1989, kdy bylo dosud unifikované studium polonistiky nahrazeno několika nově akreditovanými, odlišně zaměřenými obory.

Oddíl *Vývoj polské filologie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci od počátků do současnosti (1947–2013)*, členěný do chronologicky koncipovaných kapitol, je výsledkem heuristického studia archivních materiálů Univerzity Palackého, ale také studia dobových dokumentů celospolečenského charakteru, právních norem i vnitřních předpisů a pokynů vydávaných univerzitními orgány.

Základním pramenem byly seznamy přednášek, zachycující relevantní vývojové tendence všech studijních oborů. Literatura zabývající se olomouckými slavistickými studii je omezena na několik prací nevelkého rozsahu, zpracování historie polonistiky chybí. Souhrnné publikace, vydané v sedmdesátých letech, nabídly autorům pouze dílčí poznatky, a proto s cílem vytvořit konkrétní představu o postavení studijního oboru polská filologie a podmínkách jeho výuky využili svědectví pamětníků nejen z řad bývalých učitelů a absolventů, ale i polských lektorek a lektorů. Jejich vzpomínky jsou přínosem pro poznání historie olomoucké polonistiky i dobových poměrů viděných očima zasvěceného cizince.

Publikace sleduje vliv, který měly celospolečenské události na koncepci a organizaci vysokoškolského studia včetně studia polonistiky, jak to dokládají názvy jednotlivých kapitol *Počátky slavistických studií, Únor 1948 a reformované studium, Reorganizace vysokoškolské přípravy učitelů* či *Začlenění polonistiky ke katedrám a jeho změny*. Navazující výklad pojednává o vyčlenění samostatného oboru polská filologie z obecných slavistických studií (v kapitole *Slavistická a polonistická studia přelomu 40. a 50. let*), tedy o období zachycujícím obtížné začátky dnes konkurenceschopného filologického oboru, jenž má v současnosti ambice nejen filologické, jak ukazuje akreditace mezioborového filologicko-ekonomického programu.

I v hodnocení vývoje olomoucké polonistiky jsme v projektu označili období, od něhož nás dnes dělí téměř půlstoletí, za „zlatá šedesátá léta“, neboť ve srovnání s předchozími 50. lety a s následujícím obdobím normalizace tento obor prožil necelou dekádu trvající naděje na svobodnou a pravdivou uměleckou reflexi společnosti s vědomím její očekávané renesance. Násilné přerušení příznivého vývoje postihlo všechny sféry

života společnosti. Období tzv. normalizace v sedmé dekádě minulého století znamenalo i pro polonistiku stagnaci. V 80. letech byl náš obor trpěn, omezován, a dokonce ohrožen likvidací, neboť po vzniku polské Solidarity a za působení polsko-česko-slovenské Solidarity byly v ČSSR obavy z nežádoucího šíření jejich názorů (srov. kapitolu *Útlum polonistických studií v 70. a 80. letech*). Také náš obor získal novou perspektivu až s nástupem demokracie po roce 1989. Rovněž olomoucká polonistika se aktivně podílela na transformaci vysokoškolského studia, prožívala s fakultou a univerzitou organizační změny a díky grantovým projektům pracovníků sekce polské filologie zaváděla nové metodologie a výukové technologie (kap. *Transformace vysokoškolského studia po roce 1989 a Změny v organizaci studia a polská filologie od roku 2003 do současnosti*).

Oddíl *Vývoj studijních oborů, studijní programy, předměty a vyučující* je věnován po obecněji koncipovaných kapitolách konkrétním procesům, jež směřovaly ke konstituování oboru polská filologie na jeho emancipační cestě od slavisticky chápaného studia k plnohodnotnému filologickému oboru polská filologie neboli od lektorských cvičení polského jazyka ke vzniku studijních jazykových, literárních a kulturních předmětů, velmi brzy dokonce s orientací na odborné studium s překladatelským zaměřením (odborné polonistické studium nebylo možné v počátcích ustavit z důvodu nedostatku specialistů-polonistů). O složité cestě k dnešnímu stavu oboru pojednávají kapitoly *První léta studia slovanských filologií a polské filologie* a *Konstituování polonistických studií*, o složitých institucionálních záležitostech vypovídají kapitoly *Polonistika v 50. letech včetně období Vysoké školy pedagogické a Polonistická studia na konci 50. let a v 60. letech*. O krizi, vyvolané odchodem vyučujících z politických důvodů, jež vyústila ve stagnaci oboru či spíše jeho nedůstojné přežívání a v likvidační propad počtu jeho studentů, se čtenář dozví v kapitole *Přežívání oboru v 70. a 80. letech*, kdežto polistopadový vývoj mapují kapitoly *Polonistická studia od studijního roku 1989/1990 do současnosti*, *Zavedení kreditního systému*, *Restrukturalizace oborů a současnost studia polské filologie* a *Charakteristika nově akreditovaných oborů ve studijním roce 2013/2014*.

V chronologicky koncipovaném historickém diskurzu tvoří další část III. oddíl nazvaný *Současnost a perspektivy olomoucké polonistiky*, jež je rekapitulací každodennosti oboru a neopomíjí ani jeho perspektivy. Uvedeny jsou popisy nově akreditovaných bakalářsko-magisterských oborů (kapitola *Akreditace, studentské mobility, spolupráce se zahraničními odborníky*), možnosti studentských zahraničních mobilit a s nimi související spolupráce se zahraničními odborníky, pozornost je věnována již více než deset let akreditovanému a úspěšně se rozvíjejícímu doktorskému studiu (kapitola *Doktorské studium Srovnávací slovanská filologie v letech 2003–2013*) a přehledu úspěšných projektů (*Projekty řešené pracovníky sekce polonistiky v letech 1996–2013*).

Čtvrtým oddílem monografie jsou biografické medailonky vyučujících včetně bibliografií jejich prací, následují obdobné údaje o lektorkách a lektorech, bez jejichž práce se výuka nemůže obejít, a poté jsou prezentováni doktorandi doktorského studijního programu Srovnávací slovanská filologie a někteří z absolventů tohoto studia. Výčet doplňují domácí a zahraniční spolupracovníci, minulí i současní, kteří se podíleli a podílejí nejen na výuce, ale i na formování oboru. První z nich jsou nositeli domácí bohemisticko-rusisticko-ukrajnistické slavistické koncepce, kdežto zahraniční spolupracovníci, jazykovědci či literární vědci, rozšiřují badatelské obzory domácím českým polonistům.

Zbývající oddíly shrnují hlavní závěry práce, uvádějí prameny a literaturu a předkládají české, polské a anglické resumé. Následují přehledy absolventů oboru od počátků do roku 2013 a soupis řešených bakalářských a magisterských diplomových prací. Publikaci završují vzpomínky na již nežijící významné osobnosti olomoucké polonistiky a obrazová příloha.

Počátky slavistických studií

Polonistika patří na Filozofické fakultě Univerzity Palackého k oborům s nejdelší tradicí, neboť její počátky spadají již do studijního roku 1947/1948. Sdílela osudy své fakulty i vysoké školy, zasáhly ji reorganizace

vysokého školství, změny koncepcí i délky studia, prožívala s celou společností politické zvraty – brzy po obnovení univerzity likvidaci demokracie, šedesátá léta vrcholící pražským jarem a jeho potlačením, období normalizace i znovunabytí svobody. Byla vystavena ideologickým tlakům a ohrožována vlastními existenčními problémy, ale i potížemi, ve kterých se ocitala fakulta, a dokonce i univerzita.

Zákon o obnovení olomoucké univerzity byl Prozatímním Národním shromážděním Československé republiky schválen 21. února 1946¹ a po roce, v den prvního výročí jeho přijetí, byla Univerzita Palackého slavnostně otevřena. Teologická fakulta zahájila svou činnost již v zimním semestru 1945/1946 a lékařská fakulta v letním semestru téhož akademického roku. Filozofická fakulta měla podle původních předpokladů zahájit své působení až v roce 1948, ale všeobecné poválečné nadšení dokázalo přípravné práce urychlit, takže s výukou bylo započato v zimním semestru 1946/1947, a to současně s výukou na pedagogické fakultě,² se kterou byla v prvním desetiletí své existence v úzkém vztahu.³

Po osvobození nebyla vydána žádná zásadní právní norma, která by výrazně změnila život vysokých škol proti předválečným poměrům. Byly otevřeny nacisty uzavřené české vysoké školy a dekrety prezidenta republiky byly zrušeny německá univerzita v Praze⁴ a německé technické vysoké školy v Praze a v Brně.⁵ V květnu 1945 vyšlo vládní nařízení,⁶ které v plném rozsahu obnovilo platnost předpisů, jimiž se řídily vysoké školy k 29. září 1938. Navázalo se tedy na předválečné tradice, ale současně bylo zřejmé, že pouhé obnovení předválečných poměrů není možné, neboť veřejnost se radikalizovala, což se projevilo již při poválečné očiště společnosti od kolaborantů a zrádců prováděné na základě Košického vládního programu i na vysokých školách. Tento proces se před válkou neexistující a až po válce obnovené olomoucké univerzity netýkal, takže se plně mohla věnovat svému budování, zpočátku v intencích tradic dosavadních univerzit, tedy šestisetleté pražské, a po nabytí samostatnosti v roce 1919 nově vzniklých univerzit brněnské a bratislavské. Po dvou letech její poválečné existence však došlo k zásadním změnám v její organizaci i systému výuky.

Již na počátku dvacátých let, tedy krátce po vzniku republiky, probíhaly diskuse, ve kterých stále častěji zaznívaly požadavky na změny ve vysokém školství, a pracovalo se na dílčích organizačních a studijních reformách. Poukazovalo se na liberalismus, který studentům dával volnost ve výběru přednášek, a současně umožňoval jen velmi omezenou kontrolu jejich studia. Dokonce již tehdy padaly radikální návrhy, jejichž realizace by znamenala nejen omezení dosavadních liberálních poměrů na vysokých školách, ale i přiblížení se vysokých škol školám středním. Kurzy jednotlivých disciplín neměly pevně daný obsah a strukturu, a mnohdy tak nezajišťovaly výuku podstatné části oboru, neboť vysokoškolské učitelé ve svých přednáškách a seminářích upřednostňovali témata, která byla předmětem jejich aktuální vědecké práce. Takto pojatá výuka nebyla optimální především pro posluchače připravující se na práci středoškolských učitelů, neboť pro ně nebylo nejdůležitější ovládat vybraná témata do hloubky a osvojovat si metody vědeckého zkoumání, ale získat solidní znalosti studovaného oboru v celém jeho rozsahu, jenž byl vyžadován středoškolskými osnovami.⁷ Nadto obsah vysokoškolské výuky neodpovídal požadavkům státních zkoušek, u kterých student musel prokázat komplexní znalost problematiky oboru. Stručně řečeno, vysokoškolská výuka byla kvalitní průpravou pro posluchačovu vědeckou práci a jejím kladem také skutečně byla vědecká či vědecko-popularizační práce středoškolských učitelů, jak nám ji potvrzují výroční zprávy středních škol. Z řad středoškolských

¹ Zákon č. 35/1946 Sb.

² Pedagogické fakulty byly podle zákona č. 100/1946 Sb. zřízeny při všech univerzitách. Podle zákona č. 170/1946 Sb., kterým se vydává statut pedagogických fakult a určuje studijní doba učitelů, byla stanovena délka studia pro učitelství v mateřských školách na čtyři semestry, na obecných a měšťanských školách na šest semestrů a na středních a odborných školách na 8–10 semestrů. Přechnodně byla v prvních dvou případech zkrácena na dva a čtyři semestry.

³ Studenti, pro které byla filozofická fakulta přípravou na povolání středoškolských profesorů, navštěvovali pedagogické a psychologické disciplíny na pedagogické fakultě.

⁴ Dekret prezidenta republiky č. 122/1945 Sb., o zrušení německé univerzity v Praze.

⁵ Dekret prezidenta republiky č. 123/1945 Sb., o zrušení německých vysokých škol technických v Praze a v Brně.

⁶ Vládní nařízení č. 9/1945 Sb., o přechodných opatřeních na vysokých školách, § 1.

⁷ Vališová, Alena a kol.: Pedagogika pro učitele. Vyd. 1. Praha, Grada 2007, s. 37.

učitelů se rekrutovali soukromí docenti, s nimiž se setkáváme jako s vysokoškolskými učiteli i na obnovené olomoucké univerzitě. Výsledkem byl stav, kdy student ovládal postupy vědecké práce, ale podstatně méně byl připravován jako učitel. Slabinou byla i výuka pedagogických disciplín, která byla věnována především pedagogickým teoriím a jejich historii, kdežto didaktiku mezi nimi postrádáme.

Studium na obnovené olomoucké univerzitě se zprvu řídilo předválečnými normami, tedy studijní a vědní obory byly organizovány tradičním způsobem obdobně jako na již existujících univerzitách v Praze, Brně a Bratislavě.

Základní pedagogicko-administrativní jednotkou byly semináře, kterých bylo na filozofické fakultě v jejích počátcích ustanoveno třináct včetně semináře pro slovanskou filologii, v letním semestru 1949 se jejich počet rozšířil na sedmáct.⁸ Mezi semináři nenacházíme seminář pro českou filologii, neboť studium bohemistiky bylo součástí studia slavistiky, v jejímž rámci i probíhalo. Dalším organizačním prvkem byly ústavy vytvářené od roku 1947 pro několik příbuzných disciplín. K nim náležel i Ústav pro slovanskou filologii, založený v roce 1948, přičemž bohemistika byla i nadále řízena ze slavistického pracoviště. Některé ústavy byly budovány společně s pedagogickou fakultou a vytvářely sbírky a knihovny pro potřebu vyučujících a studentů obou fakult. K prvním patřil i slavistický ústav, který disponoval největší knihovnou na fakultě,⁹ ovšem v seznamu přednášek na akademický rok 1949/1950 je slovanská filologie ještě uvedena mezi čtrnácti semináři, nikoli mezi čtyřmi ústavu.¹⁰

Pro výuku jazyků bylo již od roku 1946 zřízeno jedenáct lektorátů, mezi nimi i slovenštiny, polštiny, ruštiny, srbochorvatštiny a slovinštiny, vedených zahraničními lektory (pro polštinu nikoli, lektorem byl Józef Niemiec z Orlové), později nakrátko vznikly i lektoráty bulharštiny a ukrajinštiny.

Původní organizace studia, zavedená v prvním akademickém roce, se v úplnosti uplatnila pouze v následujících dvou semestrech, neboť poté se začaly poměry na vysokých školách zásadně měnit. Prvními právními normami, kterými byla zahájena studijní reforma, byly předběžné studijní a zkušební řády pro I. ročník reformovaného studia, které vydalo ministerstvo školství a osvěty v průběhu září a října 1948.¹¹ Tyto řády, platné od studijního roku 1948/1949, nejen výrazně změnily organizaci studia a systém zkoušek, ale odstranily již zmíněný dosavadní akademický liberalismus.

Podle ministerského výnosu z roku 1948¹² byly zakládány nové, mezioborové a mezifakultní vědecko-pedagogické jednotky nazývané vědecké odbory. V našem případě v nich byli sdruženi učitelé filozofické a pedagogické fakulty, ale přizváni do nich byli i vybraní studenti a odborníci, kteří nepůsobili na žádné z obou fakult. Koncem roku 1948 a počátkem následujícího roku bylo zřízeno celkem jedenáct odborů, mezi nimi i slavistický a bohemistický. Ještě během roku 1949 však byl počet odborů redukován, přičemž všechny jazykové odbory byly sdruženy do nového, široce pojatého filologického odboru, který se členil na čtyři sekce včetně slavistické. Když na základě vysokoškolského zákona z roku 1950 vznikly jako nové jednotky katedry, převzaly převážnou část činnosti vědeckých odborů, z nichž některé zanikly a působení dalších se ujaly jiné organizace. Náplň práce filologického odboru převzaly v roce 1964 pobočka Jazykovědného sdružení ČSAV, pobočka Literárněvědné společnosti ČSAV a pobočka Kruhu moderních filologů.¹³

⁸ Podle obvyklých postupů měly být stanovy těchto seminářů schváleny ministerstvem školství a osvěty (MŠO). V publikaci Placht, O. – Havelka F.: *Předpisy pro vysoké školy Republiky československé*, Praha 1932, jsou na s. 355–356 uvedeny stanovy semináře pro slovanskou filologii FF UK v Praze. Podle této publikace jsou stanovy seminářů vydávány ve Sběrce zákonů a nařízení a na jednotlivých univerzitách podle § 19 studijního řádu rozdávány posluchačům. Vzhledem k tomu, že předválečné předpisy po válce znovu platily, měly by existovat analogicky i stanovy pro FF UP, ve *Věstníku Ministerstva školství a osvěty 1945–1947* však uvedeny nejsou.

⁹ Navrátil, Jan, ed.: *Kapitoly z dějin olomoucké univerzity 1573–1973*. 1. vyd. Ostrava. Profil 1973, s. 202.

¹⁰ Seznam přednášek na Palackého univerzitě v Olomouci v akademickém roce 1949–1950. Olomouc 1949, s. 43.

¹¹ Výnos MŠO č. A 196.008/48-V/1 *Předběžný studijní a zkušební řád pro I. ročník reformovaného filozofického studia* ze dne 15. 10. 1948.

¹² Navrátil, cit. d., s. 202.

¹³ Tamtéž.

Obnovení platnosti předválečných předpisů znamenalo, že v prvních letech se na filozofické fakultě nerozlišovalo studium odborné a učitelské. Ve filologických seminářích měli být studenti vedeni ke studiu a vědecké práci z celého oboru, v našem případě slovanské filologie. Seminář poskytoval studujícím příležitost, aby si nabyté vědomosti utvrzovali cvičením a učili se je prakticky používat. S tímto cílem se konala seminární cvičení ze srovnávacího slovanského jazykozpytu a staroslověnštiny, z českého jazyka, z české literatury, z nové české literatury a z jednotlivých slovanských jazyků a literatur. Úpravy z 30. let znamenaly vytvoření rámce pro organizaci vysokoškolské výuky a stanovily podmínky pro výkon povolání středoškolských profesorů, ale do jisté míry byly kompromisem vzešlým z dlouholetých diskusí o jejich přípravě. Posluchačům, kteří studovali slavistiku jako přípravu k učitelství českého (nebo jiného slovanského) jazyka na středních školách, se doporučovalo, aby se v prvních semestrech čtyřletého studia zúčastňovali cvičení ze staroslověnštiny, v ostatních pak z českého jazyka a literatury. Kromě toho měli podrobně studovat nejméně jeden další slovanský jazyk a jeho literaturu. Studující, kteří slavistiku studovali k jiným účelům, její studium pro ně tedy nebylo přípravou na pedagogickou dráhu, si mohli volit seminární cvičení bez jakéhokoli omezujícího doporučení.

Aby studenti dokázali zvládnout práci v jednotlivých odděleních semináře pro slovanskou filologii, byla zřízena proseminární jazyková a lingvistická cvičení. Úspěšné absolvování aspoň dvou semestrů těchto proseminářů bylo podmínkou pro přijetí do seminářů. Posluchačům se doporučovalo, aby se do obou proseminářů přihlásili již v prvním semestru.

První seznam přednášek, jenž byl vydán pro zimní semestr akademického roku 1946/1947,¹⁴ stanovil pro všechny posluchače filozofické fakulty jako povinné dvě dvouhodinové přednášky týdně: logiku a noetiku (J. Otáhalová-Popelová) a úvod do politické sociologie (M. Trapl) po dobu jednoho semestru. Všechny přednášky byli posluchači povinni absolvovat v prvních čtyřech semestrech svého studia (ještě před 1. státní zkouškou), přičemž postup zápisu přednášek byl libovolný. Posluchači museli mít zapsáno 10 hod. týdenních přednášek, aby jim byl semestr uznán. Seminární, proseminární a lektorská cvičení se do uvedených deseti hodin nepočítala. V letním semestru 1947 se posluchačům filozofické fakulty doporučovalo, aby si zapsali čtení (tzn. přednášky) z ostatních fakult, zejména pedagogické, zbývající pokyny se shodovaly s pokyny pro zimní semestr.¹⁵ V prvních dvou letech bylo navíc povinností posluchačů, kteří maturovali v období 1942–1945, navštěvovat přednášky z českých a československých dějin a ze zeměpisu ČSR.

Seznam přednášek na následující zimní semestr akademického roku 1947/1948 obsahuje shodné pokyny, uvádí, že přednášky povinné pro všechny posluchače jsou označeny hvězdičkou (*), ale v následujícím výčtu žádná z přednášek takto označena není.¹⁶ Seznam přednášek v letním semestru 1948 oproti předcházejícím upozorňuje na podmínky přijetí ke studiu spočívající v předložení předepsaných dokladů.¹⁷ Přestože stále byla diskutována nezbytnost zásadních změn, studium bylo i v tomto roce organizováno v intencích prvorepublikových norem a zvyklostí.

Prvním krokem k jejich změně bylo zavedení výše zmíněných předběžných studijních a zkušebních ráďů pro 1. ročník reformovaného studia, vydaných ministerstvem školství a osvěty na podzim 1948, na které navazovala řada dalších opatření. Kroky realizované v počáteční etapě reformy byly zahrnuty do zákona o vysokých školách, který byl vydán v roce 1950¹⁸ a uzákonil radikální změnu v postavení vysokých škol po potlačení demokracie a nástupu totalitního režimu v únoru 1948.

¹⁴ Seznam přednášek Palackého univerzity v Olomouci v zimním semestru 1946–47. Olomouc 1946.

¹⁵ Seznam přednášek Palackého univerzity v Olomouci v letním semestru 1947. Olomouc 1947, s. 15.

¹⁶ Seznam přednášek Palackého univerzity v Olomouci v zimním semestru 1947–48. Olomouc 1947, s. 15.

¹⁷ Seznam přednášek Palackého univerzity v Olomouci v letním semestru 1948. Olomouc 1948, s. 5–6.

¹⁸ Zákon č. 58/1950 Sb., o vysokých školách.

Únor 1948 a reformované studium

Po únoru 1948 byly na vysokých školách oslabeny pravomoci akademických senátů i profesorských sborů jednotlivých fakult, tedy tradičních samosprávných vysokoškolských orgánů, ve prospěch fakultních akčních výborů, které získaly rozhodující slovo. Tento stav vyústil v radikální reformu vysokých škol, která změnila jejich charakter, neboť znamenala přestavbu studia z hlediska jeho obsahu i organizace. Koncem čtyřicátých let neblaze poznamenaly život vysokých škol a zasáhly do osudů řady vyučujících a posluchačů pounorové politické čistky a tzv. demokratizace vysokých škol, jejímž vyhlášeným cílem bylo zhodnocení studijního prospěchu a studijní kázně posluchačů a snaha zabránit zneužívání svobody studia posluchači, kteří neplnili své studijní povinnosti. I tato akce, která proběhla v lednu a únoru 1949, měla politickou stránku, neboť kromě přístupu ke studiu byly posuzovány i politické postoje posluchačů.

Posluchači, kteří zahájili studium v akademickém roce 1948/1949, byli přijímáni výhradně do tzv. reformovaného studia, které znamenalo zásadní organizační a obsahovou přestavbu původního stavu. Ta se neuskutečnila zlomově, ale v průběhu několika let. Po přípravě probíhající po celý letní semestr 1948 přinesly první podstatnou změnu již zmíněné výnosy ministerstva školství a osvěty postupně vydané pro všechny univerzitní fakulty na podzim 1948. K nim náležel i ministerský výnos, kterým byl vydán i předběžný studijní a zkušební plán pro 1. ročník reformovaného filozofického studia.¹⁹

Seznam přednášek na zimní semestr 1948/1949 byl však ještě uspořádán podle dosavadních zvyklostí, tj. shodně se seznamem na předcházející akademický rok, tedy nabídka a uspořádání přednášek, proseminářů, seminářů a lektorských cvičení zůstala zachována, trvala i povinnost deseti zapsaných hodin, aby byl posluchači semestr uznán. Pokyny k zápisu ke studiu však nově obsahují upozornění na novotu – přijímací rozhovor, při kterém může být uchazečům doporučeno, aby se přihlásili na jinou fakultu nebo vysokou školu; při zápisu jsou posluchači nově povinni předložit potvrzení národního výboru svého bydliště, že není námitek proti jejich zápisu na vysokou školu.²⁰

V tomto seznamu poprvé nacházíme mezi filozofickými disciplínami přednášku supl. Gustava Riedla *Dialektický materialismus* v rozsahu dvou hodin týdně (nejen pro posluchače filozofické, ale i pedagogické fakulty).²¹

I v letním semestru 1949 trvala obligátní povinnost zapsat si 10 hod. přednášek; jako povinné jsou označeny pro daný semestr dvouhodinové přednášky *Dialektický materialismus* a *Společenské nauky*. Tento seznam obsahuje i pasáž o úpravě studijního roku 1948/1949 na veškerých vysokých školách, mj. stanovuje jednotné začátky a konce semestrů, prázdniny a zkušební období. Projevem snah omezit dosavadní volnost je nepochybně i opatření typu „Obvyklé rektorské volné dny napříště odpadají.“²²

Zcela převratnou organizaci studia, započatou v akademickém roce 1948/1949, podrobně popsal seznam přednášek na rok 1949/1950, který se skládá ze dvou částí: první, věnované reformovanému studiu probíhajícímu v 1. a 2. ročníku, a druhé, věnované nereformovanému studiu, jež platila pro 3. a vyšší ročníky.

Zápis se poprvé konal do celého studijního roku, tedy posluchači si zapisovali předměty zimního i letního semestru současně. Seznam přednášek nadto informoval zájemce o studium o novince, kterou byly přijímací pohovory: „Zápis nových studentů se koná na děkanství příslušné fakulty při přijímacím pohovoru, k němuž bude každý vyzván, v době od 16. do 26. září.“²³ Jsou stanoveny jednotné termíny celého roku, mj. odpadají velikonoční prázdniny, které ještě v předchozím roce trvaly 14 dní.

¹⁹ Viz pozn. 9.

²⁰ Seznam přednášek Palackého univerzity v Olomouci v zimním semestru 1948–49. Olomouc 1948, s. 4.

²¹ Tamtéž, s. 22.

²² Seznam přednášek Palackého univerzity v Olomouci v letním semestru 1949. Olomouc 1949, s. 5.

²³ Seznam přednášek na Filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci, na bienniu přírodních věd a na jednoročním kurzu pro plánování v akademickém roce 1949–1950. Olomouc 1949, s. 5. Biennium přírodních věd představovalo první dva ročníky přírodovědecké fakulty, po jejichž absolvování pokračovali posluchači v dalším studiu na Přírodovědecké fakultě MU v Brně. V seznámech

Posluchači, kteří zahájili studium v akademickém roce 1948/1949, studovali podle předpisů pro reformované studium členěné na větev učitelenskou a větev odbornou (neučitelenskou). První z nich byla přípravou pro učitele škol 3. stupně, druhá pro odborné pracovníky pro kulturní potřeby státu. Jedním z cílů studia bylo připravovat kandidáty pro samostatnou badatelskou činnost, tedy výchova vědeckého dorostu (studium badatelské). Do badatelského studia mohli být přijati vynikající studenti obou dříve vyjmenovaných oborů. Studium bylo možné uzavřít nejdříve po deseti semestrech absolvovaných na fakultě, přičemž aspoň čtyři semestry musel být přijatý uchazeč vědeckým kandidátem. Po schválení disertační práce a složení příslušných zkoušek (filozofické rigorózum a jazykové zkoušky) získal posluchač titul doktora filozofie.

Každý učitelský i neučitelský obor čtyřletého studia se skládal ze dvou předmětů, přičemž u neučitelského studia byl jeden předmět základní a druhý průvodní. Přehled kombinací oborů učitelského studia²⁴ uvádí polštinu s češtinou a polštinu s ruštinou. Češtinu bylo možno kombinovat s deseti jinými předměty, především s cizími jazyky. Stejná škála předmětů se nabízela posluchači, jenž by studoval polštinu s cílem získat učitelskou způsobilost pro výuku na gymnáziích s polským jazykem vyučovacím. V padesátých letech nacházíme v seznamech absolventů v kombinaci s polštinou také dějepis a němčinu.²⁵ V odborném (neučitelském) studiu předpisy dovolovaly kombinaci studia polštiny s češtinou a ruštinou, ale i s pěti dalšími jazyky,²⁶ ovšem nabídka nebyla využívána.

Dosavadní volnost, s níž si student vybíral z nabídky dané fakultou a podle svého uvážení se připravoval na státní zkoušky, byla výrazně omezena. Byly zavedeny postupové a souborné zkoušky (komplexní a dílčí), v 1. ročníku byla návštěva přednášek a seminářů povinná a neomluvená absence byla důvodem k zavedení disciplinárního řízení. Podle studijního řádu se studenti museli již v 1. ročníku rozhodnout pro učitelství, nebo pro odborné studium.

Reformované studium bylo zpočátku shodně s nereformovaným čtyřleté, přičemž druhý předmět se studoval pouze tři roky a jeho studium nebylo uzavíráno státní zkouškou. Pedagogika a psychologie se staly součástí tzv. společného základu, tedy disciplín povinných pro všechny studenty učitelského studia. Připomeňme, že hlasy požadující pevné učební plány a dokonce osnovy ve středoškolském duchu se poprvé ozývaly již za předválečných diskuzí. Faktem je, že výuka získala pevná pravidla a že koncepce oborů, v nichž se připravovali budoucí středoškolské učitelé, se na dlouhé období stabilizovaly, což vynikne zejména ve srovnání s opakovanými změnami v přípravě učitelů základních škol.²⁷

Zásadní změnou, kterou přineslo reformované studium v obou větvích, byl postup podle předem stanoveného pevného studijního plánu, který určil pro každý semestr povinné přednášky a cvičení i přednášky a cvičení výběrové. Účast na povinných přednáškách byla kontrolována a výsledky studia posluchačů byly ověřovány dílčími a kontrolními zkouškami pomocnými a praktickými. Dílčích zkoušek z každého předmětu bylo obvykle šest a posluchač je byl povinen vykonat v prvních šesti semestrech ve stanoveném pořadí.²⁸ Ostatní uvedené zkoušky byly z každého předmětu obvykle tři a posluchač se jim podroboval v prvních čtyřech semestrech. Dalšími byly zkoušky ze společenských nauk a specifické zkoušky v učitelském a odborném

přednášek se uvádí od roku 1950 do roku 1953 „kurz pro plánování“, jenž měl být prvním krokem ke vzniku právnické fakulty, jejíž zřízení je zakotveno v zákoně č. 35/1946 Sb., o obnovení univerzity v Olomouci.

²⁴ Obory studia učitelského (podle výnosu MŠO, č. A-179.500/48-III/1, z 22. 9. 1948, jenž pozměňuje a doplňuje s účinností od 15. září 1948 § 14 výnosu min. školství a národní osvěty č. 16 510-II z 8. srpna 1930, a podle výnosu MŠVU, č. A-233.234/48-III/1, ze 17. 2. 1949). Tamtéž, s. 17.

²⁵ Srovnej: Soupis absolventů, příloha č. VIII, s. 450–457.

²⁶ Seznam přednášek (...) 1949–1950, s. 39.

²⁷ Vališová, cit. d., s. 45. Zákon č. 31/1953 Sb., o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon), zavedl pedagogické školy pro přípravu učitelů mateřských škol a 1. stupně nově zavedených osmiletých a jedenáctiletých středních škol. Vládní nařízení č. 66/1953 Sb., ze dne 21. července, o vyšších pedagogických školách a vysokých školách pedagogických, přineslo transformaci pedagogických fakult v Praze a v Olomouci ve vysoké školy pedagogické, z ostatních pedagogických fakult a poboček pražské pedagogické fakulty vznikly vyšší pedagogické školy pro vzdělávání učitelů 2. stupně.

²⁸ Plán zkoušek z polštiny (podle prozatímních zkušebních plánů) uvádíme v kapitole Vývoj studijních oborů, studijní programy, předměty a vyučující, s. 28–38.

studiu. Dosavadní volnost studentů v přípravě na státní zkoušky tím byla odstraněna a nahrazena pevně daným režimem. Obě studia byla zakončována závěrečnými zkouškami na konci osmého semestru a odbornou domácí (diplomní) prací ze základního předmětu.

Kombinace předmětů studia byly dány, předměty nebylo možné kombinovat libovolně, ale jejich počet byl dostatečný. Seznam přednášek obsahoval studijní plány přednášek společných pro všechny obory studia každé z obou větví i prozatímní zkušební plány. V případě polštiny byl studijní plán odborného studia téměř shodný s plánem učitelského studia.²⁹ Zkušební plán odborného studia se v prvních dvou letech studia zcela shodoval s plánem učitelského studia, zkoušky v dalších letech měly být podle uvedeného seznamu přednášek teprve stanoveny.

V kapitole „Studium v prvním a druhém ročníku“ v seznamu přednášek pro rok 1949/1950³⁰ zjišťujeme, že nedošlo pouze k zavedení pevně daných studijních a zkušebních plánů, které byly v protikladu s dosavadní volností. Další předpisy měly zajistit pravidelnou přípravu studentů, v dobovém kolektivním duchu a za vzájemné spolupráce a kontroly. Příslušný výnos ministerstva školství a osvěty³¹ nařizoval, aby se při zápisu vytvářely z posluchačů stejného oboru, příp. předmětu, studijní kroužky do počtu dvaceti osob, za jejichž společnou práci odpovídal ustanovený vedoucí kroužku. Další výnos MŠO³² nařídil, aby pro práci každého kroužku byly stanoveny čtyři povinné hodiny, ze kterých byly dvě věnovány společenským naukám, pro něž byl děkanem ustanoven osvětový vedoucí. Pro práci kroužků byl dokonce v týdenním rozvrhu stanoven čas v pondělí od 17 do 19 hod. pro společenské nauky, ve čtvrtek v tutéž dobu pro odborné studium. Cílem bylo uvědomění si kolektivní odpovědnosti studentů, kteří se na zkoušky nejen společně připravovali, ale také je společně vykonávali a vysílali k nim své zástupce. Těmito opatřeními mělo být dosaženo odstranění nežádoucího nárazového, nesystematického studia, zkoušky se měly stát výchovným prostředkem, nadto měli být zkoušení zbaveni strachu z náhodného výsledku zkoušky. Práci posluchačů sledovali učitelé, zejména asistenti, kteří mohli být zastoupeni vědeckými pomocníky; obojí působili jako tzv. studijní instruktoři. Zároveň byly zavedeny pravidelné konzultace jako nástroj nejužší spolupráce učitelů a posluchačů. Vědecké odbory, o jejichž vzniku a složení jsme již psali, měly mj. ve spolupráci s reformní komisí zdokonalovat studijní a zkušební plány, navrhnout instruktory, hodnotit činnost všech vědeckých a pedagogických pracovníků, věnovat pozornost vydávání studijních textů a plánovat a kontrolovat vědeckou práci odboru.

Cílem opatření nařízených výnosem ministerstva školství a osvěty³³ bylo zajistit, aby trvalá kontrola v průběhu studia nedovolila posluchačům studium zanedbávat. Uvedený výnos stanovuje povinnou návštěvu všech přednášek a cvičení a nadto specifikuje šest způsobů kontroly studia v 1. a 2. ročníku. Prvním z nich je stálá kontrola, kterou je myšleno sledování studentovy práce ve vyučování a ve studijních kroužcích, dále kontrolní zkoušky, rovněž prováděné v průběhu vyučovacího období, třetí formou jsou zápočty. Pokyn stanovuje pravidla pro postupové zkoušky (kontroluje se, zda student zvládl část látky daného předmětu za semestr nebo ročník), pro dílčí zkoušky (kontrola, do jaké míry student zvládl celou látku daného předmětu) a zkoušky souborné vztahující se k několika vyučovacím předmětům. Současně se přestávají užívat dosavadní názvy zkoušek, jako zkoušky rigorózní, státní, kolokvia apod. Následují podrobnosti o klasifikaci zkoušek (popsány jsou podmínky, za kterých může být student klasifikován jednotlivými klasifikačními stupni), předpisy pro opravné zkoušky, o provádění zkoušek a zápočtů a podmínky pro postup do vyššího ročníku, opakování ročníku i přerušení studia.³⁴

²⁹ Seznam přednášek (...) 1949–1950, s. 23 a 40.

³⁰ Tamtéž, s. 15.

³¹ Podrobnější směrnice pro zápis na vysokých školách ve studijním roce 1948/49. Výnos MŠO č. A–152.113/48-V/1 z 27. července 1948, navazující na výnos č. A–113.969-V Zápis na vysokých školách z 21. května 1948.

³² Výnos č. 66.683/49-III/1 z 6. května 1949.

³³ Výnos č. 116.000/49-III/1 Všeobecné studijní a zkušební předpisy ze dne 18. srpna 1949.

³⁴ Seznam přednášek (...) 1949–1950, s. 9–15.

Reforma přinesla také významnou organizační změnu v ukončování studia. Filozofické fakulty byly vždy pro značnou část posluchačů přípravou na povolání (řečeno dobovou terminologií) středoškolských profesorů. Studenti, kteří se chtěli ucházet o učitelská místa na středních školách, se museli podrobit dvěma státním zkouškám,³⁵ jejichž konání však bylo vyňato z působnosti univerzit, neboť zkušební komise byly ministerstvem ustanoveny v jednotlivých univerzitních městech. První zkouška se konala nejdříve koncem čtvrtého semestru, druhá po osmém semestru uchazečova studia a aspoň tři semestry po zkoušce první. Tento zkušební řád byl prvním pokusem vytvořit pravidla pro studium, které bylo dosud velmi liberalizované. První státní zkouška byla převážně ústní a konala se z obou aprobačních předmětů a mateřského jazyka. Součástí druhé byly domácí práce z aprobačních předmětů, dvě až tři klauzurní práce a opět ústní zkouška z obou předmětů. Výnos také vyjmenoval podmínky, které bylo nutné před zkouškami splnit a jež spočívaly v absolvování vybraných přednášek a seminářů. Nedostatkem byla neexistence pedagogické praxe, která byla sice zavedena již v roce 1911, ale v roce 1919 zrušena a v roce 1922 nahrazena tzv. čekatelským rokem. Změnu přineslo až vydání *Zkušebního řádu ustanovovací zkoušky profesorské*,³⁶ které se bylo možné podrobit až po tříletém učitelském působení. Uvedená zkouška byla zaměřena na teorii i praxi. Skládala se z metodiky jednoho aprobačního předmětu, z praktických výstupů z obou předmětů ústních zkoušek, z didaktiky a pedagogiky, z dějin pedagogiky a školských norem.

Zkušební komise byla jmenována z profesorů, případně soukromých docentů vysokých škol i odborníků z praxe, ovšem informace o ní jsou uváděny v seznamech přednášek. V prvním z nich čteme: „Zkušební komise pro učitelství na školách středních v Olomouci, tř. Spojenců č. 14. Pověřený předseda prof. Dr. J. Šebánek. Adresa shodná s adresou děkanství FF.“³⁷ V seznamech počínaje letním semestrem 1947 a konče tímž semestrem 1949 je jako předseda uveden Dr. Karel Janáček. V seznamu na akademický rok 1949/50 je pouze sděleno, že zkušební komise pro učitelství na gymnáziích – pro posluchače třetího a vyšších ročníků – sídlí na adrese Křížkovského 10, ale bez uvedení předsedy. V olomoucké zkušební komisi, jmenované pro období tohoto školního roku, nacházíme mj. M. Trapla, E. Koukala, V. Křístka a O. Králíka.³⁸ Od 1. 10. 1950 byly tyto komise, zřízené jako samostatné orgány, přiřčeny k příslušným fakultám (příp. vysokým školám) jako jejich součástí.³⁹ Změnilo se i jejich složení – jejich předsedou byl vždy děkan (rektor) a místopředsedou prodekan (prorektor). Komise působící v Praze, Brně a Olomouci se rozdělily mezi příslušné fakulty.

V prvních letech existence univerzity nebylo možné vybudovat její vědecká pracoviště a zajistit kvalitní výuku z místních olomouckých zdrojů. Jestliže teologická fakulta navazovala na předválečnou činnost a lékařská se mohla alespoň zčásti opřít o odborné kapacity olomouckých klinik, bylo personální zabezpečení filozofické fakulty, otevřené proti původnímu plánu o dva roky dříve, podstatně složitější. Rozhodující pro zahájení výuky na obnovené fakultě byla pomoc poskytnutá pražskou a brněnskou fakultou. V pedagogickém sboru měli po několik let převahu profesori a soukromí docenti uvedených fakult, kteří do Olomouce dojížděli. Tito vysokoškolské učitelé byli pověřováni výukou v Olomouci vždy pouze na jeden rok, interními silami byli pouze asistenti.⁴⁰ Z Brna přišli nejen rektor Josef Ludvík Fischer a první děkan filozofické fakulty Jindřich Šebánek, profesor pomocných věd historických, ale v Olomouci působily kratší či delší dobu i další významné osobnosti, z nichž uvedme vyučující, kteří se zabývali disciplínami širšího slovanského základu

³⁵ Zkušební řád pro učitele škol středních, výnos MŠO ze dne 8. října 1930, č. 16.510-II, Věstník MŠO 1930, č. 98.

³⁶ Pro výuku na gymnáziích výnos MŠO č. 61.768-L z 6. srpna 1934 a pro výuku na středních školách a učitelských ústavech výnos č. 50.445-L z 28. června 1938.

³⁷ Seznam přednášek (...) v zimním semestru 1946–47, Olomouc 1947. Nestr.

³⁸ Věstník MŠVU 1950, s. 12.

³⁹ Výnos MŠVU ze dne 29. září 1950, č. 127 967-III Přiřčení samostatných zkušebních komisí pro státní zkoušky k fakultám (vysokým školám) z 29. září 1950.

⁴⁰ Soukromé docentury byly zrušeny v roce 1950. Zákon č. 58/1950 Sb., o vysokých školách, zavedl nově tyto učitelské kategorie: profesori, docenti, lektori, odborní asistenti, asistenti a odborní instruktoři (zákon č. 46/1956 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o vysokých školách, je pouze vyjmenovává v jiném pořadí, kdy lektori jsou uvedeni za asistenty). Dosavadní pověření učitelé byli převedeni do nově zavedené kategorie odborných asistentů, čímž se stali kmenovými zaměstnanci univerzity.

a výukou polštiny. V zimním semestru 1946/1947 přednášel v Olomouci řádný profesor Masarykovy univerzity Frank Wollman (přednáška Mezislovanská slovesnost a seminář Metodologie srovnávací slovesnosti slovanské) a soukromý docent Univerzity Karlovy Karel Horálek (proseminář ze staroslověnského jazyka a seminář cvičení ze srovnávacího jazykozpytu). V letním semestru 1947 mezi vyučujícími nacházíme řádného profesora Univerzity Karlovy Josefa Vašicu, jenž přednášel úvod do staroslověštiny (vystřídal soukromého docenta teologické fakulty Josefa Lusku, vyučujícího v zimním semestru) a vedl proseminář ze staroslověnského jazyka. Od tohoto semestru již probíhala lektorská cvičení z jazyka polského (pro začátečníky) vedená dr. Františkem Kopečným. Významným přínosem pro olomouckou slavistiku bylo působení soukromého docenta Univerzity Karlovy Antonína Dostála, který od roku 1948 přednášel staroslověštinu a srovnávací jazykozpyt, především slovanský. Někteří pověření učitelé z Prahy a z Brna vyučovali v Olomouci jen krátce, jiní se stali interními zaměstnanci olomoucké fakulty na několik let, další s ní spojili svou profesní kariéru trvale. Pro rozvoj jednotlivých oborů bylo důležité, že i ti, kdo přednášeli v Olomouci pouze přechodně, před svým odchodem (patrně ovlivněným i vznikem VŠP a přechodem na ni) vychovali své nástupce. V roce 1953 odešel do Prahy Antonín Dostál, neboť byl jmenován rektorem Vysoké školy ruského jazyka a literatury. O rok později ukončil své působení v Olomouci Otakar Vašek, jenž vstoupil do diplomatických služeb, a v roce 1955 přešel do Prahy na Vysokou školu ruského jazyka a literatury a později na Filozofickou fakultu UK Bohuslav Ilek.

V seznamu přednášek na akademický rok 1949/1950 jsou poprvé uvedeni vedoucí pracovníci – vedením semináře a prosemináře pro slovanskou filologii byli pověřeni mimořádný profesor PhDr. Jaromír Bělič a soukromý docent PhDr. Oldřich Králík.⁴¹ Seznam vyučujících rozlišuje přednášející, kterými jsou řádní profesori, mimořádní profesori (Jaromír Bělič pro český jazyk), hostující profesori a především profesori a docenti jiných fakult a vysokých škol pověřeni přednáškami (Antonín Dostál, soukromý docent UK pro staroslověštinu a srovnávací jazykozpyt, zvláště slovanský, Bohuslav Hála, řádný profesor UK pro fonetiku, František Kopečný, soukromý docent MU pro český jazyk, Oldřich Králík, soukromý docent MU pro dějiny novější literatury české, Antonín Škarka, soukromý docent UK pro starší českou literaturu, Václav Žáček, soukromý docent UK pro slovanské dějiny). Následuje seznam dalších vyučujících, kteří byli pověřeni přednáškami. Z hlediska našeho zájmu jmenujme Josefa Bečku (polská literatura), Pavla Trosta (obecný jazykozpyt), Otakara Vaška (srovnávací dějiny slovanských literatur) a Przemysława Zwolińskiego (polský jazyk). Jako lektori pracovali Antonín Janíček, Václav Křístek, Józef Niemiec (všichni polština) a Jaroslav Čičatka (polština pro profesory škol. 3. stupně v činné službě).

Vytváření základu učitelského sboru filozofické fakulty věnoval velkou pozornost rektor J. L. Fischer, který osobně přesvědčoval přední osobnosti pražské a brněnské fakulty, aby sesterské olomoucké fakultě pomohly. Poté bylo třeba doplnit sbor o lektory a asistenty, většinou z Olomouce a okolí. Pro námi sledované obory se jimi stali knihovníci Bohuš Vybíral a O. F. Babler, profesor Slovanského gymnázia Oldřich Králík a profesor olomoucké obchodní akademie Bohuslav Ilek.⁴²

Reorganizace vysokoškolské přípravy učitelů

Vydání vysokoškolského zákona v roce 1950⁴³ přineslo mj. významnou organizační změnu – základními jednotkami řízení se staly katedry. Na filozofické fakultě jich bylo zřízeno osm, mezi nimi také katedra českého jazyka a literatury a katedra slavistiky, jejíž součástí se stal mezifakultní ústav pro slovanskou filologii.

⁴¹ Seznam přednášek (...) v zimním semestru 1946–47, nestr.

⁴² Urbášek, Pavel a kol.: Kapitoly z dějin univerzitního školství na Moravě v letech 1945–1990. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 150.

⁴³ Viz pozn. 18.

Katedry, zavedené podle sovětského vzoru, jako organizační jednotky setrvaly až do současnosti, ale brzy po svém vzniku se ocitly v nové situaci, neboť v roce 1953 došlo k reorganizaci vysokoškolské přípravy učitelů. Ta byla vyňata z působnosti univerzit a realizována na nově vytvořených vysokých školách pedagogických.⁴⁴ VŠP v Olomouci s fakultou společenských a přírodních věd vznikla převzetím většiny pracovišť dosavadní Filozofické fakulty a Pedagogické fakulty Univerzity Palackého. Filozofická fakulta byla omezena pouze na katedry neučitelského studia a s postupně odcházejícími studenty byla rušena.⁴⁵ Její poslední studenti ukončili studium v roce 1957, studenti pedagogické fakulty o dva roky dříve. V důsledku tohoto neuváženého kroku byla Univerzita Palackého na počátku studijního roku 1957/1958 tvořena pouze lékařskou fakultou, ale již v jeho průběhu došlo k obratu. Nejprve v prosinci 1957 vznikl společný rektorát UP a VŠP a k 1. 9. 1958 byla VŠP včleněna zpět do svazku Univerzity Palackého, přičemž zůstala zachována čtyřletá délka studia. O rok později získaly obě fakulty bývalé VŠP nové názvy – filozofická a přírodovědná fakulta a současně bylo učitelské studium prodlouženo na pět let. (Od obnovení univerzity bylo studium čtyřleté, které zůstalo zachováno i po vysokoškolské reformě. Na filozofické fakultě po přechodu učitelského studia na VŠP bylo studium zbývajících oborů v roce 1954 prodlouženo o jeden semestr a v dalším roce na pět let, na VŠP bylo studium čtyřleté.)

Začlenění polonistiky ke katedrám a jeho změny

V roce 1951/1952 se v souvislosti se vznikem kateder poprvé setkáváme s vyčleněním studia bohemistiky ze slavistiky, když vznikla katedra bohemistiky s vedoucím Jaromírem Běličem a katedra ostatní slavistiky, v jejímž čele stál do roku 1953 Antonín Dostál. Později zřejmě již nebylo vyjmutí bohemistiky ze slavistických studií pokládáno za něco nepatřičného a slovo „ostatní“ se z názvu katedry vypustilo. Interfakultní ústav pro slovanskou filologii i nadále působil pod vedením ředitelů prof. Běliče a odborného asistenta O. Králíka.

Po odchodu Antonína Dostála se stal vedoucím katedry slavistiky Bohuslav Ilek, zakladatel olomoucké rusistiky, jenž po třech letech následoval svého předchůdce v odchodu do Prahy. Vývoj olomoucké slavistiky výrazně ovlivnil významný lingvista A. V. Isačenko, jenž přišel do Olomouce z Bratislavy a vedl katedru až do roku 1961, kdy ho ve funkci ho nahradil rusista Antonín Václavík. Další organizační změnu přinesl rok 1966, kdy došlo k ustanovení samostatné katedry rusistiky vzniklé spojením rusistického oddělení katedry slavistiky a katedry ruského jazyka existující při rektorátu, která zajišťovala výuku ruštiny pro studenty filozofické fakulty – neruštinaře – a pro studenty ostatních fakult UP. Slavistika, která v počátcích fakulty zahrnovala studium češtiny, ruštiny, polštiny, srbochorvatštiny i dalších slovanských jazyků, byla redukována na polštinu, staroslověnštinu a srovnávací slavistická studia. V témže roce byl v Olomouci na základě kulturní smlouvy mezi ČSSR a PLR zřízen lektorát, obsazený v letech 1966–1969 Barbarou Bartnickou.⁴⁶

Vedoucím nově vzniklé katedry rusistiky se stal Rudolf Zimek, vedoucím katedry slavistiky Jan Jahn, který ve funkci setrval až do svého odchodu do důchodu v roce 1972.

Poté byla samostatná katedra slavistiky zrušena a spojena s katedrou českého jazyka a literatury, kterou vedl již od roku 1966 Miroslav Komárek, pod novým názvem katedra bohemistiky a slavistiky. Společnou katedru spravoval M. Komárek do konce studijního roku 1973/1974. Od počátku nového semestru do roku 1986 stál v jejím čele Jaromír Dvořák, v období před listopadem 1989 vedl katedru Karel Motyka, kterého na další čtyři roky vystřídal Eduard Petrů. V letech 1994/1995 řídil katedru Edvard Lotko. Organizační složkou společné katedry bohemistiky a slavistiky se stalo od roku 1975 polonistické středisko s vedoucím Bedřichem Témou, které však není od roku 1980/1981 po tři roky v seznamu přednášek uváděno. Od

⁴⁴ Vládní nařízení č. 66/1953 Sb., ze dne 22. července 1953, o vyšších pedagogických školách a vysokých školách pedagogických.

⁴⁵ Vládní nařízení č. 98/1953 Sb., o změnách v organizaci vysokých škol, jehož § 12 zní: „Filozofická fakulta Palackého univerzity v Olomouci se postupně zrušuje počínajíc rokem 1953/54.“

⁴⁶ O zajištění polských lektorátů od 60. let 20. století srov. Vývoj studijních oborů, studijní programy, předměty a vyučující, s. 28–38.

roku 1983/1984 působilo v rámci katedry polonistické pracoviště vedené po sedm let Edvardem Lotkem. Po svém návratu na fakultu v roce 1990 převzal jeho řízení na čtyři roky Jiří Damborský, jehož v roce 1994 vystřídala Marie Sobotková (tehdy byl pro pracoviště zaveden název sekce polonistiky).

Katedra rusistiky byla po roce 1989 poznamenána přechodným poklesem zájmu o studium vyučovaného jazyka, a proto s cílem zřídit silnou katedru byla v roce 1995 obnovena katedry slavistiky, která sdružovala katedru rusistiky a sekci polonistiky, vyčleněnou ze své původní katedry. Nově vzniklou katedru řídila Eva Vysloužilová, kterou v roce 2007 nahradil současný vedoucí katedry Zdeněk Pechal. Na obnovené katedře pracovala sekce polské filologie pod vedením Marie Sobotkové až do roku 2012, kdy byla jejím vedením pověřena Ivana Dobrotová. Katedra slavistiky, sdružující zprvu dvě slovanské filologie, ruskou a polskou, se od roku 2000/2001 rozšířila o ukrajinskou filologii, jejímž řízením byl pověřen Josef Anderš. V současné době vede sekci ukrajinské filologie Radana Merzová. Zástupkyní vedoucího katedry a vedoucí sekce ruské filologie je Milena Machalová.

Od slavistických studií ke studiu polonistickému

Seznamy přednášek v prvních letech filozofické fakulty členily zastoupené disciplíny na filozofické, historické a filologické, mezi nimiž měla významné postavení slovanská filologie, především česká a ruská, ale i jihoslovanská. Polština a polská literatura neměly samostatné přednášky, prosemináře a semináře, ale již od počátku byly zastoupeny lektoráty. Lektorská cvičení pro začátečníky a pokročilé vedli František Kopečný a Antonín Janíček, od letního semestru 1948 Otakar Vašek a od zimního semestru 1948/1949 také Jaromír Bělič.

Protože po osvobození v roce 1945 byla obnovena platnost předválečných předpisů, platil i výnos ministerstva školství, jímž byl v roce 1930 vydán *Zkušební řád pro učitele škol středních*,⁴⁷ obsahující mj. také předepsané skupiny zkušebních předmětů. Polštinu jako vyučovací jazyk bylo možné kombinovat kromě češtiny s dalšími šesti živými jazyky (němčinou, francouzštinou, angličtinou, ruštinou, srbochorvatštinou, italštinou), s latinou, tělocvikem, dějepisem a filozofií, jako druhý obor s vyučovacími jazyky (češtinou, němčinou, maďarštinou, ruštinou, hebrejštinou), dále s češtinou, němčinou, latinou, dějepisem a tělocvikem.⁴⁸ Novou úpravu, pozměňující a doplňující uvedené skupiny předmětů, přinesl výnos ministerstva školství a národní osvěty platný od 15. září 1948.⁴⁹ Podle něho bylo možné kombinovat čtyři základní předměty – jazyk český, dějepis, výtvarnou výchovu a tělesnou výchovu – s živými jazyky skupiny označené jako A, kterými se rozuměly ruština, polština, srbochorvatština, bulharština, angličtina, francouzština a němčina. Uvedené jazyky byly dodatečně rozšířeny rozhodnutím ministerstva školství, věd a umění ještě o ukrajinštinu.⁵⁰

Těmito opatřeními byly na filozofické fakultě vytvořeny podmínky pro rozvoj studia slavistiky, neboť se v reformovaném studiu, zaváděném od akademického roku 1948/1949, nabízelo osm filologických oborů, mezi nimi kromě češtiny, ruštiny a polštiny i srbochorvatština a ukrajinština. Dokonce se rýsovala situace, která mohla ještě více slavistiku v Olomouci posílit. Na počátku 50. let totiž vznikla diskuse o specializaci moravských univerzit a jejich fakult, vyvolaná asymetrií – v Čechách působila jedna univerzita a na menší Moravě existovaly univerzity dvě. Podle jednoho z návrhů měla být veškerá slavistická studia na Moravě soustředěna na Filozofickou fakultu Univerzity Palackého, ovšem návrh nemohl uspět, neboť Masarykova univerzita se nemohla vzdát své vynikající, dlouhodobě budované slavistiky. Slavistická studia, jejichž podporu příznivě ovlivňovala i politická situace v poválečných letech, se však postupně redukovala. (Studium ukrajinštiny a srbochorvatštiny bylo ukončeno již v roce 1950/1951.)

⁴⁷ Výnos MŠO č. 16.510-II ze dne 8. října 1930, jímž se vydává zkušební řád pro učitele škol středních.

⁴⁸ Placht, O. – Havelka, F.: *Předpisy pro vysoké školy Republiky československé*. Praha 1932, s. 1864.

⁴⁹ Výnos MŠO ze dne 22. října 1948, č. A-179 500-III.

⁵⁰ Výnos MŠVU ze dne 17. února 1949, č. A-233 234/48-III.

Slavistická a polonistická studia přelomu 40. a 50. let 20. století

Slavistická studia dosáhla na olomoucké filozofické fakultě svou šíří největšího rozmachu skutečně na přelomu 40. a 50. let, kdy bylo možné studovat nejvíce slovanských jazyků. Jejich počet se však postupně snižoval a dlouhá léta zůstal omezen na ruštinu a polštinu, ovšem každoročně byli přijímáni studenti (kromě češtiny) pouze ke studiu ruštiny. Polština, zprvu nabízená ve více kombinacích, byla později otevírána pouze s jedním předmětem, ponejvíce s češtinou.

Rozvoji polonistiky v Olomouci prospělo rozhodnutí, kterým byla Univerzita Palackého vybrána jako jediná vysoká škola v republice, která byla pověřena přípravou učitelů v polském jazyce a pro potřeby škol s polským vyučovacím jazykem (našich polských škol a učitelů české národnosti pro české školy na smíšeném území).⁵¹ Z tohoto důvodu se olomoučtí slavisté stali (za spolupráce polských učitelů – praktiků) autory učebnic českého jazyka a čítanek české literatury pro základní a střední školy s polským jazykem vyučovacím,⁵² vydávaných od poloviny padesátých až do počátku osmdesátých let. Na jazykových učebnicích se podíleli J. Bělič, J. Damborský, J. Jahn, M. Komárek, V. Podhorná a B. Téma, čítanky připravovali J. Bělič, J. Korzenny, M. Koukalová, A. Sivek a J. Skalička.⁵³ Na okraj dodejme, že ke cvičebnicím češtiny pro polské uživatele lze přiřadit i příručky J. Fialy, které vyšly za jeho působení jako lektora češtiny na varšavské univerzitě.⁵⁴

Úspěšnému vývoji slavistiky a polonistiky počátkem 50. let přispěl také nástup interních pracovníků pro staroslověnštinu a srovnávací studium slovanských jazyků, srovnávací dějiny slovanských literatur, polský jazyk a literaturu. Od roku 1951 vyučoval tři roky v Olomouci Karel Oliva, autor nejvýznamnějšího a stále vydávaného polsko-českého slovníku, a Jan Korzenny, autor řady učebnic pro školy s polským jazykem vyučovacím, jenž na fakultě setrval do roku 1961. O rok později než J. Korzenny se stal členem katedry Jiří Damborský (polský jazyk), který byl nucen v období normalizace v roce 1973 z fakulty odejít, v roce 1990 se vrátil a přednášel ještě v roce 2000. V roce 1952 nastoupil i Jan Jahn (srovnávací slovanská jazykověda), působící na fakultě po dvě desetiletí. Většinu svého profesního života spojil s olomouckou polonistikou Bedřich Téma (polský jazyk, teorie vyučování polštině), člen katedry v letech 1954–1982. V období 1955–1970 přednášela dějiny polské literatury Hana Jechová, která od roku 1969 do roku 1973 vedla přednášky ze srovnávací literatury v Sorbonne Nouvelle–Paris III a Université François Rabelais v Tour.

Postavení polonistiky do konce 60. let

Seznam přednášek 1949/1950 poprvé rozlišuje učitelské a odborné studium. Polštinu si bylo možné zvolit jako průvodní předmět základních předmětů češtiny a ruštiny, k polštině jako základnímu předmětu se jako průvodní předmět nabízely oba uvedené jazyky; byla vypsána možnost studia také se srbochorvatštinou, ukrajinštinou, francouzštinou a španělštinou.

Počínaje akademickým rokem 1950/1951 bylo na filozofických fakultách k dosažení učitelské způsobilosti pro školy třetího stupně možné studovat kombinace předmětů rozdělené do tří skupin (uvádíme pouze kombinace týkající se polštiny):⁵⁵

1. Čeština*–ruština, dějepis–čeština*, ruština–čeština*, 2. francouzština–čeština*, němčina–čeština*, angličtina–čeština*, 3. čeština–polština, ruština–polština, polština–čeština, polština–ruština, španělština–čeština*.

⁵¹ Navrátil, cit. d., s. 211.

⁵² Tamtéž, s. 212.

⁵³ Tamtéž, s. 208.

⁵⁴ Fiala, J.: Česky o všem možném. Příručky českých reálií I.–IV. díl. Warszawa, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 1981.

⁵⁵ Seznam přednášek na Filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci a na kurzu pro plánování v akademickém roce 1950–1951, s. 13.

Na Univerzitě Palackého bylo také možné získat učitelskou způsobilost pro školy třetího stupně s polským vyučovacím jazykem. Ve studijních kombinacích, v nichž je čeština označena hvězdičkou (*), ji bylo možné nahradit polštinou. Kombinace první skupiny jsou uváděny jako vhodné i pro školy druhého stupně, kombinace třetí skupiny především pro odborné školy třetího stupně.

První předmět v uvedených kombinacích je nazýván základní se čtyřletým studiem, druhý jako průvodní s tříletým studiem. Totéž rozdělení platilo i pro odborné studium, v němž byly nabízeny kombinace polštiny s češtinou, ruštinou a němčinou. V případě shodných kombinací v učitelském a odborném studiu byly dva roky studia společné, po nich bylo posluchačům doporučeno, kterému studiu se mají věnovat. Zájem o studium byl zřejmě malý, neboť po čtyřech letech nacházíme v seznamu absolventů pouze tři, kteří vystudovali polštinu (po jednom absolventu s češtinou, ruštinou a tělesnou výchovou).⁵⁶

Seznam přednášek na uvedený rok je rozšířen o nové studijní a zkušební předpisy⁵⁷ a poprvé obsahuje i úpravu studijního roku, která stanovuje jeho začátek a konec, prázdniny, zkušební období řádná a pro opravné zkoušky, období pro přijímací pohovory (1.–7. 9. 1950) i období přípravných prací na vyučování (18.–30. 9. 1950) – rozplánování učební látky a její rozdělení pro vyučující.⁵⁸ I v tomto roce existují jako organizační jednotky semináře, v našem případě jde o seminář slovanské filologie, jehož řediteli jsou Jaromír Bělič a Oldřich Králík.

V letech 1950/1951 ukončili studium posluchači posledního ročníku nereformovaného studia, takže v roce 1951/1952 platily závazné učební plány, rozvrhující jednotlivé předměty a cvičení do ročníků a stanovující jim počet vyučovacích hodin, v celém rozsahu. Učební plány byly jednotné pro všechny filozofické fakulty, které je mohly upravovat pouze omezeně. Učitelské a odborné studium bylo zásadně rovnocenné (např. pro získání aspirantury) a dvouoborové, přičemž v učitelském studiu byl jeden obor hlavní a druhý vedlejší, v odborném studiu se uvádí předmět hlavní a druhý průvodní. Studium hlavního oboru bylo čtyřleté a končilo diplomovou prací a závěrečnou zkouškou. Vedlejší obor, který se studoval tři roky a nebyl zakončen zvláštní závěrečnou zkouškou, pokračoval jen po stránce metodicko-didaktické (ta ovšem byla součástí závěrečné zkoušky). Studium průvodního oboru při neučitelském studiu třetím ročníkem zcela skončilo, neboť o to více pozornosti bylo věnováno hlavnímu oboru.⁵⁹ Polštinu bylo možné studovat jako hlavní obor (realizován 1.–3. ročník), jako jazyk vyučovací (hlavní obor pro rodilé Poláky, otevřen 1. ročník) a jako vedlejší obor (1.–3. ročník). V neučitelském studiu byla polština jako hlavní i vedlejší obor (v obou variantách existuje 1.–3. ročník).

Možnosti studia polštiny a jeho kombinace s jinými obory se v průběhu času měnily. V roce 1952/1953 byly v učitelském studiu dva obory – polština jako hlavní obor a jazyk vyučovací (pro rodilé Poláky) a polština jako vedlejší obor, v odborném studiu také dva – polština jako hlavní obor (první dva roky byly shodné s učitelským oborem) a polština jako průvodní obor. Polštinu bylo možné v učitelském studiu kombinovat s češtinou a ruštinou, v neučitelském s češtinou a němčinou.

V roce 1953 se uskutečnila výše popsaná nepromyšlená reorganizace učitelského vzdělávání, která postihla také Univerzitu Palackého. Vládním nařízením z 21. července 1953 vznikla Vysoká škola pedagogická s fakultami přírodních a společenských věd. Samostatná pedagogická fakulta zanikla v roce 1955 a do roku 1957 postupně zanikala také fakulta filozofická. Naštěstí tento experiment neměl dlouhého trvání, neboť vládním nařízením č. 58 z 18. září 1958 došlo ke zrušení VŠP v Olomouci a k začlenění obou jejích fakult do svazku Univerzity Palackého, od 1. září 1959 přejmenovaných na fakultu filozofickou a přírodovědeckou.⁶⁰

⁵⁶ Srov. Soupis absolventů, s. 450–457.

⁵⁷ Zkušební řád pro filozofické fakulty schválený MŠVU výnosem č.15.948/49-III/2 ze dne 7. února 1949 a změněný a doplněný výnosem č. 116.000/49-III/1 ze dne 18. srpna 1949 na Všeobecné studijní a zkušební předpisy.

⁵⁸ Seznam přednášek (...) 1950–1951, s. 7.

⁵⁹ Seznam přednášek na Filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci a na kurzu plánování v akademickém roce 1951–1952, Olomouc 1951, s. 13–14.

⁶⁰ Urbášek, P. – Pulec, J. a kol., cit. d., s. 179.

V letech 1953–1958, kdy vedle sebe působily Fakulta společenských věd Vysoké školy pedagogické v Olomouci a postupně rušená Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, byla katedra českého jazyka a literatury (s vedoucím Jaromírem Běličem, jeho zástupcem Jiřím Daňhelkou a tajemníkem Jiřím Skaličkou) součástí VŠP a katedra slovanských jazyků a literatur (s vedoucím Bohuslavem Ilkem a tajemníkem Jiřím Damborským) zůstala začleněna do doživající FF UP. Oběma katedrám společný Ústav pro slovanskou filologii vedl jako jeho ředitel Oldřich Králík.

Seznam přednášek byl pro obě fakulty vydáván společně, jak potvrzuje i titulěk jeho úvodní pasáže pro rok 1954/1955 „Studium na fakultě společenských věd VŠP a na fakultě filozofické PU v Olomouci“. V nich je řečeno, že VŠP připravuje ve čtyřletém studiu, ukončeném státní závěrečnou zkouškou, učitele pro 9.–11. třídy jedenáctileté.⁶¹ Jestliže byl v prvních letech zavádění reformovaného studia stanoven vysoký počet povinných přednášek a cvičení a kladen důraz na kolektivní studium i přípravu ke zkouškám, nacházíme tu náznaky určitých změn, když čteme: „Řádní studenti studují podle učebního plánu, který stanoví počet hodin přednášek a cvičení tak, aby se studenti mohli věnovat soustavnému individuálnímu studiu.“⁶²

Tehdy bylo možné studovat polštinu s češtinou a polštinu jako vyučovací jazyk (s dvouletým studiem češtiny), posluchači polské národnosti si mohli zvolit k hlavním oborům dějepisu, cizím jazykům a výtvarné výchově jako vedlejší obor místo češtiny polštinu, ale ze seznamu absolventů vyplývá, že k této volbě nedocházelo příliš často.

Studium bylo stále (na FSV VŠP a po zrušení VŠP na FSV UP) čtyřleté, zakončené pouze státní závěrečnou zkouškou. Na postupně rušené filozofické fakultě bylo studium základních předmětů pětileté a končilo diplomovou prací a státní závěrečnou zkouškou. Po zrušení VŠP v roce 1958 byla FSV začleněna do svazku UP, ale čtyřleté studium bylo otevřeno ještě v roce 1959/1960.⁶³

V 1. ročníku byla v roce 1954/1955 otevřena kombinace polština–čeština a polštinu bylo možné studovat jako vyučovací jazyk s dvouletým během češtiny. V kombinacích češtiny s dějepisem, francouzštinou, španělštinou, němčinou, angličtinou a výtvarnou výchovou si mohli posluchači polské národnosti nahradit češtinu polštinou. Na FF UP dobíhala výuka polštiny v učitelském i nečitelském studiu (v roce 1955/1956 ve 4. a 5. ročníku).

V roce 1956/1957 se v 1. ročníku s polštinou realizovaly pouze dvě kombinace: polština–ruština a polština–dějepis (s polštinou jako hlavním, diplomním předmětem), o rok později byla otevřena pouze kombinace ruština–polština.

V následujícím období bylo otevíráno studium polštiny pouze v kombinaci s češtinou, ovšem v některých letech se posluchači na polštinu nepřijímali (1959/1960, 1960/1961, 1964/1965). Až v roce 1966/1967 přibyla ke kombinaci čeština–polština nová kombinace angličtina–polština. Poté se z nabídky fakulty dlouholetá kombinace polštiny s češtinou vytratila a v letech 1968/1969 a 1969/1970 bylo zahajováno studium polštiny pouze s angličtinou. Výrazné změny v organizaci studia a jeho ukončování jsou avizovány v seznamu přednášek na rok 1969/1970, kdy zřejmě pod vlivem společenských změn, které přinesl rok 1968, měly být obnoveny poměry před reformou z přelomu 40. a 50. let 20. století. V uvedeném seznamu se před výtahem ze studijních předmětů, platných pro 2.–5. ročník, uvádí: „Studium v 1. a 2. semestru v roce 1969/70 bude organizováno experimentálně již podle reformovaných studijních předpisů pro filozofické fakulty (zásady

⁶¹ Od roku 1959/1960 se v seznámech přednášek na Fakultě společenských věd Univerzity Palackého hovoří o přípravě učitelů pro 9.–12. třídu středních škol.

⁶² Seznam přednášek Vysoké školy pedagogické a Filozofické fakulty PU v Olomouci 1954–1955, s. 5.

⁶³ Od roku 1960/1961 je fakulta přejmenována na filozofickou fakultu a studium je pětileté. Toto studium je ukončováno státní zkouškou, která má následující části: po 8. semestru zkouška z nediplomového oboru, po 9. semestru zkouška z marxismu-leninismu, v 10. semestru obhajoba diplomové práce, po 10. semestru zkouška z diplomového oboru a pedagogická metodická zkouška z obou oborů. Nečitelské studium (také pětileté) se uzavíralo státní zkouškou se třemi částmi: po 9. semestru zkouškou z marxismu-leninismu, v 10. semestru obhajobou diplomové práce, po 10. semestru zkouškou z příslušného oboru. Viz Seznam přednášek Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci 1960–61, s. 5–6.

předpisů: první a druhá státní zkouška, minimum předmětových a kolokvijních zkoušek, semestrální systém). Nové studijní předpisy budou před zápisem zpřístupněny posluchačům.⁶⁴

Útlum polonistických studií v 70. a 80. letech

V 70. letech nastává pro polštinu nepříznivé období, od roku 1970/1971 není po devět let její učitelské studium otevřeno, teprve v letech 1979/1980, 1980/1981 a 1985/1986 jsou přijímáni studenti ke studiu kombinace ruština–polština a v roce 1990/1991 na kombinaci angličtina–polština. Volba jakýchkoli fakultou nabízených kombinací bez omezení byla možná až od roku 1994/1995, ovšem se souhlasem děkana si ji studenti v individuálních případech mohli vybrat již dříve.⁶⁵ Odborné studium načas zaniklo s pedagogizací filozofické fakulty, ke které došlo po jejím obnovení v roce 1958, kdy byla zrušena VŠP. Ne všichni absolventi učitelského studia se však věnovali výuce na středních školách, případně na 2. stupni základních škol, někteří pracovali v oblasti kultury, na místech, pro něž v minulosti připravovalo pracovníky odborné studium.

Odborné studium bylo obnovováno od konce 60. let, nejdříve pro obory psychologie, pedagogika, uměnověda, ke kterým později přistupují i cizí jazyky. Jednooborové studium trvalo čtyři roky, dvouoborové se svou délkou shodovalo s učitelským studiem, bylo tedy pětileté. Polština v odborném studiu, vždy v kombinaci s jiným cizím jazykem, byla však otevírána pouze sporadicky od 2. poloviny 70. let – poprvé roku 1976/1977 s ruštinou (studium charakterizováno jako překladatelské), v roce 1981/1982 s němčinou a v dalším roce opět s ruštinou (specializace na překladatelství však není uvedena). Až do počátku 90. let, kdy přetrvávalo dlouholeté dělení studia na učitelské a odborné, nebyli již studenti do druhého z nich přijímáni, ale počítalo se s tím, že absolventi učitelského studia jsou připraveni i na výkon jiných povolání. Také polonisté procházeli pedagogickou přípravou, ale jejich studium bylo zaměřeno odborněji. Ještě v seznamu přednášek na rok 1992/1993 se o katedře bohemistiky a slavistiky uvádí: „Katedra připravuje bohemisty hlavně pro výuku na středních školách a 2. stupni základních škol, ale studium je koncipováno tak, aby se absolventi oboru mohli uplatnit také v oblasti vědeckovýzkumné a kulturní (činnost redaktorská, práce v masových sdělovacích prostředcích a v dalších kulturních zařízeních). Studenti polonistiky jsou orientováni zejména k odborné činnosti (především k tlumočnicko-překladatelské praxi).“⁶⁶

Nesmíme opomenout postgraduální studium, probíhající v období let 1973/1974 – 1978/1979, jež bylo možné zahájit nejdříve šest let po ukončení studia. Jeho absolvování bylo pro učitele podmínkou platového postupu, ovšem se zrušením této podmínky postgraduální studium zaniklo. Pro polštinu bylo otevřeno dvakrát – v letech 1976/1977 a 1978/1979.

Transformace vysokoškolského studia po roce 1989

Společenské změny a návrat k demokracii po listopadu 1989 iniciovaly významnou obsahově-organizační transformaci vysokoškolského studia. Z důvodu složitosti, nakupení problémů a hledání optimálních řešení nemohla zákonitě proběhnout jednorázově, ale představovala proces, který byl ve všech zásadních

⁶⁴ Univerzita Palackého. Filozofická fakulta. Studijní rok 1969/1970. Olomouc 1969, s. 20. V dokumentech pro rok 1970/1971 již není o experimentální organizaci studia podle reformovaných studijních předpisů pro filozofické fakulty zmínka, neboť zřejmě vzalo za své s nástupem normalizace.

⁶⁵ V seznamu přednášek na rok 1992/1993 Universitas Palackiana Olomucensis, Facultas Philosophica, Olomouc 1992, s. 39, se v poznámce k přehledu Studijní obory denního studia ve studijním roce 1992–1993 uvádí: „Vedle uvedených kombinací povolil děkan fakulty zcela mimořádně vytvoření individuálních kombinací pro jednotlivé studenty, které nejsou v přehledu uvedeny.“ Seznam absolventů z poloviny 90. let však dokazuje, že děkan předjímal trend volných kombinací a umožnil je více studentům. Kromě kombinace polské filologie s anglickou filologií v něm nacházíme i kombinace s českou a německou filologií i andragogikou.

⁶⁶ Tamtéž, s. 17.

záležitostech dovršen do konce devadesátých let, ale pokračoval i nadále. Součástí reformy bylo nahrazení organizace studia podle ročníků jeho zcela novou organizací v blocích a s ní související zavedení 1. a 2. státní zkoušky, postupný přechod od pětiletého magisterského studia k tříletému bakalářskému studiu a dvouletému navazujícímu magisterskému studiu, vydání nového studijního a zkušebního řádu, přechod všech oborů na odborné studium, ale současně organizace studia učitelské způsobilosti pro zájemce o pedagogickou dráhu a zavedení kreditního systému.

Nová opatření se v průběhu let několikrát měnila nejen v důsledku vydávání nových právních norem, ale byla také korigována praxí a nově vyvstalými požadavky na zkvalitňování všech forem studia.

Zásadní přestavbu studia nebylo pochopitelně možné uskutečnit od prvního polistopadového studijního roku. V tomto roce, tedy 1990/1991, se ještě organizace studia nezměnila, ale studijní plány byly zbaveny ideologické zátěže, projevující se v profilech absolventů vysokých škol i obsahu předmětů společného základu i jednotlivých oborů.⁶⁷ Z Ročenky Univerzity Palackého v letech 1990–1993 uvedme alespoň základní změny související s přeměnami celouniverzitního charakteru a následně i jednotlivých fakult a oborů studia:

1. katedry s celoškolskou působností, a to vojenská katedra, katedra tělesné výchovy a katedra branné výchovy byly zrušeny;
2. některé studijní obory zanikaly, některé naopak nově vznikly, změnila se koncepce studia, vytvářely se nové studijní a zkušební řády, byly připraveny a zahájeny nové typy výuky – bakalářské studium;
3. měnila se koncepce výuky cizích jazyků, modernizoval se program tzv. společného základu;
4. postupně se snižoval počet hodin organizované (přímé) výuky a větší důraz je kladen na samostatnou přípravu studentů;
5. závažným úkolem bylo zajišťování pedagogických praxí studentů;
6. nezbytným úkolem bylo i vytvoření podmínek pro nostrifikaci zahraničních vysokoškolských diplomů.

Na filozofické fakultě byl součástí reformy především nově definovaný společný základ všech studijních oborů. Vysvětlivky a dodatky, které ho doprovázejí, upozorňují na některá nová opatření.⁶⁸ K povinnostem studenta náleželo zvolit si první, profilující cizí jazyk (angličtinu, němčinu, francouzštinu nebo ruštinu) a složit z něho zkoušku do konce 4. semestru; z druhého zvoleného jazyka bylo nutné získat zápočet do konce 7. semestru. Zájemci o studium učitelství si povinně zapisovali základy pedagogiky, obecnou didaktiku a didaktiku aproubačních předmětů. Pro studenty, jejichž cílem byl výkon neučitelských povolání, stanovily odborné katedry program zaměřený na jejich přípravu, např. překladatelství a tlumočnictví. U učitelského studia se dbalo na úroveň znalostí mateřského jazyka, a proto do konce 4. semestru měli studenti (s výjimkou studentů kombinací s českým jazykem) povinnost složit zkoušku ze znalostí současné jazykové normy.

Dalším krokem bylo vypracování písemné práce v rozsahu 15 stran z nediplomového oboru. U dvouoborového studia se na konci 8. semestru student podrobil státní zkoušce z nediplomového oboru a o rok později též zkoušce z diplomového oboru.

Ve studijním roce 1991/1992 se na filozofické fakultě studovalo 17 studijních oborů, většinou v kombinacích jako dvouoborové studium.⁶⁹ V březnu 1991 schválil akademický senát fakulty nové studijní programy

⁶⁷ Dokladem předlistopadové ideologizace studia je úvodní odstavec z rozsáhlé charakteristiky profilu absolventa oboru Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů druhého stupně základních škol a středních škol: „V oblasti ideově politické vyspělosti a komunistické morálky se od absolventa zejména požaduje: zvládnutí marxisticko-leninské teorie a metodologie, naprosté ztotožnění s vědeckým světovým názorem, plná oddanost idejím socialismu a komunismu a vnitřní potřeba pracovat pro jejich uskutečnění s komunistickou stranickostí a zásadovostí; dovede uplatňovat komunistické přesvědčení ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole, mimo ni a ve veřejné činnosti ve všech úsecích realizace politiky KSČ...“. Seznam přednášek Filozofická fakulta UP 1989–1990, s. 27.

⁶⁸ Srov. Ročenka 1990–1993 Univerzity Palackého v Olomouci, resort prorektora pro studijní a pedagogické záležitosti, s. 44 ad.

⁶⁹ Seznam přednášek Universitas Palackiana Olomucensis, Facultas Philosophica, Olomouc 1991, s. 5.

všech oborů a tzv. společného základu. Nová koncepce se vztahovala na první dva ročníky, pro vyšší ročníky platily předpisy předreformního studia. Projevem snah o návrat k předsocialistickým vysokoškolským tradicím bylo mimo jiné zavedení dvou státních zkoušek – první na konci 6. semestru, druhé v závěru studia, tedy v 10. semestru (do počátku 50. let bylo studium čtyřleté a státní zkoušky se skládaly po 4. a 8. semestru). Připomeňme, že podobný záměr byl avizován pro studijní rok 1969/1970 počínaje 1. ročníkem, ale zůstalo pouze u záměru.⁷⁰

Současně byl v roce 1991/1992 redukován počet dílčích zkoušek, které tříštily obor, byla zavedena kolokvia, tedy individuální či skupinové rozhovory studentů s přednášejícím s cílem prověření znalosti látky uplynulého semestru, a byla přijata další opatření. Studium bylo nově uspořádáno do bloků a současně byly vypsané alternativní disciplíny, které si studenti volili podle svého zájmu a profilace. V blokové organizaci studia představuje 1. blok 1. ročník studia, 2. blok 2. a 3. ročník. Po skončení 1. bloku následovalo komplexnější prověření práce studentů, které představovala komisionální zkouška, již se ověřovaly schopnosti studenta pokračovat ve studiu polonistiky. Student, který tuto zkoušku nevykonal ani ve druhém opravném termínu, nemohl ve studiu pokračovat.⁷¹ Vyšší ročníky byly organizovány podle upravených původních studijních plánů. Již tehdy byla avizována ucelená koncepce reformovaného studia počítající s existencí tří bloků, z nichž poslední sestával ze 7.–10. semestru. Vznik bloků dal studentům více volnosti ve vlastním plánování studia, především těch oborů, kdy příslušné katedry stanovily zápočty, kolokvia a zkoušky nutné k úspěšnému uzavření bloku, ovšem neurčily termíny, kdy je třeba je získat či absolvovat. Přínos, který tvůrci nových studijních programů sledovali, spočíval ve větší aktivitě studentů a vyšší flexibilitě studia. V následujícím roce 1992/1993 reforma studia postoupila – nové studijní plány platily pro 1.–3. ročník. Nově se také konala první státní zkouška, která uzavírala 2. blok studia. Jejím předmětem byla morfologie, syntax, lexikologie a stylistika polského jazyka a vývoj polské literatury od počátků do roku 1939. K první státní zkoušce mohli přistoupit pouze studenti, kteří vypracovali písemnou lingvistickou nebo literárněvědnou práci příznivě posouzenou jejím vedoucím.⁷²

V té době se na FF UP studovalo již 22 oborů.⁷³ Studenti nově získali možnost zapsat si kombinace oborů, které nebyly při přijímacím řízení vypsané, případně si mohli studium rozšířit o třetí obor. Volný výběr studovaných oborů byl v tomto „ověřovacím“ roce spíše individuální záležitostí, ale také prvním krokem k budoucímu zrušení závazných studijních kombinací.

V úvodní pasáži seznamu přednášek o organizaci studia na katedře bohemistiky a slavistiky, na níž probíhala výuka polské filologie, jsou uvedeny cíle studia. V případě bohemistů jím je příprava pro výuku na středních školách a na 2. stupni základních škol, ale koncepce studia umožňuje absolventům uplatnit se také ve vědě a výzkumu i v kultuře. Studium polonistiky bylo koncipováno především jako odborné, zaměřené zejména na tlumočnictví a překladatelství.

V roce 1993/1994 se přistupuje k zásadní změně koncepce studia na filozofické fakultě, neboť (na rozdíl od přírodovědecké fakulty, která nadále setrvala u dělení na odborné a učitelské studijní obory) filozofická fakulta koncipuje veškeré studium jako odborné. Toto jednotné studium v sobě nezahrnuje pedagogické a psychologické disciplíny, a proto je zavedeno studium učitelské způsobilosti. Studenti, kteří chtějí v průběhu denního studia získat učitelskou kvalifikaci, si musí v 7.–9. semestru zapsat pedagogicko-psychologický kurz, ostatní, tedy studenti filologických oborů s neučitelským zaměřením, si zapisují specializované předměty na svých katedrách.⁷⁴ Součástí studia učitelské způsobilosti je čtyřtýdenní souvislá pedagogická praxe v 9. semestru.

⁷⁰ Seznam přednášek Universitas Palackiana Olomucensis, Facultas Philosophica, Olomouc 1991, s. 14.

⁷¹ Seznam přednášek Universitas Palackiana, Facultas Philosophica, Olomouc 1993, s. 62.

⁷² Tamtéž, s. 63.

⁷³ Srov. Ročenka 1990–1993 Univerzity Palackého v Olomouci (...); tamtéž, s. 120.

⁷⁴ Seznam přednášek Universitas Palackiana Olomucensis, Facultas Philosophica, Olomouc 1992, s. 40.

Prohlubuje se pojetí studia jako studia odborného, zejména ve vyšších ročnících „se umožňuje užší specializace s důrazem na teoretické a metodologické aspekty věd a v některých oborech se dává možnost získat učitelskou způsobilost pro výuku na středních školách.“⁷⁵ Polština se studuje s angličtinou (2. a 3. blok) a němčinou (1. blok). Jednotlivým studentům děkan fakulty povolil „zcela mimořádné vytvoření individuálních kombinací“,⁷⁶ ale seznam absolventů svědčí, že tento souhlas nebyl ojedinělý.⁷⁷

Od roku 1994/1995 vstoupil v platnost nový *Studijní a zkušební řád*, jenž přinesl další liberalizující opatření, mj. potvrdil možnost volit si u dvouoborového studia jakoukoli kombinaci nabízených studijních oborů. Libovolná kombinovatelnost oborů, v tomto roce experimentálně ověřovaná, byla s definitivní platností umožněna v následujícím studijním roce.

Veškeré studium bylo pojato jako odborné (neučitelské). Současně se pedagogicko-psychologický kurz k získání pedagogické způsobilosti stal samostatnou částí studia.

V tomto roce, posledním, kdy polonistika patřila pod katedru bohemistiky a slavistiky, se o koncepci její výuky hovoří v jedné, již po několikáté opakované větě: „Posluchači polonistiky jsou orientováni zejména k tlumočnicko-překladačské specializaci.“⁷⁸ Nutno však říct, že charakteristika studia bohemistiky není příliš obsažnější. Studenti dvouoborového studia měli nově možnost jeden obor ukončit po šesti semestrech bakalářskou zkouškou a pokračovat v magisterském studiu pouze druhého oboru.

O rok později, v roce 1995/1996, pokračovala filozofická fakulta v obsahové a organizační transformaci studia. Definitivně byly schváleny libovolné kombinace studijních oborů a studium bylo výhradně odborné. V úvodní pasáži o katedře slavistiky bylo definováno pojetí studia obou jazyků, ruštiny i polštiny, nově a především rozsáhleji. O polštině se uvádí: „Studium polského jazyka je součástí poznávání dalších slovanských jazyků (zejm. češtiny, ruštiny a ukrajinštiny). Tomuto cíli slouží mj. disciplína základy slavistiky, v jejímž rámci je zařazena rovněž staroslovenština. Pozornost je věnována jak praktickému zvládnutí polského jazyka, tak všem aspektům teorie současného polského jazyka. V literárněvědné oblasti je cílem studia osvojení si znalostí o vývoji polské literatury a kultury od nejstarší doby do současnosti. Uplatňuje se zde komparativní hledisko, zejména ve vztahu polské literatury k české a slovenské literatuře. Specifickou součástí studia polské filologie je překladačsko-tlumočnická praxe, jakož i zřetel k historii a současnosti polského etnika žijícího na území České republiky.“⁷⁹

Průběžně vznikající předpisy bylo nutné na základě zkušeností s jejich uplatňováním v praxi upřesňovat a vykládat. Takovým výkladem byl *Komentář ke Studijnímu a zkušebnímu řádu FF UP*,⁸⁰ platnému od studijního roku 1994/1995, jenž definuje formy a stupně studia realizované na filozofické fakultě. Stupni studia jsou bakalářský, magisterský a postgraduální (doktorandské studium). Denní studium je organizováno jako: 1. magisterské jednooborové pětileté studium, 2. magisterské dvouoborové pětileté studium, 3. bakalářské jednooborové tříleté studium.

Precizaci dosavadních předpisů přinesl *Studijní a zkušební řád*, který byl schválen Akademickým senátem FF UP jako příloha Statutu Filozofické fakulty Univerzity Palackého č. 2 dne 15. května 1996.⁸¹ Nové bakalářské studium bylo zaváděno postupně, ale ne u všech studijních oborů. Seznam přednášek specifikuje, u kterých oborů je zaveden bakalářský stupeň studia. Polská filologie k nim nepatří, stále ji bylo možné studovat pouze jako součást dvouoborového magisterského studia,⁸² jehož poslední absolventi složili státní závěrečné zkoušky v roce 2007.

⁷⁵ Seznam přednášek Universitas Palackiana Olomucensis, Facultas Philosophica, Olomouc 1993, s. 3.

⁷⁶ Tamtéž, s. 43.

⁷⁷ Soupis absolventů, příloha č. VIII, s. 450–457.

⁷⁸ Seznam přednášek Universitas Palackiana Olomucensis, Facultas Philosophica, Olomouc 1994, s. 17.

⁷⁹ Seznam přednášek Univerzity Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 1995–1996, s. 33. Srov. Vývoj studijních oborů, studijní programy, předměty a vyučující, s. 29 ad.

⁸⁰ Seznam přednášek (...) 1995–1996, s. 44–53.

⁸¹ Seznam přednášek (...) 1996–1997, s. 47–65.

⁸² Tamtéž, s. 166–169.

Zcela zásadní změnou v organizaci studia bylo vytváření předpokladů pro individuálně pojaté výukové programy, jímž se od studijního roku 1997/1998 stalo zavádění kreditního systému.⁸³ Kreditní systém umožnil fakultě začlenění do Evropského kreditního systému, jehož cílem je vytvoření podmínek pro mobilitu studentů v rámci Evropské unie.

Zavádění kreditního systému na UP v Olomouci bylo procesem dlouhodobým, některé fakulty postupovaly v předchozí přípravě rychleji (lékařská fakulta), takže již v roce 2000 měly kreditní systém zaveden v plném rozsahu ve všech studijních programech a ročnících. Na jiných fakultách byly od září 2000 studijní programy upraveny s cílem, aby alespoň 10 % výuky tvořily kreditované povinně volitelné předměty (FF, FTK). „Všechny předměty studijních programů na UP byly rozčleněny do kategorií předmětů povinných, povinně volitelných a volitelných, z nichž každý má stanovenou svou kreditní hodnotu. Kreditní limity jednotlivých kategorií předmětů umožňují studentům, aby si vytvářeli své osobní studijní plány, volili si i užší specializace v rámci oboru studia a volněji se pohybovali v univerzitním studijním prostředí.“⁸⁴ Kreditní systém umožňuje vedení studijní agendy v informačním systému STAG, ale také bude využíván pro deskripci studijních povinností při mezinárodní mobilitě studentů.⁸⁵ Výroční zpráva o činnosti UP za rok 2000 rekapituluje vývoj restrukturalizace studijních programů v intencích tzv. Sorbonnské deklarace a Boloňské výzvy, u nás zaváděné podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, a definuje jednotlivé studijní programy – bakalářský, magisterský a doktorský.⁸⁶ Na filozofické fakultě restrukturalizace znamená především postupné opuštění souvislého pětiletého magisterského studia, jež mělo v českém vzdělávacím systému své dlouhodobě neměnné místo, a jeho nahrazení studiem s bakalářsko-magisterskou strukturou. První nově strukturované obory byly zavedeny již od roku 2000/2001, ale u studia polonistiky se uplatnila bakalářsko-magisterská struktura studijních oborů až ve studijním roce 2003/2004 počínaje 1. ročníkem.⁸⁷ Výroční zpráva o činnosti UP za rok 2000 v části Inovace studijních programů uvádí informaci filozofické fakulty, v níž se konstatuje, že jejím cílem je postupně vytvořit na většině oborů výše uvedený třístupňový systém studia.⁸⁸

Změny v organizaci studia a polská filologie od roku 2003 do současnosti

V letech 2001/2002 a 2002/2003 zůstala struktura předmětů polské filologie, akreditovaná v předchozích letech, ještě zachována. Studium se tedy i nadále realizovalo jako tradiční souvislé dvouoborové pětileté magisterské studium, ovšem nově již členěné do tří bloků. Za I. blok, tvořený prvním a druhým semestrem, měl student povinnost získat 30 kreditů (za základní, volitelné a doplňující předměty⁸⁹); tento blok byl ukončen soubornou zkouškou. II. blok, zahrnující studium druhého a třetího ročníku, měl stanoven limit 60 kreditů, po jehož získání student vypracoval odbornou písemnou práci a vykonal soubornou postupovou zkoušku. III. blok, sestávající ze studia 4. a 5. ročníku, byl limitován 60 kredity, z nichž 44 kreditů tvořily základní předměty, zbytek náležel volitelným a doplňujícím předmětům. Celkový součet kreditů v blokovém studiu

⁸³ Tamtéž, s. 68–69.

⁸⁴ Srov. Výroční zpráva o činnosti UP za rok 2000, s. 20.

⁸⁵ Výroční zpráva uvádí, že kreditní systém již třetím rokem funguje při deskripci studijních povinností při mezinárodní mobilitě studentů – autoři této zprávy měli zřejmě na mysli LF. Pro FF UP byla vydaná směrnice děkana č. 01/2009 o uznávání kreditů v rámci zahraničních studentských mobilit. Srov. <http://www.kpes.upol.cz/besmart/modules/pages/files/5.pdf> [cit.: 20. 11. 2013].

⁸⁶ Zákon č. 111/1998 Sb., § 44–47.

⁸⁷ Srov. Vývoj studijních oborů, studijní programy, předměty a vyučující s. 42.

⁸⁸ Toto konstatování se stalo výzvou i pro sekci polské filologie katedry slavistiky, která ve studijním roce 2003/2004 zahájila doktorskou studijní přípravu v nově akreditovaném oboru Srovnávací slovanská filologie (2002). O tom v části Doktorské studium Srovnávací slovanská filologie v letech 2003–2013, s. 50–51.

⁸⁹ Studijní programy definovaly základní předměty oboru kategorie A jako dlouhodobě konstantní část studijního programu, k nimž přistupovaly volitelné předměty kategorie B a doplňující předměty kategorie C.

činil 150. Studium bylo uzavřeno státní závěrečnou zkouškou a obhajobou diplomové práce, jestliže byla pro studenta polská filologie diplomových oborem.

Od studijního roku 2003/2004⁹⁰ se studovala polská filologie obdobně jako ostatní obory na FF UP souběžně ve dvou variantách. Dobíhalo výše uvedené souvislé dvouoborové magisterské studium pětileté (určené k ukončení této varianty studia), členěné do tří bloků – 1. studijní blok 1. a 2. semestr, 2. studijní blok 3.–6. semestr a 3. studijní blok 7.–10. semestr.

Nová varianta studia je dvouoborové bakalářsko-magisterské studium, tj. dvouoborové bakalářské tříleté studium + dvouoborové navazující studium magisterské,⁹¹ přičemž bloková úprava a kreditní systém s rozdělením předmětů na základní, volitelné a doplňkové zůstaly zachovány. Studium na FF UP je již trvale pojato jako studium odborné (neučitelské) s možností získat učitelskou kvalifikaci pro výuku na středních školách; toto studium není součástí studijního programu oboru, ale je realizováno v rámci programů celoživotního vzdělávání formou studia učitelské způsobilosti,⁹² které má charakter souběžného doplňujícího studia a distančního studia v rozsahu čtyř semestrů, jehož garantem se stala Pedagogická rada FF UP.

Organizace studia učitelské způsobilosti je hlavní náplní činnosti Institutu celoživotního vzdělávání⁹³ na FF UP. Ten zajišťuje také výuku zájemců o získání certifikátu, jenž opravňuje jeho držitele k možnosti vyučovat předměty svého studijního oboru, tedy i polské filologie, ve školách s vyučovacím jazykem polským na území Zaolší. V minulosti tuto možnost uplatnili studenti polské národnosti, kteří jako rodilí mluvčí na těchto školách vyučují.⁹⁴

⁹⁰ Do studijního roku 2006/2007 včetně.

⁹¹ Srov. Organizace studia na FF UP – In: Katalog studia 2003–2004, s. 7–11.

⁹² Podmínky tohoto studia – tamtéž, s. 17–18.

⁹³ Srov. <http://icv.upol.cz/> [cit.: 7. 2. 2014].

⁹⁴ Srov. <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/skoly-s-polskym-jazykem-vyučovacim.html>, http://pl.wikipedia.org/wiki/Polskie_Gimnazjum_imienia_Juliusza_S%C5%82owackiego [cit.: 7. 2. 2014].

II. /

Vývoj studijních oborů, studijní programy, předměty a vyučující

První léta studia slovanských filologií a polské filologie

Informace o počátcích studia slovanských filologií, v jejichž rámci se postupně vymezila polská filologie, nacházíme již v seznamu přednášek prvního akademického roku obnovené olomoucké univerzity.⁹⁵

Studium slovanské filologie tehdy představovaly přednášky *Počátky spisovné ruštiny a Vývoj ruského verše* (K. Horálek), *Úvod do staroslověnštiny* (J. Luska), *Český jazyk* (F. Trávníček), *Historická mluvnice česká a Vybrané kapitoly z české skladby* (J. Bělič), *Mezislovanská slovesnost* (F. Wollman), *Dějiny starého českého písemnictví a Vybrané kapitoly ze staročeské literatury* (A. Škarka), *Česká literatura 19. století; F. X. Šalda a kritika let devadesátých* (O. Králík) a *Dějiny jihoslovanských literatur a Slovinská moderna* (B. Vybíral). Přednášky byly doplňovány prosemináři pro slovanskou filologii: *Proseminářem ze staroslověnského jazyka* (K. Horálek), *Proseminářem z jazyka českého* (jeho tematikou byl jazykový rozbor *Babičky* B. Němcové, J. Bělič), *Proseminářem ze starší české literatury* (A. Škarka) a *Proseminářem z novější české literatury* (O. Králík). Náplní semináře pro slovanskou filologii byly *Cvičení ze srovnávacího slovanského jazykozpytu – jazykový a literární rozbor Slova o polku Igorově* (K. Horálek), *Metodologie srovnávací slovesnosti slovanské* (F. Wollman), *Čtení a výklad staročeské Alexandridey – písemné práce a referáty* (J. Bělič), *Nejstarší památky českého písemnictví – písemné práce a referáty* (A. Škarka) a *Cvičení z novočeské literatury – Březina: Větry od pólů, referáty a písemné práce* (O. Králík). Součástí programu byla i *Lektorská cvičení z jazyka českého a slovenského*, *Lektorská cvičení z jazyka ruského* (B. Ilek a A. Sudak), *Lektorská cvičení z jazyka srbochorvatského* (O. F. Babler) a *Lektorská cvičení z jazyka slovinského* (B. Vybíral). Zájemcům o polonistiku se nabízela volba postupovat od obecnějších slavistických disciplín, tj. přednášek jako byla *Mezislovanská slovesnost*, k *Metodologii srovnávací slovesnosti slovanské* (obojí F. Wollman).

V nabídce lektorských cvičení nenajdeme mezi lektory polonistu, neboť odborník této specializace nebyl v počátcích fakulty mezi vyučujícími, z nichž většina dojížděla do Olomouce ze svých mateřských univerzit, k dispozici. Studijní programy, tehdy ještě neunifikované, byly výrazně ovlivňovány zájmem a vědeckým zaměřením členů sboru.

Ani letní semestr 1947 s ohledem na sledované konstituování studijního oboru Polština⁹⁶ nepřinesl zásadní změny ve struktuře nabízených studijních disciplín ani ve složení vyučujících. Existence povinných společných přednášek (celkem 10 hodin týdně) pro všechny posluchače od 1. do 4. semestru, tj. před 1. státní zkouškou, měla zaručit, že studenti dosáhnou kvalitních výchozích vědomostí nezbytných pro úspěšné pokračování studia. Kromě absolvování přednášek byla pro uznání příslušného semestru nutná také návštěva seminářů, proseminářů a lektorských cvičení ve stanoveném rozsahu.

⁹⁵ Seznam přednášek (...) v zimním semestru 1946–47, Seznam přednášek (...) v letním semestru 1947. V počátečních třech letech byly seznamy vydávány společně pro všechny fakulty a zvlášť pro každý semestr.

⁹⁶ Název oboru byl nejdříve nahrazen pojmenováním Polský jazyk a literatura, dnes zní Polská filologie.

O rok později zaznamenáváme v přehledu studijních disciplín i v personálním zajištění výuky pouze nepodstatné změny.⁹⁷ Představují ji obdobné přednášky, prosemináře a semináře vedené nám již známými vyučujícími. (Pro zajímavost – seznam uvádí i termíny a občas místo konání výuky, je tedy i rozvrhem, což bylo možné vzhledem k jejímu rozsahu.)

Nově se objevuje jméno F. Kopečného, všestranného filologa, rodáka z Určic na Prostějovsku, jenž vedl přednášku *Třídění slovanských jazyků i Lektorská cvičení z jazyka polského pro začátečníky*, zatímco *Lektorská cvičení z jazyka polského pro pokročilé* vyučoval lektor A. Janíček.

V letním semestru studijního roku 1948 studenti navštěvovali téměř shodné předměty jako v zimním semestru, nově se sděluje, že suplující O. Vašek přednáší *Úvod do studia dějin slovanských literatur*.⁹⁸ Lektorská cvičení F. Kopečného a A. Janíčka z polštiny pokračovala.

Konstituování polonistických studií

O polonistických studiích můžeme hovořit ve studijním roce 1947/1948, neboť již existovala výše uvedená lektorská cvičení. V zimním semestru 1948/1949 jsou uvedena v oddíle Slovanská filologie jako nediferencovaná, vedená J. Běličem. I když začátky těchto studií nebyly bezproblémové, později se postupně podařilo získat specialisty věnující se výuce polštiny dlouhodobě. V letním semestru byla součástí výuky přednáška *Srovnávací přehled polského hláskosloví* (A. Dostál), lektorská cvičení jsou opět oddělená pro začátečníky (J. Bělič) a pro pokročilé (A. Janíček).⁹⁹

Seznam přednášek na rok 1949/1950 poprvé uvádí nový prvek v organizaci fakulty – ústavy, o kterých píšeme blíže v předchozím oddíle,¹⁰⁰ seminář a proseminář slovanské filologie vedou mimořádný profesor J. Bělič a docent O. Králík.¹⁰¹

V tomto akademickém roce byly uskutečněny první kroky reformy, která zásadním způsobem pozměnila poměry na vysokých školách. Reformované studium (učitelské i odborné) probíhalo v 1. a 2. ročníku, studium vyšších ročníků, uvedené v seznamu přednášek v části Nereformované studium, se dokončovalo podle dosavadních předpisů. Podstatou reformy byly změny v organizaci a kontrole studia, které charakterizujeme na jiném místě, ale současně docházelo i k obsahovým změnám v duchu nastupující vládnoucí ideologie.

V reformovaném studiu tvoří strukturu studijního plánu osmiměsíčního učitelského studia tři složky.¹⁰²

K povinným přednáškám z jazykovědných disciplín, uvádějícím studenty do odborné problematiky, náležely v 1. semestru *Úvod do jazykovědného studia* (P. Trost), ve 2. semestru *Fonetika pro slavisty* a ve 3. semestru *Úvod do slovanské filologie a staroslověnštiny* (obojí B. Hála). Uvedené předměty nebyly určeny pouze studujícím polštiny, ale také ruštiny, srbochorvatštiny a ukrajinštiny. Povinné jazykovědné přednášky pro polonisty uzavírala *Normativní mluvnice polská* (P. Zwoliński), na niž navázaly cyklické přednášky pro 3.–8. semestr. Jako první z nich se konala ve 3. a 4. semestru *Historická mluvnice polská*, následovaly *Skladba a rozbor slovníku a dialektologie* ve 3. ročníku a ve 4. ročníku *Rozbor současné polštiny*. K povinným literárně-historickým přednáškám, opět společným, patřily *Sociální a hospodářské základy literatury* (sic! – O. Vašek) a *Teorie literatury* (O. Králík). Přednáška *Úvod do polské literatury* byla součástí studijního plánu první tři roky studia – první ročník byl věnován literatuře 19. století (J. Bečka), druhý staré literatuře a třetí nejnovější polské literatuře a srovnávacím dějinám slovanských literatur (vyučující neuvedeni).

⁹⁷ Seznam přednášek (...) v zimním semestru 1947–48.

⁹⁸ S údajem o čase přednášky: v sobotu od 10 do 12 hod.

⁹⁹ Seznam přednášek (...) v letním semestru 1948.

¹⁰⁰ Srov. kap. Vývoj polské filologie (...), s. 16.

¹⁰¹ Seznam přednášek (...) 1949–1950, s. 43.

¹⁰² Polština se tehdy studovala v kombinaci s češtinou nebo ruštinou.

Součástí studia byla i povinná lingvistická cvičení s *Úvodem do slovanské filologie* (A. Dostál), společná pro polonisty, rusisty a bohemisty v 1. a 2. semestru. Cyklické semináře pro 3.–8. semestr byly věnovány čtení a výkladu nových polských textů, staropolskému a dialektologickému semináři a semináři novopolskému; literárněhistorická tematika byla zastoupena proseminářem (O. Králík), znovu společným pro studenty slovanských jazyků. Literárněvědný seminář jako jediný byl veden nepřetržitě od 2. do 4. ročníku, ve 4. ročníku si studenti podle své specializace zapisovali výběrový buď lingvistický seminář, nebo literárněvědný.

Nezbytnou součástí studia polonistiky byla lektorská cvičení se čtyřhodinovou dotací týdně v 1. a 2. semestru a dvouhodinovou v dalších dvou letech, určená studentům, kteří nestudovali polštinu jako vyučovací jazyk. Podle potřeby mohly být lektoráty na návrh lektora dále doplněny.¹⁰³

Polština jako vyučovací jazyk byla určena rodilým mluvčím – Polákům, kteří jazykovou normu studovali ve dvouhodinových lektorátech (J. Niemiec) na pedagogické fakultě. Kurz s dvouhodinovou dotací týdně *Polština v lektorských cvičeních a konverzace* probíhal zvlášť pro začátečníky (V. Křístek) a pokročilé (A. Janíček); oba byly spojeny s konverzací pro (středoškolské) profesory v činné službě (A. Janíček). V doplňovacích kurzech (opět na pedagogické fakultě) vyučoval J. Niemiec a kurz polské mluvnice pro vyučující na středních školách vedl J. Čičátka.

Seznam přednášek akademického roku 1949/1950 obsahuje prozatímní zkušební plány učitelského studia se zkouškami shodnými pro všechny filologické obory i zkoušky oborové. Uvedené zkoušky dosavadní předpisy neznaly, jejich zavádění je součástí reformy. Plán zkoušek z polštiny (podle prozatímních zkušebních plánů) zněl:

„Po 1. semestru: *První pomocná* zkouška z Úvodu do jazykovědného studia.

Po 2. semestru: *První dílčí* zkouška ze Sociálních a hospodářských základů literatury a z Teorie literatury. *První praktická* zkouška z jazyka.

Po 3. semestru: *Druhá dílčí* zkouška ze staroslověnštiny a z Úvodu do slovanské filologie.

Po 4. semestru: *Třetí dílčí* zkouška z normativní gramatiky. *Čtvrtá dílčí* zkouška ze starší literatury.

Po 6. semestru: *Pátá dílčí* zkouška z historické mluvnice a dialektologie. *Šestá dílčí* zkouška z novější polské literatury (od počátku 19. stol.). *Druhá praktická* zkouška z jazyka a reálií.¹⁰⁴

I v odborném studiu se polština studovala s češtinou nebo ruštinou (tyto kombinace studia byly doporučeny). Studijní plány se shodovaly s plány učitelského studia s výhradou, že nejsou-li cvičení z reálií v učitelském studiu cvičení povinná, jsou ve druhém roce odborného studia povinná v případě, že předmět je základním předmětem zvoleného oboru. Pro zatím neexistující 4. ročník se avizovalo, že speciální cvičení a uvedení do praxe v 7. a 8. semestru budou precizovány později.

Pro odborné studium všech oborů platil plán společných přednášek a cvičení, jehož skladba byla determinována shodně s oborovými předměty dobovými poměry – jeho součástí byly *Společenské nauky*, *Nauka o obraně státu*, dále *Tělesná výchova*;¹⁰⁵ filologické obory byly zastoupeny výukou normy spisovné češtiny¹⁰⁶ a stylistickými cvičeními v češtině a přednáškou *Sovětská věda a ruská odborná terminologie z hlediska filozoficko-historického a filologického*. Povinností bylo absolvování kurzu vybraného světového jazyka, speciálního semináře a cvičení z reálií, přednášek z filozofie nebo noetiky a v závěrečných dvou semestrech předmětu *Uvedení do praxe* – zapisoval se jeden ze dvou oborů studia (kombinace).¹⁰⁷

¹⁰³ Seznam přednášek (...) 1949–1950, s. 57 a 99.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 35.

¹⁰⁵ Tyto předměty si zapisovali i studenti 3. a vyšších ročníků nereformovaného studia.

¹⁰⁶ Pro rodilé mluvčí – Poláky – platilo, že si zapisují normu spisovné polštiny a navštěvují lektoráty J. Niemce. První pomocnou zkoušku z tohoto předmětu mohli složit na začátku prvního semestru a po jejím úspěšném vykonání byli od návštěvy lektorských cvičení osvobozeni.

¹⁰⁷ Seznam přednášek (...) 1949–1950, s. 75.

Nereformované studium, v akademickém roce 1949/1950 probíhající ve třetím a vyšších ročnících,¹⁰⁸ se řídilo dosavadními předpisy a struktura přednášek, seminářů a cvičení odpovídala stavu před reformou.

Slovanské filologie – čeština, ruština, polština, srbochorvatština a ukrajinština, obory převážně učitelské, měly ve studijních plánech předměty *Srovnávací hláskosloví slovanských jazyků*, *Filologický rozbor textů Slovo o pluku Igorově* a *Zádonština*, *Rozbor staroslověnského lexika*, *Jazyk staroruských letopisů* (vše A. Dostál) a přednášku *Sovětská literatura ruská a sovětské drama* (B. Ilek). České skladbě se věnoval F. Kopečný, *Historický román český a sociální román český* přednášel O. Králík, *České písemnictví gotické* A. Škarka, kdežto O. Vašek přednášel *Dějiny slovanských literatur* (mj. se věnoval chorvatskému spisovateli českého a sudetoněmeckého původu v přednášce *August Šenoa, jeho dílo a styky s Čechy*).¹⁰⁹

V semináři pro slovanskou filologii se studovala nová kodifikace spisovné češtiny – výsledkem praktického výcviku byly referáty a písemné práce; obdobný charakter mělo studium českého pravopisu (obojí J. Bělič). Jazykový blok uzavíral seminář slovanské jazykovědy (A. Dostál). O. Králík vedl seminář pro novou českou literaturu a rozbor literárních textů, B. Ilek pro současnou sovětskou literaturu a I. Paňkevč pro ukrajinskou literaturu. Semináře *Dílo a význam Adama Mickiewicze* (O. Vašek) a *Soudobá jihoslovanská dramatika* (B. Vybíral) poskytovaly nezbytné minimum témat z dalších slovanských literatur. *Staročeské próze (hlavně v době gotické)* se věnoval A. Škarka, kdežto syntetizujícím pohledům na nejnovější tvorbu Slovanů a čtbě teoretických literárněvědných textů spolu s *Úvodem do studia srovnávacích dějin slovanských literatur* zasvětil své lektury O. Vašek.

Studentům dobíhajícího nereformovaného studia byla dána možnost zapisovat si i přednášky reformovaného studia, naopak studenti 2. ročníku mohli za určitých omezení navštěvovat výuku vyšších ročníků.

Porovnáme-li skladbu oborových předmětů reformovaného a nereformovaného studia, zjistíme, že se z převážné části shodují, neboť obě formy se lišily především organizací studia a systémem zkoušek – původní systém ponechával studujícím volbu, jak se nejlépe připravit ke státním zkouškám, nový, založený na průběžné kontrole, variabilitu neumožňoval.

Seznam přednášek 1949/1950 stručně uvádí podmínky úspěšného ukončení učitelského i odborného studia: „Podmínkou získání učitelské způsobilosti pro gymnázia je složení dvou státních zkoušek z každého předmětu posluchačova oboru. Ke druhé státní zkoušce je třeba předložit z každého předmětu domácí písemnou práci. Podmínkou získání doktorátu filozofie (dosavadní hodnosti) je složení přísných zkoušek rigorózních, k nimž se může uchazeč přihlásit, když jako řádný posluchač absolvoval nejméně osm semestrů na fakultě a když byla schválena vědecká disertační práce z hlavního předmětu rigorózních zkoušek.“¹¹⁰

Se studiem polštiny se setkáváme také na Pedagogické fakultě UP, na níž přednášel polskou literaturu J. Bečka (mj. pověřený řízením Ústavu pro jazyk polský, společným pro obě fakulty) a polský jazyk vyučovali J. Niemiec, O. Zilyňskij a P. Zwoliński. Jenom jako zajímavost uvedme, že kresbu tehdy na fakultě vyučoval proslulý malíř Jan Zrzavý a hudební výchovu neoklasicistický skladatel Iša Krejčí, řečený Mozartino, tou dobou šéf olomoucké opery.

V přehledu studijních plánů pro učitelství národních škol se pamatuje na studenty polské národnosti, kteří si zapisovali místo českého jazyka *Přehled normativní mluvnice jazyka polského* a seminář jazyka polského (obojí J. Niemiec). U oboru učitelství středních škol je uvedeno pouze reformované studium polského jazyka v 1. ročníku, u předmětu *Mluvnice polského jazyka* (P. Zwoliński) se odkazuje na společnou výuku s filozofickou fakultou.¹¹¹ P. Zwoliński vyučoval také *Vývoj spisovné polštiny* a vedl jazykový proseminář. *Čtení a výklad polských textů se zřetelem k ortografické normě polštiny*, novou polskou literaturu, přednášel

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 92.

¹⁰⁹ O. Vašek ve svých přednáškách seznamoval studenty s texty, jež se staly základem jeho budoucí monografické studie *August Šenoa a česká literatura* (1955).

¹¹⁰ Seznam přednášek (...) 1949–1950, s. 92.

¹¹¹ Seznam přednášek na Pedagogické fakultě Palackého univerzity v Olomouci v akademickém roce 1949–1950, s. 38.

a literární proseminář vedl J. Bečka, polskými dějinami se zabýval V. Žáček, *Lektorská cvičení z polského jazyka* (výuku ortografické normy spisovné polštiny) zajišťoval J. Niemiec.¹¹²

Polonistika v 50. letech včetně období Vysoké školy pedagogické

Podle seznamu přednášek pro rok 1950/1951¹¹³ bylo možné k dosažení učitelské způsobilosti pro školy třetího stupně studovat kombinace dvou předmětů (v pozdější terminologii studijních oborů), pro jejichž výuku na středních školách byl absolvent aprobován. První předmět se čtyřletým studiem byl považován za základní, druhý, tzv. průvodní předmět, se studoval tři roky.

Poprvé byly určeny závazné kombinace předmětů studia. V první skupině se uvádí: čeština–ruština, dějepis–čeština, ruština–čeština s tím, že na Univerzitě Palackého je možné dosáhnout učitelské způsobilosti pro školy třetího stupně s polským vyučovacím jazykem, neboť ve vyjmenovaných kombinacích lze nahradit češtinu polštinou (kombinace této skupiny jsou označeny jako vhodné i pro školy druhého stupně). Obdobným způsobem si bylo možné ve druhé skupině zvolit kombinaci polštiny s francouzštinou, němčinou a angličtinou. O kombinacích třetí skupiny se píše, že jsou vhodné především pro odborné školy třetího stupně. Náleží do ní kombinace polštiny s češtinou a ruštinou a kombinace španělštiny s češtinou, kterou také lze nahradit polštinou.

Současné byly stanoveny kombinace předmětů odborného studia určeného k dosažení kvalifikace pro kulturní referenty, osvětové inspektory a referenty, organizační pracovníky kulturních institucí, uměleckých organizací a spolků, v rozhlase, redakcích, nakladatelstvích, divadlech, ve filmu atd.

Učitelské a odborné studium mělo zpravidla v prvních dvou ročnících shodné studijní plány, poté se studentovi doporučil jeden druh studia: buď odborné, nebo učitelské.

Také u odborného studia byl jeden předmět základní a druhý průvodní, v pozdější terminologii hlavní a vedlejší.¹¹⁴ Polštinu bylo možné si volit v odborném studiu od akademického roku 1950/1951 v kombinacích: čeština–polština, ruština–polština, polština–čeština, polština–ruština, polština–němčina a němčina–polština.¹¹⁵

Důležitou součástí studia byla lektorská cvičení, jejichž průběh byl závislý na úrovni praktických jazykových dovedností frekventantů. Lektor organizoval studium podle této úrovně, požadovala se účast ve cvičeních nejméně 75% a absence se omlouvala písemně. Nadto měl lektor právo doporučit studentovi k dosažení lepších studijních výsledků další, dodatečné či doplňovací kurzy.

J. Niemiec vedl na pedagogické fakultě dvouhodinové cvičení *Polština jako vyučovací jazyk* s výukou normy spisovného jazyka a doplňovací kurz polštiny sloužící posluchačům, kteří nezvládli jazyk na požadované úrovni v lektorských cvičeních. Pokračovaly i kurzy polštiny pro začátečníky a pokročilé (V. Křístek).

Učitelské studium polštiny bylo strukturováno obdobně jako v předchozím roce: základ tvořily povinné přednášky a povinná cvičení, k nimž byly přiřazeny doporučené přednášky a cvičení z ostatních slovanských filologií. K povinným lingvistickým přednáškám náležely *Úvod do marxistické jazykovědy* (P. Trost), *Normativní polská mluvnice*, *Polská skladba, rozbor slovníku a dialektologie* (O. Zilyňský), *Historická mluvnice polská* a *Úvod do slovanské filologie a staroslověnštiny* (A. Dostál). Povinné literárněhistorické přednášky obdobně zahajoval *Marxistický pohled na literaturu* (O. Vašek), následovaly *Dějiny hospodářských a třídních*

¹¹² O překotnosti přípravy studijních plánů reformovaného studia svědčí skutečnost, že seznam přednášek a cvičení pro 1. a 2. semestr je otištěn s poznámkou o dodatečném zveřejnění zkušebního plánu vývěskou. Tamtéž.

¹¹³ Seznam přednášek (...) v akademickém roce 1950/1951.

¹¹⁴ Základní, resp. hlavní byl předmětem diplomovým.

¹¹⁵ Polština tedy byla v nabídce třikrát jako předmět základní a třikrát jako průvodní.

bojů v Evropě (M. Trapl) a *Stará polská literatura, polská literatura od konce 18. století a nejnovější polská literatura* (J. Bečka); pomocnou přednáškou byl *Přehled polských dějin* (V. Žáček).

Praktická jazyková výuka byla soustředěna do proseminářů *Slovanská jazykověda a staroslověnština* a *Staropolský seminář* (A. Dostál), kdežto literárněhistorická cvičení se realizovala jako *Literární marxistický proseminář* (O. Vašek) a *Polský literární seminář* (J. Bečka); lektorská cvičení se ve srovnání s předchozím obdobím konala zvláště pro mírně pokročilé a pokročilé studenty. Poprvé byla zavedena povinná cvičení *Čeština pro posluchače s mateřským jazykem polským*.

Doporučenými přednáškami byly *Úvod do fonetiky* (B. Hála), *Četba polských romantiků* (O. Vašek) a *Polský historický román* (J. Bečka).

Na přelomu čtyřicátých a padesátých let se věnovala slovanským jazykům velká pozornost, což se odrazilo i ve velké šíři možností studia polonistiky. Jaká byla paleta jejich nabídky, zjistíme v neobvykle propracovaném seznamu přednášek na rok 1951/1952,¹¹⁶ jenž uvádí polštinu v pěti variantách:

I. Polština jako hlavní obor – učitelské studium (realizuje se v 1., 2. a 3. ročníku)

- a) povinné přednášky
 - z jazyka: *Úvod do marxistické jazykovědy* (P. Trost), *Mluvnice spisovné polštiny* (T. Bešta),
 - z literatury: *Marxistický pohled na literaturu* (O. Vašek), *Polská literatura 19. století, Polská literatura 20. století, Starší polská literatura* (vše J. Bečka),
- b) obecné¹¹⁷ přednášky: *Úvod do dějin a kultury Polska* (V. Žáček),
- c) povinná cvičení
 - z jazyka: jazykový seminář polský (A. Dostál),¹¹⁸
 - z literatury: cvičení k *Marxistickému pohledu na literaturu* (B. Ilek), *Literární seminář polský* (J. Bečka),
- d) lektorská cvičení: *Kurz polštiny pro začátečníky, Polská konverzace pro začátečníky, Kurz polštiny pro mírně pokročilé, Polská konverzace pro mírně pokročilé, Kurz polštiny pro pokročilé*.

Z hlediska budoucí profilace studia oboru polská filologie je pozoruhodné zařazení výuky kurzu polského tlumočnictví.¹¹⁹ Kromě povinných disciplín si studenti zapisovali doporučené disciplíny:

- e) doporučené přednášky
 - z jazyka: *Fonetika polštiny* (B. Hála),
 - z literatury: *Vybrané kapitoly z česko-polských literárních vztahů* (J. Bečka),
- f) doporučená cvičení: *Slovanský srovnávací seminář* (A. Dostál).

II. Polština jako vyučovací jazyk – učitelské studium (hlavní obor pro rodilé Poláky)¹²⁰

- a) povinné přednášky
 - z jazyka: *Úvod do marxistické jazykovědy* (P. Trost), *Mluvnice spisovné polštiny* (T. Bešta),
 - z literatury: *Marxistický pohled na literaturu* (O. Vašek), *Polská literatura 19. století*,
- b) obecné přednášky: *Úvod do dějin a kultury Polska* (V. Žáček), *Česká literatura od obrození* (O. Vašek),
- c) povinná cvičení
 - z jazyka: *Jazykový seminář polský* (A. Dostál),
 - z literatury: cvičení k *Marxistickému pohledu na literaturu* (B. Ilek),

¹¹⁶ Seznam přednášek (...) v akademickém roce 1951–1952, s. 26–30.

¹¹⁷ Míněno nefilologické.

¹¹⁸ V poznámce je uvedeno, že v daném roce je seminář zaměřen literárně, a proto se místo něho doporučuje *Slovanský srovnávací seminář* (také A. Dostál). Seznam přednášek (...) 1951–1952, s. 27.

¹¹⁹ Seznam přednášek (...) 1951–1952, s. 63: „Kurz polského tlumočnictví, Theodosius Bešta. 2 hod. týdně.“

¹²⁰ Toto studium existovalo již v roce 1949/1950.

d) doporučené přednášky a cvičení se opakují – viz Polština jako hlavní obor.

III. Polština jako vedlejší obor – učitelské studium (realizuje se v 1., 2. a 3. ročníku)

a) povinné přednášky

- z jazyka: *Mluvnice spisovné polštiny* (T. Bešta),
- z literatury: *Polská literatura 19. stol.*, *Polská literatura 20. stol.*, *Starší polská literatura* (vše J. Bečka), *Dějiny slovanských literatur* (O. Vašek),

b) obecné přednášky: *Úvod do dějin a kultury Polska* (V. Žáček),

c) povinná cvičení

- z jazyka: *Jazykový seminář polský* (A. Dostál),
- z literatury: *Literární seminář polský* (J. Bečka),

d) lektorská cvičení: *Kurz polštiny pro začátečníky*, *Polská konverzace pro začátečníky*.¹²¹

IV. Polština jako hlavní obor – neučitelské studium (realizuje se v 1., 2. a 3. ročníku). Učební plán se shoduje s učebním plánem učitelského studia, v 5. a 6. semestru si studenti zapisují *Dějiny slovanských literatur* (O. Vašek) a *Překladatelská cvičení polská* (T. Bešta).

V. Polština jako průvodní obor – neučitelské studium (realizuje se v 1., 2. a 3. ročníku). Učební plán se shoduje s učebním plánem vedlejšího oboru učitelského studia.

V tomto roce pokračuje *Čeština určená pro Poláky a příslušníky jiných slovanských národů* v samostatných kurzech pro začátečníky a pokročilé v rozsahu dvou týdenních hodin (T. Bešta) a *Polština jako vyučovací jazyk* o normě spisovného jazyka; pořádan byl i *Kurz polštiny pro začátečníky* (obojí J. Korzeny).¹²¹

V akademickém roce 1952/1953 se rozšířila nabídka pro rodilé mluvčí, neboť mohli studovat polštinu nejen jako hlavní, ale i jako vedlejší obor. Struktura přednášek a cvičení téměř nedoznala změn, ale dochází k výměně vyučujících. Poslední, pátý rok přednáší (již v menším rozsahu) A. Dostál a po čtyřech letech končí výuku v Olomouci také P. Trost. Na fakultu přicházejí noví odborníci, kteří se na dlouhá léta stali osobnostmi olomoucké slavistiky a polonistiky – J. Jahn (do r. 1972), J. Damborský (do nuceného odchodu v roce 1973 a po návratu v letech 1990–2000) a K. Oliva přednášející na fakultě tři roky.

Vládním nařízením č. 66/1953 Sb., o vyšších pedagogických školách a vysokých školách pedagogických, ze dne 21. července 1953, byla olomoucká pedagogická fakulta transformována na samostatnou Vysokou školu pedagogickou s fakultami společenských a přírodních věd. Učitelské studium polské filologie (čtyřleté) se uskutečňovalo na Fakultě společenských věd VŠP a na Filozofické fakultě UP pokračovalo studium (pětileté) pouze do absolutoria studentů dobíhajících ročníků.

V období 1954/1955 – 1958/1959 byl vydáván společný *Seznam přednášek Vysoké školy pedagogické a Filozofické fakulty PU v Olomouci*. Jakou podobu měly studijní plány v tomto období si ukažme na příkladu studijního roku 1954/1955. První část seznamu přednášek¹²² obsahovala studijní plány FSV VŠP (pro 1. a 2. ročník), druhá FF UP (pro vyšší, dobíhající ročníky). Obě části začínají všeobecně vzdělávacími předměty společnými pro všechny obory. Pro dobu je příznačné, že jako první jsou pod záhlavím Marxismus-leninismus uvedeny pro 1. a 2. ročník *Dějiny KSSS* a *Dějiny KSČ*, teprve poté následují *Psychologie*, *Pedagogika*, *Didaktika* a *Pedagogický seminář*, pro vyšší ročníky nejprve *Politická ekonomie*, opět *Dějiny KSČ* a *Psychologie*, pro posluchače učitelského studia znovu i *Pedagogika*. Oba výčty společných předmětů zakončuje *Tělesná výchova*.

Členění oborů a studijních předmětů je proti předchozím letům zjednodušeno: jsou uvedeny pouze jazykové a literární přednášky a k nim náležející cvičení.

¹²¹ Polští studenti, rodilí mluvčí, si zapisovali místo lektorských cvičení Novočeské mluvnické cvičení (M. Komárek). Seznam přednášek (...) 1951–1952, s. 29.

¹²² Seznam přednášek Vysoké školy pedagogické a Filozofické fakulty PU v Olomouci 1954–1955.

U studijního oboru polština¹²³ jsou jimi pro 1. a 2. ročník přednášky *Úvod do studia jazyka* (J. Popela), *Úvod do studia literatury* (O. Vašek), *Mluvnice spisovné polštiny* (K. Oliva), *Staroslověnština* (J. Jahn), *Dějiny polské literatury* (J. Bečka) a *Úvod do dějin Polska* (V. Žáček), kdežto cvičení tvoří *Polský jazykový seminář 1* (K. Oliva), *Polský literární proseminář* (J. Korzenny), *Polský literární seminář 1* (J. Bečka), *Cvičení v polské mluvnici*, *Polská konverzace pro začátečníky* a *Cvičení v polské mluvnici a konverzaci pro pokročilé* (vše K. Lancová).

Studijní obor Polština jako vyučovací jazyk (pro Poláky) má učební plán společný s polštinou pro Čechy. Poláci si zapisují místo cvičení v mluvnici a konverzaci dvě praktika: *Gramatické praktikum* (K. Lancová) a *Literární praktikum* (J. Korzenny).

Tzv. ostatní plán se realizuje v přednáškách *Mluvnice spisovné polštiny 1* (J. Damborský), *Mluvnice spisovné polštiny 2* (K. Oliva), *Dějiny polské literatury* (J. Korzenny), *Staroslověnština* (J. Jahn), cvičeními jsou *Polský jazykový seminář 1* (K. Oliva), *Polský jazykový seminář 2* (J. Damborský) a *Polský literární seminář 2* (J. Korzenny). Polština se studuje také jako hlavní obor, a to od 3. ročníku výše (dobíhající studium na FF); přednáškami jsou *Normativní mluvnice polská* (J. Damborský), *Dějiny spisovné polštiny* (K. Oliva), *Moderní polská literatura* (J. Bečka) a *Vybrané kapitoly literární* (J. Bečka); cvičení tvoří předměty *Polský jazykový seminář*, *Rozbor současné polštiny* (obojí J. Damborský), *Polský literární seminář*, *Polský diplomový seminář* (obojí J. Bečka), výuku předmětů *Cvičení v polské skladbě*, *Polské realie a konverzace* a cvičení *Aktualności Polski Współczesnej* zajišťovala K. Lancová.

V akademickém roce 1955/1956 se významně posiluje personální obsazení výuky polonistiky, neboť značný podíl přednášek převzal B. Téma (vyučuje do r. 1981/1982) a nastupuje H. Jechová (působí na fakultě do roku 1970). Velkým přínosem pro olomouckou slavistiku byl příchod A. V. Isačenko, jenž se věnoval především rusistickým a obecně jazykovědným disciplínám, ale vedl i polský diplomový seminář. Studuje se kombinace polština–čeština ve variantě pro Poláky a v druhé pro Čechy.

Pro kombinaci¹²⁴ polština–čeština pro Poláky ve 2. a 3. ročníku jsou uvedeny přednášky *Staroslověnský jazyk* (J. Jahn), *Polská historická mluvnice*, *Mluvnice spisovné polštiny* (obojí J. Damborský), *Dějiny polské literatury 1, 2* (obojí J. Korzenny) a *Metodika vyučování polskému jazyku a literatuře* (B. Téma). Plán doplňovala *Praktická cvičení z polského jazyka* (K. Lancová) a v rámci cvičení probíhala i výuka ruštiny (H. Balcárková).

Pro kombinaci polština–čeština pro Čechy ve 2., 3. ročníku jsou polonistům určeny přednáška a seminář *Mluvnice polského jazyka* (B. Téma, J. Damborský), přednáška a seminář *Mluvnice spisovné polštiny* (B. Téma, J. Damborský), přednáška a seminář *Dějiny polské literatury* (J. Korzenny), *Praktická cvičení z polského jazyka* (K. Lancová) a *Metodika vyučování polštiny* (B. Téma).

Ve studijních plánech dobíhajícího 4. a 5. ročníku nacházíme předměty *Polská historická mluvnice* (se seminářem, J. Damborský), *Polská dialektologie* (se seminářem, B. Téma), *Dějiny spisovné polštiny* (B. Téma), *Dějiny polské literatury* (se seminářem, J. Korzenny), *Vybraná přednáška z polské literatury*, *Metodika vyučování polštině* (B. Téma), *Rozbor současné polštiny* (seminář, K. Lancová), polský diplomový seminář (A. V. Isačenko, B. Ilek) a *Aktualności Polski Współczesnej* (K. Lancová).

Obor polština průvodní – učitelské studium má ve studijních plánech v uvedených vyšších ročnicích předměty *Metodika vyučování polštině* (se seminářem, B. Téma), *Dějiny polské literatury* (se seminářem, J. Korzenny) a *Aktualności Polski Współczesnej* (K. Lancová).

V akademickém roce 1956/1957 ukončili studium na FF UP poslední posluchači pětiletého studia jednooborové polštiny. Na Fakultě společenských věd VŠP bylo studium čtyřleté v kombinacích s ruštinou a dějepisem (1. ročník) a s češtinou (3. a 4. ročník).

V 1. ročníku byly pro kombinaci polský jazyk – ruský jazyk oborovými předměty pro polonisty přednášky *Úvod do slavistiky a staroslověnštiny* (J. Jahn), *Teorie literatury* (O. Zilyňskij), *Současný polský jazyk*

¹²³ Výuka polštiny přísluší ke katedře slavistiky, jež zůstala součástí FF UP.

¹²⁴ Ve starších plánech výuky se užívá termín „studijní specializace“.

(se seminářem, B. Téma), *Dějiny polské literatury* (se seminářem, J. Korzenny), v kombinaci s dějepisem je navíc uveden *Úvod do literatury* (H. Jechová)¹²⁵.

Pro studijní kombinaci polský jazyk – český jazyk jsou ve 3. ročníku vypsaný přednášky *Polská historická mluvnice* (se seminářem, J. Damborský), *Metodika polského jazyka* (B. Téma) a *Dějiny polské literatury* (se seminářem, J. Korzenny), doplněné *Praktickými cvičeními z polského jazyka* (K. Lancová). Ve 4. ročníku najdeme přednášky *Dějiny polské literatury* (se seminářem, H. Jechová), *Metodika polštiny – jazyk a literatura* (J. Korzenny), *Dialektologie* (B. Téma), *Sloh* (J. Damborský), *Dějiny spisovného jazyka* (B. Téma), dále jazykový seminář (J. Damborský) a *Praktická cvičení polského jazyka* (K. Lancová). Pedagogickou praxi (čtyřtýdenní v sedmém semestru, šestitýdenní v osmém) vykonávali Češi na školách s českým a Poláci s polským jazykem vyučovací. Pro studenty 5. ročníku byly určeny *Výběrová přednáška* a *Diplomový seminář* (obojí H. Jechová), *Jazykový seminář* (J. Damborský) a *Praktická cvičení jazyková* (K. Lancová). Součástí učitelského studia byly přednášky *Metodika vyučování polštině* (J. Korzenny) a *Dějiny pedagogiky* (E. Koukal) a *Seminář k dějinám pedagogiky* (E. Koukal, J. Němečková).

*Seznam přednášek Fakulty společenských věd Vysoké školy pedagogické v Olomouci 1957–58*¹²⁶ nadále uvádí polštinu v kombinaci s ruštinou, češtinou a dějepisem. Skladba předmětů se téměř nelišila od stavu předchozího roku, přednášeli a cvičení vedli J. Damborský, J. Korzenny, B. Téma, J. Jahn, H. Jechová, O Zylinskýj a K. Lancová.

Polonistická studia na konci 50. let a v 60. letech

Ke dni 18. září 1958 se Vysoká škola pedagogická v Olomouci sloučila s Univerzitou Palackého v Olomouci, v jejímž svazku se tak nadále nacházely tři fakulty – fakulta lékařská, fakulta společenských věd a fakulta přírodních věd. Podle vládního nařízení č. 57/1959 Sb., o pedagogických institutech, byl tento nový typ školy pro vzdělávání učitelů primárního školství zřízen i v Olomouci.

Ze *Seznamu přednášek Fakulty společenských věd Vysoké školy pedagogické v Olomouci 1958–59*¹²⁷ zjistíme, že polština se vyučovala ve stále stejných kombinacích. Oborovými předměty v 1. ročníku byly přednášky *Současný polský jazyk* (B. Téma, J. Damborský) a *Dějiny polské literatury* (se seminářem, H. Jechová) a *Praktická cvičení jazyková* (K. Lancová), která si zapisovali rodilí Češi místo jazykového cvičení z češtiny.

Pro studenty 2. ročníku kombinace ruský jazyk a polský jazyk jsou vypsaný přednáška *Skladba a lexikon*, *Jazykový seminář* (oboje J. Damborský), přednáška *Dějiny polské literatury* (se seminářem, J. Korzenny) a *Praktická cvičení jazyková* (K. Lancová). Pro 3. ročník studijních kombinací polštiny s ruštinou a dějepisem jsou oborové předměty shodné: přednáška a seminář *Dějiny polské literatury* (J. Korzenny), přednáška a seminář *Dialektologie* (B. Téma), seminář k *Historické mluvnici* (J. Damborský), *Metodika polštiny* (B. Téma), novinkou je *Speciální seminář jazykový* (C. Piernikarski).¹²⁸ Zájemci ze všech ročníků mohli navštěvovat i lektorská cvičení ukrajinštiny a lužické srbštiny.

K 1. září 1959 změnily Fakulta společenských věd a Fakulta přírodních věd UP svoje názvy na Filozofická fakulta a Přírodovědecká fakulta UP. Zákonným opatřením předsednictva Národního shromáždění č. 166/1964 Sb. byla z Pedagogického institutu v Olomouci zřízena Pedagogická fakulta UP jako její čtvrtá fakulta.

¹²⁵ Tato přednáška není uvedena u předešlé kombinace zřejmě nedopatřením.

¹²⁶ V záhlaví tohoto seznamu přednášek již není uvedena Filozofická fakulta Palackého univerzity, neboť rokem 1956/1957 měla ukončit svou činnost.

¹²⁷ Vzhledem k datu sloučení VŠP v Olomouci s UP v Olomouci se tento fakt do názvu uvedeného seznamu přednášek nepromítl.

¹²⁸ 4. ročník neexistoval, neboť v roce 1955/1956 nebyla polština otevřena.

Akademický rok 1959/1960 byl pro polonistiku nepříznivý, neboť nejsou do 1. ročníku přijati žádní studenti. Ve vyšších ročnících pokračuje studium polštiny v kombinacích s češtinou (2. ročník), s ruštinou (3. a 4. ročník) a dějepisem (4. ročník). Oborové předměty i jejich vyučující jsou shodní s předchozím rokem.

Situace s nepřijetím nových studentů se opakuje v roce 1960/1961, seznam přednášek tedy uvádí pouze studijní plány pro 3.–4. ročník. Studentům 3. ročníku byly určeny oborové předměty: literární seminář (J. Bečka), přednáška se seminářem *Lexikologie a stylistika*¹²⁹ (B. Téma), přednáška se seminářem *Polská literatura* (J. Korzenny), *Metodika polštiny* (B. Téma), *Lektorát polštiny* (C. Piernikarski); studenti 4. ročníku (kombinace s ruštinou) si zapisovali přednášky *Čeština a polština* (J. Damborský) a *Dějiny spisovné polštiny a dialektologie* (B. Téma), jazykový seminář (J. Damborský), přednášku se seminářem *Polská literatura* (H. Jechová), přednášku *Metodika literatury* (J. Korzenny) a *Lektorát polštiny* (C. Piernikarski). Povinností studentů bylo ve 3. i 4. ročníku absolvovat čtyři týdny praxe.

V roce 1961/1962 byl po dvouleté pauze znovu otevřen 1. ročník polonistiky, uchazeči byli přijati ke studiu kombinace s češtinou, a to k pětiletému studiu, které bylo pro přípravu středoškolských učitelů zavedeno od roku 1959/1960. Výuka v tomto roce probíhala pouze v 1. a ve 4. ročníku.

Od roku 1962/1963 je v seznamech přednášek u studijních kombinací určen diplomní obor. Polština se studuje v 1. a 2. ročníku s češtinou, uplatňují se obě varianty, tedy čeština (diplomní) – polština i čeština – polština (diplomní), avšak v obou variantách se zřejmě polský jazyk vyučoval shodně.

V roce 1963/1964 tedy probíhá výuka polštiny v 1.–3. ročníku pětiletého studia, vždy v kombinaci s češtinou, ve vyšších ročnících se polština nevyučuje. Abychom si udělali obrázek o výuce polonistiky v polovině 60. let, seznamme se nyní podrobněji s vyučovanými oborovými předměty v prvních třech letech studia;¹³⁰ skladbu těchto předmětů ve 4. a 5. ročníku uvedeme v příslušných letech. Oborové předměty pro polštinu ve studijním roce 1963/1964 představují v 1. ročníku přednáška *Úvod do studia polštiny* a jazykový proseminář, *Fonetika polštiny* (obojí B. Téma), *Dějiny polské literatury* a literární proseminář (H. Jechová), *Obecné a kulturní dějiny Polska* a *Lektorská cvičení* (u této přednášky a cvičení, vedených do předchozího studijního roku C. Piernikarskim, není vyučující uveden, ale z jiných zdrojů víme, že jím byla lektorka K. Kardyni-Pelikánová). Oborovými předměty 2. ročníku byly přednášky se semináři *Současný polský jazyk* (B. Téma) a *Dějiny polské literatury* (H. Jechová), lektorská cvičení z polštiny, a to a) gramatická, b) konverzační (K. Kardyni-Pelikánová). Ve 3. ročníku výuka pokračovala vždy přednáškou a příslušným seminářem předměty *Současný polský jazyk* (B. Téma), *Dějiny polské literatury* (H. Jechová) a *Historická mluvnice polská* (B. Téma). Pro úplnou představu studijního plánu dodejme, že kromě oborových předmětů češtiny byly jejich součástí i další přednášky a semináře: *Dějiny mezinárodního dělnického hnutí a KSČ* (v 1. roč.), *Dialektický a historický materialismus*, *Politická ekonomie* (2. roč.) a znovu *Politická ekonomie* a *Vědecký komunismus* (3. roč.). Dalšími předměty byly *Ruština* a *Druhý živý jazyk* (v 1. a 2. ročníku) a *Teorie výchovy* se seminářem a *Obecná didaktika* se seminářem (3. roč.). Zimní výcvikový kurz v 1. ročníku a letní ve 2. ročníku trvaly vždy deset dnů.

Přehledu studijních oborů, kombinací a předmětů akademického roku 1963/1964 předcházela krátká, ale významná úvod, v němž se rekapitulovalo minulé období a stanovily se nejbližší cíle. Konstatuje se, že v období 1953–1958 byla Filozofická fakulta UP dočasně spolu s Fakultou přírodních věd UP vyčleněna z Univerzity Palackého do nově zřízené Vysoké školy pedagogické; vytvořilo se tak specifikum mezi filozofickými fakultami v ČSSR, neboť na ní vzniklo centrum pro metodickou přípravu na učitelství povolání včetně mimořádných forem studia. Na filozofické fakultě se studují obory zastoupené na středních všeobecně vzdělávacích a odborných školách, interní studium je pětileté, shodně s ostatními filozofickými fakultami, v mimořádných formách šestileté; studium je ukončeno závěrečnými zkouškami: v interním studiu

¹²⁹ Poprvé je uvedeno, že přednášky nejsou povinné.

¹³⁰ Nelze bohužel vypracovat přehled všech ročníků v jednom akademickém roce, neboť v roce 1959/1960, 1960/1961 a 1964/1965 nebylo studium polštiny otevřeno. Úplnému srovnání brání také skutečnost, že v kombinaci čeština–polština se oba obory jako diplomní a nediplomní nepravidelně střídaly. V roce 1963/1964 byla v 1. a 2. ročníku diplomním oborem čeština, ve 3. ročníku polština.

po 8. semestru se konají závěrečné zkoušky z nediplomového oboru, po 9. semestru z marxismu-leninismu, v 10. semestru obhajoba diplomové práce, po 10. semestru zkouška z hlavního, diplomového oboru a pedagogicko-metodická zkouška z obou předmětů. Absolventi obdrží diplom opravňující působit ve vystudovaných specializacích.¹³¹

V akademickém roce 1964/1965 není 1. ročník polonistiky otevřen, polština se studuje pouze s češtinou, a to ve 2. a 4. ročníku jako diplomní obor, ve 3. ročníku jako nediplomní. Oborové předměty 4. ročníku polštiny jako diplomního předmětu tvoří přednášky *Metodika polského jazyka* (B. Téma), *Metodika polské literatury* (H. Jechová), *Současný polský jazyk* (se seminářem), *Vývoj spisovné polštiny*, *Seminář polské dialektologie* (vše B. Téma), přednášky *Dějiny polské literatury* (se seminářem) a *Literatura pro mládež* (vše H. Jechová). Studenti zapisují průběžnou pedagogickou praxi a souvislou pedagogickou, případně oborovou praxi z polštiny (B. Téma a H. Jechová).

Ve studijním roce 1965/1966 polonistika poprvé pokročila do 5. ročníku, a to v kombinaci polština (diplomní) – čeština, pro kterou jsou uvedeny předměty *Polština a čeština ve vzájemném vztahu* (J. Damborský), *Výběrová přednáška*, *Výběrový seminář* a *Diplomový seminář* (H. Jechová).

V přehledu studijních kombinací realizovaných ve studijním roce 1966/1967 se v interním studiu uvádí učitelské studium oborů čeština–polština (1., 2. a 5. ročník) a polština–čeština (2. a 4. ročník), ale nadto jsou do 1. ročníku přijati uchazeči ke studiu kombinace angličtina–polština.

Studijní plány se nezměnily, nově nastoupivší polská lektorka B. Bartnicka přednášela polskou dialektologií, vedla semináře historické mluvnice a lektorská cvičení pro Čechy i Poláky. V následujícím roce 1967/1968 byli přijati do 1. ročníku studenti ke studiu kombinace čeština–polština a poté dvakrát za sebou, v letech 1968/1969 a 1969/1970, opět s angličtinou. Rok 1969/1970 znamenal pro polonistiku největší objem výuky, neboť polština se vyučovala ve všech ročnících: v 1. a 2. ročníku s angličtinou, ve 3. a 5. ročníku s češtinou, ve 4. ročníku s oběma jazyky. Jakou podobu měly studijní plány v tomto roce?

1. ročník: *Úvod do polského jazyka*, *Proseminář polského jazyka* (obojí B. Téma), *Úvod do studia polské literatury* (J. Korzenny), *Proseminář polské literatury* (D. Bergová), *Lektorská cvičení z polštiny* pro studenty české národnosti 4 hod. týdně, pro studenty polské národnosti 2 hod. (B. Bartnicka), *Základy srovnávací mluvnice slovanských jazyků* (J. Jahn).

2. ročník: *Současný polský jazyk – fonetika*, *Seminář současného polského jazyka* (obojí B. Téma), *Současná polská literatura*, *Seminář polské literatury* (obojí D. Bergová), *Lektorská cvičení z polštiny* (B. Bartnicka), *Srovnávací mluvnice slovanských jazyků a staroslovenština* (J. Jahn).

3. ročník: *Současný polský jazyk – syntax a lexikologie* (J. Damborský), *Dějiny polské literatury 19. století*, *Seminář polské literatury* (obojí J. Korzenny), *Seminář polského jazyka* (J. Damborský), *Lektorská cvičení z polštiny* pro studenty české národnosti (B. Bartnicka).

4. ročník: *Současný polský jazyk – stylistika*, *Seminář k současnému polskému jazyku* (obojí J. Damborský), *Dějiny polské literatury 19. století*, *Seminář k dějinám polské literatury* (obojí J. Korzenny), *Lektorská cvičení* pro studenty české národnosti (B. Bartnicka).

5. ročník: *Jazykové vztahy česko-polské*, *Seminář polského jazyka* (obojí J. Damborský), *Diplomový seminář polské literatury* (J. Korzenny).

Jestliže jsme od počátku 60. let zaznamenali snahy o stabilitu výuky polské filologie a výchovu nové generace českých polonistů a na jejich konci rozmach polonistických studií, znamenají následující dvě desetiletí jejich útlum. Převládla odlišná tendence projevující se řízeným nezájmem o dostatečný počet studentů, obor je otevírán ojediněle a nesystematicky, je stanoven numerus clausus a spolupráce s polskými vysokými školami je svazována normalizačními poměry.

¹³¹ Hlavní formou mimořádného studia bylo studium při zaměstnání, polština se však takto nestudovala.

Přežívání oboru v 70. a 80. letech

V seznamu přednášek na rok 1970/1971 i 1971/1972 je u oboru polština uvedeno „1. ročník – se nerealizuje,“¹³² ve druhém případě patrně došlo k dodatečnému přijetí studentů, neboť v roce 1972/1973 je uváděn 2. ročník. Následujících sedm let přestalo být učitelské studium otevíráno, teprve v letech 1979/1980 a 1980/1981 a poté v roce 1985/1986 bylo zahájeno v kombinaci s ruštinou. Odborné studium bylo do roku 1989 otevřeno také pouze třikrát, v roce 1976/1977 s ruštinou, po pěti letech s němčinou a v následujícím roce opět s ruštinou.

V roce 1970/1971 vyučovalo polonistické předměty šest vyučujících – D. Bergová, J. Damborský, J. Jahn, H. Jechová, B. Téma a polský lektor Z. Książczak, jejichž počet se s ubývajícím rozsahem výuky, ale i z politických důvodů, snižoval. O rok později na polonistice již nepůsobí J. Jahn a H. Jechová, J. Damborský ještě přednášel, ale v roce 1973 byl nucen z fakulty odejít.

V roce 1971/1972 byly pro 3. ročník vypsány dvě přednášky se semináři: *Současný polský jazyk – syntax, tvoření slov* (B. Téma) a *Dějiny polské literatury 19. století* (D. Bergová). Program pro 4. ročník obsahoval opět dvě přednášky se semináři: *Současný polský jazyk – stylistika, sémantika* (J. Damborský) a *Dějiny polské literatury 20. století* (D. Bergová). 5. ročník si zapisoval přednášku a seminář *Moderní jazykověda, vztahy češtiny a polštiny* (B. Téma), *Výběrový seminář jazykový* (J. Damborský) a *Výběrový seminář literární* (D. Bergová). *Lektorská cvičení* pro všechny ročníky vedl Z. Książczak.

Polština ve studijním roce 1972/1973 vyhlíží v seznamu přednášek¹³³ tristně, neboť vyučující ani neuvádí. Její výuka probíhala pouze ve 2., 4. a 5. ročníku. Přednášky se semináři *Současný polský jazyk* (syntax, stylistika) a *Polská literatura 19. století* i *Lektorská cvičení* byly společné pro všechny ročníky, přednáška se seminářem *Historická mluvnice, dialektologie a vývoj spisovné polštiny* byly určeny pro 2. a 4. ročník, kdežto přednášky *Teorie vyučování polštiny* a *Moderní směry v jazyce, čeština a polština* (s diplomovým seminářem) byly určeny 4. ročníku. Zřejmě jako výběrový seminář byl pro studijní obor pedagogika vypsán předmět *Překladatelská polština* a pro studenty polské národnosti z Přírodovědecké fakulty UP seminář *Polská jazyková kultura*. Jména vyučujících nejsou uvedena, ale patrně se shodují s uvedenými v předešlém roce.

Studijní plány dobíhajících ročníků vycházejí z plánů platných na přelomu desetiletí, ovšem některé disciplíny jsou redukovány. Situaci polonistiky dokresluje seznam na rok 1973/1974, neboť veškerou jazykovou výuku existujícího 3. a 5. ročníku zajišťoval B. Téma, u ostatních není vyučující uveden, patrně o něm nebylo při zpracovávání seznamu rozhodnuto – byl jím polský lektor A. Spyt.

O rok později pokračoval ve výuce jazykových disciplín B. Téma, *Novou polskou literaturu* přednášel a *Lektorská cvičení* vedl A. Spyt.

V 5. ročníku, kdy končí studium na delší dobu poslední studenti učitelského studia, vede přednášky se semináři *Vývoj spisovné polštiny* a *Polština a čeština ve vzájemném vztahu* B. Téma, *Literárněvědnou metodologii* (společnou s češtináři) přednáší E. Petrů a *Novou polskou literaturu* J. Korzenny jako externista.

V letech 1976/1977 a 1978/1979 bylo zahájeno postgraduální studium oboru polský jazyk a literatura s dotací 40 hodin za rok pro jazyk a s touž dotací pro literaturu. Výuka probíhala formou konzultací a zahrnovala jazykové a literární předměty, informující frekventanty o novinkách oboru. Jazyková témata – mluvnické vlastnosti polských zkratk, současná experimentální fonetika, aplikovaná lingvistika, strukturalismus, glosematika, funkční jazykověda, fonologická škola, současná západní jazykověda, gramatika transformační a generativní, statistické a matematické metody v jazykovědě, přínos psychologie a filozofie pro jazykovědu, afázie, programované vyučování jazyků, teorie vyučování polštině – byla předmětem konzultací, které vedl B. Téma. Literárněvědné okruhy – polská poezie, polská próza, polské drama v posledních 20. let, poválečná

¹³² Seznam přednášek Universitas Palackiana Olomucensis, Filozofická fakulta, studijní rok 1970/1971, s. 37.

¹³³ Seznam přednášek Universitas Palackiana Olomucensis, Filozofická fakulta, studijní rok 1972/1973, s. 24.

polská literární kritika a nejnovější směry ve vyučování polské literatury se probíraly v konzultacích J. Korzenného.

Ve studijním roce 1976/1977, kdy byli přijati první studenti postgraduálního studia, bylo otevřeno také denní překladatelské studium oboru ruština–polština, tedy studium odborné. Kromě společné přednášky se studenty bohemistiky *Úvod do studia jazyka* (E. Lotko) náležely v 1. ročníku k polské části studia *Fonetika polštiny* (B. Téma), *Úvod do studia polské literatury*, *Intenzivní kurz polštiny*, *Lektorská cvičení* (gramatická a pravopisná, konverzační, překladatelská) a *Úvod do dějin, kultury a ekonomiky PLR* (vše A. Spyt). Posluchačům byl určen též kurz dalšího cizího jazyka a *Základy programování*. 2. ročník pokračoval předměty *Tvoření slov v polštině*, *Morfologie polštiny* (B. Téma), *Dějiny polské literatury*, *Dějiny a realie PLR* a *Lektorská cvičení* (gramatická a pravopisná, překladatelská – A. Spyt).

Ve 3. ročníku byly součástí plánu studia přednášky *Morfologie*, *Syntax* (B. Téma), *Lektorská cvičení gramatická* a *Kultura spisovného jazyka* vedl A. Spyt.

Výuka ve 4. ročníku sestávala z následujících předmětů: seminář z *Polské syntaxe*, přednáška a seminář *Lexikologie a stylistika* (B. Téma), přednáška a seminář pro studenty diplomového oboru *Současná polská literatura* a *Lektorská cvičení konverzační* (obojí A. Kiermut) a *překladatelská* (E. Lotko).

Studijní plán pro 5. ročník tvořily *Výběrová přednáška jazyková* (E. Lotko), *Diplomový seminář*, *Speciální jazykový kurz* (obojí A. Kiermut) a *Literárněvědná metodologie* (E. Petrů, společně s 5. ročníkem učitelského studia bohemistiky).

Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let se po několikaleté pauze obnovilo denní učitelské studium polštiny, když bylo v kombinaci s ruštinou otevřeno dvakrát po sobě v letech 1979/1980 a 1980/1981, a to v prvních dvou ročnících se zcela identickými plány, v dalších s nepodstatnými změnami. V 1. ročníku se studovaly předměty *Úvod do literárněvědného studia* (J. Fiala), *Úvod do jazykovědného studia* (B. Téma), *Přehled dějin a kultury PLR* (J. Fiala), *Gramatika spisovného jazyka* (B. Téma), *Dějiny polské literatury* (A. Kiermut) a *Dějiny jazyka a dialektologie* (B. Téma). V oddíle doporučené přednášky a cvičení se nabízela *Praktická cvičení z polského jazyka pro studenty s mateřským jazykem českým* (A. Kiermut). Program 2. ročníku tvořily *Dějiny polské literatury*, *Gramatika spisovného jazyka* (D. Kadlubiec), *Dějiny jazyka a dialektologie* (B. Téma), *Literatura pro mládež* (jméno neuvedeno) a *Doporučená cvičení z polského jazyka* (A. Kiermut).

Ve 3. ročníku probíhala v roce 1981/1982 výuka v předmětech *Gramatika spisovné polštiny* (E. Lotko), *Sloh* (B. Téma), *Dějiny polské literatury*,¹³⁴ *Literatura pro mládež* a *Současné problémy polské jazykové kultury* (vše A. Kiermut). O rok později se uvádí u přednášky a semináře *Sloh* E. Lotko a A. Kiermut, u předmětu *Literatura pro mládež* uveden A. Pyszko. 4. ročník nabízel v roce 1982/1983 *Sloh* (E. Lotko, A. Kiermut), *Dějiny literatury* (jméno neuvedeno), *Současné problémy jazykové kultury* (A. Kiermut), *Světovou literaturu* (Z. Brančíková) a *Česko-polské literární vztahy* (neuvedeno).¹³⁵ O rok později vyučuje *Sloh* M. Witkowska, *Dějiny literatury* M. Sobotková a u *Česko-polských vztahů* je uveden J. Fiala. Předměty 5. ročníku: *Současné problémy jazykové kultury* (M. Witkowska), *Lexikologie* (E. Lotko), *Problémy slovanské lidové a regionální kultury* (J. Fiala), *Teorie a praxe překladu* (J. Černý), *Výběrový seminář jazykový* (E. Lotko, J. Jodas) a *literární* (J. Fiala).

Poté, co byl učitelský obor polština–ruština otevřen v letech 1979/1980 a 1980/1981, je rozvoj oboru záměrně brzděn; pro polštinu zřejmě platila odlišná pravidla než například pro češtinu nebo ruštinu.¹³⁶

¹³⁴ Předmět vyučovala M. Sobotková, ale není uvedena, neboť nastoupila na polonistiku až během akademického roku v říjnu 1982.

¹³⁵ Minimalizace odborných předmětů svědčí o pokračující krizi oboru. V poznámce pro zimní semestr se uvádí, že studenti polštiny v kombinaci s ruštinou studují v zimním semestru v SSSR.

¹³⁶ Společensko-politický vývoj v Polsku mezi léty 1981 až 1989 byl důvodem k další destabilizaci studia polštiny, protože podle tehdejších společensko-politických interpretací znamenal vývoj v Polsku nebezpečný příklad pro politickou orientaci české společnosti. Učitelské studium je v útlumu v obavě, že by absolventi tohoto studia mohli uplatňovat politické názory a postoje ve výuce ve školách s polským vyučovacím jazykem. Preferuje se proto odborné studium polštiny v kombinaci s němčinou a ruštinou, kde toto nebezpečí nehrozilo.

Jmenovaný obor byl znovu otevřen až v roce 1985/1986, ale další možnost přijetí k učitelskému studiu polštiny nastala až po roce 1989 – v roce 1990/1991 byli přijati studenti na obor angličtina–polština.

Struktura studijního plánu, platného od roku 1985/1986 počínaje 1. ročníkem, se lišila od plánu studia započatého o šest let dříve některými disciplínami i jejich uspořádáním do ročníků. V novém plánu mimo jiné najdeme navíc *Lexikografii polského jazyka* (A. Trębska) a *Polské divadlo a film* (M. Sobotková), ale neobsahuje předměty *Literatura pro mládež* a *Světová literatura*. Změnila se také skladba vyučujících. Po sedmadvaceti letech ukončil své působení na fakultě B. Téma a výuce jazykových předmětů se věnovali E. Lotko a A. Trębska, literaturu přednášela M. Sobotková. V 5. ročníku vyučuje *Problematiku jazykové kultury* nový polský lektor J. Kubinka.

Také po otevření odborného studia v roce 1976/1977 si polonisté museli na jeho pokračování počkat, tentokrát pět let, když byl v roce 1981/1982 otevřen 1. ročník odborného studia (již nespécifikovaného jako překladatelské) kombinace polština–němčina. Jaká byla skladba disciplín tohoto studia?

1. ročník: *Úvod do literárněvědného studia* (J. Fiala), *Úvod do jazykovědného studia* (E. Lotko), *Přehled dějin a kultury Polska* (J. Fiala), *Gramatika spisovného jazyka, Dějiny jazyka a dialektologie* (B. Téma), *Dějiny literatury* (A. Kiermut) a doporučená tříhodinová *Cvičení z polského jazyka* (A. Pyszko).

2. ročník: přednáška a seminář *Dějiny polské literatury* (M. Sobotková), *Gramatika spisovného jazyka, Dějiny jazyka a dialektologie* (obojí D. Kadlubiec), *Literatura pro mládež* (A. Pyszko).

3. ročník: přednáška a seminář *Gramatika spisovné polštiny* (E. Lotko), *Sloh a Současné problémy polské jazykové kultury* (M. Witkowska), přednáška a seminář *Dějiny polské literatury a Literatura pro mládež* (M. Sobotková). V poznámce bylo uvedeno, že v letním semestru se studium uskutečňuje v NDR.

4. ročník: *Sloh a Současné problémy polské jazykové kultury* (M. Witkowska), *Dějiny polské literatury a seminář Divadlo a film* (M. Sobotková), *Česko-polské literární vztahy* (J. Fiala), *Světová literatura* (Z. Brančková) a *Překladatelský seminář* (E. Lotko, J. Jodas).

5. ročník: přednáška a seminář *Současné problémy jazykové kultury* (D. Kadlubiec), *Lexikologie* (E. Lotko, lektor), *Problematika slovesné a regionální kultury* (M. Sobotková), *Teorie a praxe překladu* (H. Jodasová), *Výběrový seminář jazykový* (E. Lotko, lektor) a *Výběrový seminář literární* (M. Sobotková).

Rok po přijetí studentů do odborného studia kombinace polština–čeština je zahájeno odborné studium polštiny s ruštinou s obdobnou strukturou studijního plánu polské filologie.

Polonistická studia od studijního roku 1989/1990 do současnosti

V přelomovém roce 1989/1990 se polština studovala v jediném ročníku – v 5. ročníku učitelského studia kombinace polština–ruština s touto skladbou předmětů: přednášky se semináři *Problematika jazykové kultury* (J. Kubinka),¹³⁷ *Polská literatura* a *Česko-polské literární vztahy* (M. Sobotková), *Polské divadlo a film* (přednáška M. Sobotková, semináře táž a J. Kubinka), *Jazykový seminář* (E. Lotko) a *Literární seminář* (M. Sobotková). Doporučená dvouhodinová *Praktická cvičení z polštiny* vedl J. Kubinka.

Pád totalitního režimu a nástup demokracie v listopadu 1989 ukončil nadvládu jedné ideologie, což se již za sametové revoluce projevilo vyřazením jejích disciplín ze studijních plánů. Zmíněného 5. ročníku se to v tomto smyslu nedotklo, neboť v něm se již marxismus-leninismus nevyučoval, ale nabytá svoboda nepochybně příznivě ovlivnila výuku, neboť umožnila věnovat se zvláště polské literatuře, divadle a filmu bez jakýchkoli omezení.

Na polonistiku se vrátil její dlouholetý vyučující a vynikající jazykovědec J. Damborský, který byl v důsledku „normalizace“ v roce 1973 nucen z filozofické fakulty odejít. Po útlumu polonistických studií v sedmdesátých a osmdesátých letech, kdy byla otevírána jen občas, byli studenti přijímáni na obor každoročně

¹³⁷ V letech 1989–1992 byl polským lektorem Janusz Kubinka.

a stabilizoval se i počet pracovníků tehdejšího polonistického oddělení. Vysokoškolské studium bylo reformováno, jeho koncepce prošla zásadní změnou, zavedly se nové studijní obory, změnil se systém zkoušek, nadto Filozofická fakulta UP umožnila studentům jakoukoli kombinaci nabízených oborů, jak o tom píšeme na jiném místě.¹³⁸

Ve studijním roce 1990/1991 zahájil studium 1. ročník kombinace angličtina–polština těmito předměty: *Úvod do studia polského jazyka, fonetika a fonologie* (J. Damborský), *Úvod do studia polské literatury, Kapitoly z dějin polské literatury* (obojí M. Sobotková) a *Lektorská cvičení*; doporučena je přednáška *Současný polský film a avantgardní divadlo* (obojí J. Kubinka).

Při zpracovávání studijního plánu pro vyšší ročníky se nepostupovalo obvyklým způsobem, neboť od roku 1991/1992 se rozšiřovala nabídka předmětů v důsledku členění přednášek, seminářů a cvičení do tří bloků.¹³⁹ S postupnou realizací výuky ve vyšších ročnících se nejprve zvyšují úvazky vyučujících – jazykové disciplíny přednáší J. Damborský, literární M. Sobotková, jako lektor počátkem 90. let působí J. Kubinka, později je jejich počet rozšiřován. V roce 1991/1992 se stává pracovnící polonistické sekce I. Dobrotová přednášející *Úvod do kulturních dějin Polska*, v dalších letech přebírající výuku jazykových disciplín. V roce 1992/1993 J. Damborský přednášel *Morfologii polského jazyka* a vedl i seminář, a proto jeho přednášku *Úvod do studia polského jazyka* a seminář *Fonetika a fonologie* převzal J. Kubinka a výuku *Základů slavistiky* H. Bauerová.

V roce 1993/1994 se polština studuje v kombinaci s angličtinou a němčinou v pětiletém souvislém magisterském studiu, které probíhá v 1.–4. ročníku blokově, pouze 5. ročník studuje podle dřívějších pravidel.

V roce 1994/1995 se polština již vyučovala ve všech pěti ročnících, takže v seznamu přednášek jsou uvedeny všechny tři bloky v úplnosti¹⁴⁰ včetně informací o komisionální zkoušce po 1. bloku a první státní zkoušce po absolvování 2. bloku studia. Tento seznam umožňuje vytvořit si dobrou představu o výuce polonistiky v polovině devadesátých let:

1. studijní blok obsahuje *Úvod do studia polského jazyka* (přednáška E. Lotko, seminář I. Dobrotová), přednášku *Fonetika a fonologie* (lektor W. Podkidacz)¹⁴¹, seminář *Fonetika a fonologie* (I. Dobrotová), seminář *Úvod do studia polské literatury* a *Kapitoly z dějin polské literatury* (M. Sobotková), přednášku *Úvod do kulturních dějin Polska* (J. Fiala) a čtyřhodinová *Lektorská cvičení* (I. Dobrotová, W. Podkidacz). Po 1. studijním bloku následuje komisionální zkouška, jejímž cílem je ověřit schopnost studenta pokračovat ve studiu. Jejím předmětem je základní jazyková norma a schopnost analýzy literárního textu. Jestliže danou zkoušku student nevykoná ani ve druhém opravném termínu, tuto možnost nemá.

2. studijní blok je uzavřen první státní závěrečnou zkouškou, která obsahuje problematiku polské morfologie, syntaxe, lexikologie a stylistiky a vývoj polské literatury od nejstarší doby do roku 1939. Součástí této státní zkoušky je vypracování písemné práce na lingvistické či literárněvědné téma a příznivé posouzení práce jejím vedoucím.

Předměty 2. studijního bloku ve 3. a 4. semestru mají následující složení: přednáška a seminář *Morfologie polského jazyka* (W. Podkidacz), *Základy slavistiky* (J. Anderš, J. Línek, H. Bauerová), přednáška a seminář *Kapitoly z dějin polské literatury* (M. Sobotková), *Lektorská cvičení* (W. Podkidacz). V 5. a 6. semestru je tvoří: přednáška *Syntax polského jazyka* (J. Damborský), seminář k *Syntaxi polského jazyka* (W. Podkidacz), *Kapitoly z dějin polské literatury 1. poloviny 20. století* (M. Sobotková) a *Lektorská cvičení* (W. Podkidacz).

3. studijním bloku (7. a 8. semestr, 9. a 10. semestr) obsahuje *Vývoj polského jazyka a dialektologie* (W. Podkidacz), seminář *Teorie a praxe překladu* (M. Sobotková, I. Dobrotová), *Problematika jazykové kultury* (W. Podkidacz), přednáška a seminář *Kapitoly z dějin polské literatury 2. poloviny*

¹³⁸ Srov. Vývoj polské filologie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci od počátků do současnosti (1947–2013), s. 25.

¹³⁹ Srov. tamtéž, s. 26.

¹⁴⁰ Seznam přednášek Universitas Palackiana Olomucensis, Phacultas Philosophica, Olomouc 1994, s. 63 a 64.

¹⁴¹ Waldemar Podkidacz byl lektorem v letech 1992–1994.

20. století (M. Sobotková). Studenti si podle svého zaměření zapisují *Výběrový seminář jazykový* nebo *literární* (J. Damborský, M. Sobotková). Lektorská cvičení nabídku studijních předmětů uzavírají. Nevypracovávali student diplomovou práci na polonistice, může složit státní závěrečnou zkoušku již po 8. semestru. V 9. a 10. semestru má J. Damborský výběrovou přednášku a vede diplomový seminář jazykový, M. Sobotková diplomový seminář literární.

Studijní plán v seznamu přednášek na rok 1995/1996 se však výrazně od výše uvedeného odlišuje. Jestliže v předchozím plánu byl názvem předmětu definován jeho obsah, v novém je pouze obecný, např. nejsou uvedeny přednášky *Fonetika a fonologie*, *Morfologie polského jazyka*, *Kapitoly z dějin polské literatury 19. století* či *Kapitoly z dějin polské literatury 1. poloviny 20. století*, nyní opakovaně čteme *Vybrané problémy jazykovědy* a *Vybrané kapitoly z literární historie a současnosti*. Nadto je druhý blok doplněn o přednášku *Dějiny filozofie* a o seminář cizího jazyka. Z obou předmětů jsou studenti povinni složit zkoušku do konce 6. semestru (zkoušce z cizího jazyka jsou však povinni podrobit se jen ti studenti, kteří mají v kombinaci pouze jeden cizí jazyk). Třetí blok je uveden ve dvou variantách. První varianta umožňuje studentům, kteří nevypracovávají diplomovou práci z polonistiky, ukončit její studium po 8. semestru (za podmínky získání šesti kolokvií a jedné zkoušky); druhá varianta stanoví, že diplomanti, kteří získají po 10. semestru osm kolokvií a jednu zkoušku a obhájí magisterskou práci, mohou studium polonistiky uzavřít druhou státní zkouškou. Další změnou je nabídka výrazného počtu doporučených cvičení pro 2. a 3. blok studia.

Opatření, která uvádí studijní plán polonistiky pro rok 1996/1997 (v jeho záhlaví se uvádí název studia „dvouoborové magisterské studium“), stanovují studentům povinnost zvolit si v 1. a 3. bloku alespoň jeden ze dvou volitelných předmětů, ve 2. bloku dva ze tří těchto předmětů.¹⁴² Ke změně dochází také v podmínkách, které je nutné splnit pro ukončení studia. Od tohoto roku nacházíme ve studijních plánech opět nejen zkoušky a kolokvia, ale i zápočty. K úspěšnému ukončení studia po 8. semestru je nutné získat dvě kolokvia, jednu zkoušku a pět zápočtů, po 10. semestru (v případě magisterské práce na polonistice) dvě kolokvia, dvě zkoušky a pět zápočtů.

Systém studia se ovšem i nadále postupně propracovává, neboť od roku 1996/1997 se kromě existence studijních bloků nově rozlišují tři kategorie předmětů, jež platí dodnes: základní (kategorie A), volitelné (kategorie B) a doplňující (kategorie C).¹⁴³ Polská filologie se studuje jako dvouoborové magisterské studium členěné do tří studijních bloků:

1. studijní blok zahrnuje tyto základní předměty: *Úvod do studia jazyka*, *Vybrané jazykové problémy*, *Kapitoly z literární historie*, *Kapitoly z kulturních dějin* a *Lektorská cvičení*.¹⁴⁴ Volitelné předměty, z nichž si student zapisuje nejméně jednu disciplínu, tvoří *Teorie překladu a translologie* a *Kapitoly z polského filmu*. Novinkou přehledu informací o jednotlivých předmětech a vyučujících v tomto studijním roce jsou anotace předmětů, doporučený semestr, zakončení disciplíny a vyučující. Podmínky ukončení bloku jsou terminologicky modifikovány, místo komisionální zkoušky se nově užívá pojem souborná zkouška a precizuje se její obsah: „1. studijní blok je uzavřen soubornou zkouškou, jejímž cílem je ověřit schopnost studenta pokračovat dále ve studiu polonistiky. Je zaměřena na prověření základní jazykové normy a schopnosti analýzy literárního textu z literárněvědného hlediska.“¹⁴⁵ I pro tuto zkoušku platí, že nevykoná-li ji student ani ve druhém oprávněném termínu, nemůže ve studiu pokračovat.

2. studijní blok tvoří základní předměty kategorie A (povinné): *Základy slavistiky*, *Vybrané jazykové problémy (morfologie)*, *Kapitoly z historie polské literatury (literatura 19. století)* a *Lektorská cvičení*. V 5. a 6. semestru jsou jimi: *Vybrané jazykovědné problémy (syntax)*, *Vybrané literární problémy – literatura do r. 1939*, *Lektorská cvičení*, *Dějiny filozofie* a *Cizí jazyk*. Předměty kategorie B (volitelné) jsou určeny všem studentům od 3. do 10. semestru: *Teorie překladu*, *Současný polský jazyk* a *Kapitoly z polského filmu*

¹⁴² Seznam přednášek Univerzita Palackého, Filozofická fakulta, 1996–1997, s. 166 a 168.

¹⁴³ Od tohoto studijního roku se v hlavním textu přehledu předmětů neuvádějí vyučující.

¹⁴⁴ V letech 1996–1999 byla polskou lektorkou Eliza Madej.

¹⁴⁵ Seznam přednášek Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 1996–1997, s. 166–168.

(V. Burian). Z těchto volitelných předmětů si student vybral nejméně dvě disciplíny, nadto byl povinen absolvovat dvousemestrové *Dějiny filozofie* a do konce 6. semestru složit z této disciplíny zkoušku. Podmínkou ukončení tohoto bloku bylo vypracování patnáctistránkové lingvistické nebo literárněvědné písemné práce a její kladné posouzení jejím vedoucím. 2. studijní blok byl uzavřen soubornou postupovou zkouškou (SPZk) s tématy z předmětů *Vybrané problémy z morfologie, syntaxe, lexikologie a stylistiky polského jazyka, Kapitoly z historie a současnosti polské literatury a teorie literatury, Praktická cvičení z lektorátu a Vybrané problémy z translatologie*.

3. studijní blok se studuje ve dvou variantách:

- a) osmiměstrové (pro studenty píšící diplomovou práci z druhého oboru),
- b) desetišestměstrové (pro diplomanty z polštiny).

Obdobně jsou koncipovány předměty studia polské filologie i v následujícím studijním roce 1997/1998. Polská filologie se stále studuje jako dvouoborové magisterské studium, členěné do tří studijních bloků.

Zavedení kreditního systému

K významné změně došlo u všech studijních oborů, tedy i magisterského dvouoborového studia polské filologie, od studijního roku 1998/1999 zavedením kreditního systému. Tento systém představuje nový způsob hodnocení práce studentů, kteří za složení zkoušky, získání kolokvia a zápočtu obdrží počet kreditů odpovídající náročnosti příslušného předmětu. Pro úspěšné zvládnutí studia je nutné dosáhnout celkového počtu 150 kreditů. V 1. bloku je předepsáno 30 kreditů, z nichž student získá za předměty kategorie A (povinné) 26 kreditů, zbývající za vybrané volitelné a doplňkové předměty, jež jsou také kreditovány. Ve 2. a 3. bloku je třeba dosáhnout po 60 kreditech, přičemž povinné předměty jsou ohodnoceny 54, resp. 48 kredity, k dosažení požadovaných 60 si student opět zvolí z nabídky předmětů kategorií B a C.¹⁴⁶ (Výuka konkrétních volitelných a doplňujících předmětů je zahajována pouze v případě, přihlásí-li se alespoň pět studentů.) Členění pětiletého magisterského studia zůstává shodné s předchozí úpravou. Podmínkou ukončení 1. bloku je tedy nově získání 30 kreditů, ale zůstává i povinnost vykonat soubornou zkoušku, prověřující znalost základní jazykové normy a schopnost analýzy literárního textu z literárněvědného hlediska.

Do 1. bloku předmětů kategorie A patří jazykovědné disciplíny (*Úvod do studia jazyka, Vybrané jazykovědné problémy, Praktická jazyková cvičení a polská konverzace*) a *Kulturní dějiny Polska*, pojaté jako úvod do studia historie polské kultury a literární historie. Součástí studia kultury je i nadále volitelný předmět kategorie B *Kapitoly z polského filmu*. Nabídka volitelných předmětů dokládá snahu pokračovat v orientaci studia polské filologie k překladu, hlavně odborných textů (později i tlumočení), a na prohloubení znalostí o současném polském jazyce. K volitelným předmětům náleží další slovanský jazyk (tehdy většinou základy ruštiny) a neslovanský jazyk z nabídky oborových kateder i katedry aplikované lingvistiky. Objevuje se i pragmaticky orientovaný předmět *Počítač a text* (později nahrazený předmětem *Textologie a ediční technika* na mnohem vyšší odborné úrovni), novinkou jsou *Základy polské gramatiky*, původně pomocný předmět pro polonisty k získání rychlejšího vhledu do systému polského jazyka, dnes určený nepolonistům, tj. všem zájemcům o získání prvních zkušeností s polským jazykem, i těm, kteří se v něm chtějí zdokonalovat.

2. studijní blok tvoří předměty jazykovědné *Základy slavistiky, Morfologie, Jazyková cvičení a Polská konverzace* a literární předmět *Polská literatura 19. století* (ve 2. ročníku), k jazykovědným disciplínám přistupují

¹⁴⁶ Studijní bloky jsou shodné s minulými studijními programy, avšak novinkou je preciznější vymezení předmětů kategorie A, které tvoří základní předměty oboru. Variabilita studia je zajištěna značným množstvím volitelných předmětů kategorie B a doplňujících předmětů kategorie C. Pro studium polské filologie jako tzv. malého oboru je nejdůležitější kvalitní odborné zajištění výuky základních předmětů kategorie A, nabídka volitelných předmětů B je limitována možnostmi vyučujících oborů, kdežto doplňující předměty C si studenti vybírají z nabídky ostatních kateder FF UP. Viz Seznam přednášek Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 1998–1999, s. 231–235.

ještě *Syntax* a *Stylistika* a pokračování cvičení a konverzace, k literárním *Literatura do r. 1939*. Z volitelných předmětů se některé opakují z 1. bloku (*Teorie předkladu*, *Současný polský jazyk*, *Další slovanský jazyk*), nově je zařazen *Český jazyk*; pokračují i *Kapitoly z polského filmu*. Doplnujícími předměty kategorie byly *Překlad odborného textu 2*, *Dějiny filozofie* a *Neslovanský jazyk (angličtina nebo němčina)* z nabídky katedry aplikované lingvistiky. Podmínka kladného hodnocení patnáctistránkové lingvistické nebo literárněvědné písemné práce nadále trvá.

Druhý studijní blok je ukončován soubornou postupovou zkouškou, k níž mohou přistoupit studenti, kteří získali za 1. a 2. blok v součtu 90 kreditů. Předměty této zkoušky jsou *Vybrané problémy z morfologie, syntaxe a stylistiky polského jazyka*, *Vybrané problémy z historie a současnosti polské literatury a teorie literatury*, k nimž přistupují témata praktických cvičení a konverzace.

3. studijní blok je věnován jazykovědným disciplínám *Současný polský jazyk* pro 4. a pro 5. ročník, *Praktická jazyková cvičení* a polská konverzace pro 4. a pro 5. ročník, jeho literární část tvoří *Literatura po roce 1945* (pro 4. ročník) a *Současná polská literatura* (pro 5. ročník). Nabízejí se volitelné předměty kategorie B *Teorie překladu*, *Diplomový seminář jazykový a literární*, *Současný polský jazyk* a *Kapitoly z polského filmu* a doplňující předměty kategorie C *Didaktika jazyka a literatury*, *Pedagogika pro učitele* a *Psychologie pro učitele*. Za obhájenou magisterskou diplomovou práci studenti obdrží nanejvýš 20 kreditů. U státních závěrečných zkoušek se vyžaduje znalost problematiky základních předmětů a vybraného volitelného předmětu.

Ve studijním roce 1999/2000 se základní a volitelné předměty všech tří bloků v zásadě opakují, ustálilo se i hodnocení jednotlivých předmětů počtem kreditů. Nově mohou studenti získávat kredity i za doplňující předměty C v rámci studia učitelství, jež se uskutečňuje v programu celoživotního vzdělávání.¹⁴⁷

Ve studijních letech 2001/2002 a 2002/2003 se polská filologie studuje v pětiletém magisterském dvouoborovém kreditovaném studiu, základní předměty jsou stabilizovány a rozšiřuje se nabídka volitelných předmětů, v roce 2001/2002 v 1. bloku o *Textologii a ediční techniku*,¹⁴⁸ *Polské reálie a Ruštinu pro neruštinaře*, ve 2. bloku o *Český jazyk pro nebohemisty* nebo *Teorii překladu*. Podmínky ukončení 1. a 2. studijního bloku se nezměnily. Ve 3. bloku se základní předměty rozšířily o *Jazykovou kulturu*; diplomová práce, přiřčená k základním předmětům, byla oceněna 10 kredity.¹⁴⁹ Soubor volitelných předmětů se rozrostl o *Polskou literaturu a film*, *Současnou polskou poezii* a *Současnou polskou prózu*. Požadavky ke státní závěrečné zkoušce zůstaly neměnné.

Restrukturalizace oborů a současnost studia polské filologie

Od studijního roku 2003/2004 se studuje polská filologie obdobně jako ostatní obory na FF UP ve dvojí variantě: dobíhá souvislé dvouoborové magisterské studium pětileté a zavádí se dvouoborové bakalářsko-magisterské studium, tj. dvouoborové bakalářské tříleté a na ně navazující dvouleté studium magisterské. 1. studijní blok v obou variantách se v základních předmětech shoduje, *Úvod do studia jazyka* je chápán širěji jako úvod do obecné jazykovědy a navíc byl zaveden předmět *Dějiny Polska*, rozdělený na období do roku 1945 a po tomto roce. Podmínky ukončení 1. bloku jsou neměnné. 2. studijní blok zachovává předměty

¹⁴⁷ Od roku 1993/1994 byly všechny studijní obory na FF UP koncipovány jako odborné, tedy neučitelské. Protože však studium bylo pro značnou část studentů přípravou pro učitelství na středních školách, případně na 2. stupni základních škol, bylo nutné jim nabídnout možnost získání učitelství kvalifikace jinou formou. Tou se stalo studium učitelství, organizované Střediskem celoživotního vzdělávání FF UP, vzniklým v roce 1994 a dnes působícím pod názvem Institut celoživotního vzdělávání FF UP, jenž je členem Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR (AIVD), <http://www.icv.upol.cz/katedra/aktuality.html> 20. 11. 2013 [cit.: 7. 2. 2014].

¹⁴⁸ Předchůdcem této disciplíny byl v roce 1998/1999 předmět *Počítač a text*, poté *Textologie a ediční technika*.

¹⁴⁹ Magisterská diplomová práce kreditovaná 10 kredity trvala do studijního roku do r. 2005/2006, od roku 2006/2007 je součástí volitelných předmětů.

v rozsahu předchozích let, ale součástí základních předmětů je seminární práce, hodnocená 5 kredity.¹⁵⁰ 3. studijní blok je shodný s předchozím rokem.

Ve studijním roce 2004/2005 se studují obě varianty,¹⁵¹ o rok později poprvé absolvují studenti nově zaváděného dvouoborového bakalářsko-magisterského studia obhajobu bakalářské diplomové práce z jazyka nebo literatury. Úspěšná obhajoba této práce s předepsaným rozsahem 40 normostran je podmínkou k přihlášení se k bakalářské státní závěrečné zkoušce, jejímiž součástmi jsou písemná zkouška z praktických cvičení, vypracování eseje, písemná zkouška z historie a současnosti polské literatury spolu s vybranými problémy z teorie literatury. Je-li každá z písemných částí hodnocena stupněm „uspěl“, má student právo přihlásit se k ústní části bakalářské státní závěrečné zkoušky ověřující znalosti *Vybraných problémů z fonetiky, morfologie a syntaxe polského jazyka a Vybraných okruhů z historie a současnosti polské literatury, Vybraných otázek z teorie literatury a teorie překladu*. Po získání titulu bakaláře může student pokračovat ve dvouoborovém navazujícím magisterském studiu. 3. blok tohoto studia má dvě části – *Vybrané jazykovědné problémy* a *Vybrané literárněvědné problémy* nahrazující praktická jazyková cvičení a polskou konverzaci a prohlubující studium teorie literatury. Magisterská diplomová práce má předepsaný rozsah 60 normostran.¹⁵²

V roce 2005/2006 se nabídka volitelných předmětů 2. bloku navýšila o předmět *Židé v polské kultuře*.¹⁵³

O rok později se rozšiřuje paleta volitelných předmětů o *Dějiny Polska 3, 4* prohlubující v navazujícím magisterském studiu znalosti posluchačů o společensko-kulturní situaci dnešního Polska, které jsou přínosné pro diplomanty zpracovávající současná literární témata, ale i pro zájemce o studium jazyka polských médií, publicistiky, ale také mládeže atd.

Od roku 2007/2008 je precizována organizace bakalářského i magisterského studia, upraven rozsah písemných kvalifikačních prací a zavedena jejich evidence v informačním systému STAG.

Volitelné předměty vycházejí vstříc zájmu studentů o překladatelství – předměty bakalářského studia *Překlad odborného textu* i *Překlad literárního textu* pokračují i v magisterském studiu. Myšlenka spojit studium jazyka s pragmaticky orientovanými ekonomickými předměty došla naplnění vznikem oboru *Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast* schváleným akreditační komisí v roce 2007¹⁵⁴ a zavedeným od roku 2008/2009.

Tento obor se trvale těší velkému zájmu studentů, neboť směřuje od teorie k praxi a umožňuje tak studentům uplatnit se v česko-polských firmách a společných hospodářských institucích. Ve studijním plánu jsou základní filologické předměty kategorie A zastoupeny dvěma třetinami, hospodářsko-právní a ekonomické disciplíny jednou třetinou, do níž náleží *Mikroekonomie, Makroekonomie, Úvod do práva 1, 2, Ekonomika cestovního ruchu 1, 2, Management 1, 2, Marketing 1, 2 a Finance 1, 2*. Z pestré nabídky volitelných předmětů katedry aplikované ekonomie si studenti vybírají předměty odpovídající bakalářskému stupni ekonomických znalostí. Filologická část základních předmětů je obohacena o předměty, které studium činí atraktivnější a náročnější: *Angličtina 1–6, Český jazyk, Překlad odborného textu, Tlumočení odborného textu, Obchodní korespondence*.¹⁵⁵ Z roku 2008 pochází akreditační materiál nového oboru *Polská filologie v kontextu evropské kultury a literatury*, jehož výuku bylo možné zahájit již v roce 2009/2010, ovšem pro nedostatečný zájem ho již nenabízíme.

¹⁵⁰ Seminární práce je jiný termín pro dřívější patnáctistránkovou lingvistickou nebo literárněvědnou písemnou práci, zavedený v roce 2001. Podrobnosti o ukončování studia přináší prováděcí normy studijního a zkušebního řádu UP. Srov. Informace o studiu, studijní rok 2005/2006, s. 92–99.

¹⁵¹ Rozšiřuje se dále nabídka volitelných předmětů kategorie B o *Literární překlad* a *Překlad odborného textu*.

¹⁵² Předměty *Vybrané literárněvědné problémy* a *Vybrané jazykovědné problémy* jsou součástí tohoto studijního bloku do roku 2012/2013.

¹⁵³ Předmět *Židé v polské kultuře* je součástí nabídky volitelných předmětů dodnes.

¹⁵⁴ Akreditační materiál připravila M. Sobotková, která je autorkou i obdobně vytvořeného materiálu pro níže uvedený obor *Polská filologie v kontextu evropské kultury a literatury*.

¹⁵⁵ Filologické předměty poskytují nezbytnou teoretickou přípravu, avšak důraz se klade na praktické využití získaných jazykových znalostí. Inovacím některých předmětů tohoto studia bude věnována pozornost v rámci oddílu věnovaného grantovým projektům, s. 49–53.

Uspěli jsme naopak s nově akreditovanými obory *Polská filologie – bakalářské tříleté jednooborové studium* a *Polská filologie – navazující magisterské dvouleté jednooborové studium*, nadto jsme dosáhli prodloužení akreditace stávajících oborů *Polská filologie – bakalářské dvouoborové studium* a *Polská filologie – navazující magisterské dvouoborové studium*.

Současný stav obsahují informace o studiu pro studijní rok 2013/2014:

Polská filologie – bakalářské tříleté dvouoborové studium, *Polská filologie – bakalářské tříleté jednooborové studium*, *Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast*, *Polská filologie – navazující magisterské dvouleté dvouoborové studium* a *Polská filologie – navazující magisterské dvouleté jednooborové studium*.¹⁵⁶ I s přehledem předmětů, garantů a vyučujících je nabídka uvedených oborů v informačním systému STAG FF UP v Olomouci.

Charakteristika nově akreditovaných oborů ve studijním roce 2013/2014

Polská filologie – jednooborové bakalářské tříleté studium je studium s orientací na překlad a tlumočení odborných i literárních textů. První vlašťovkou v tomto směru byl kurz tlumočnictví ve studijním roce 1951/1952, dalším pokusem překladatelské studium kombinace ruština–polština v roce 1976/1977. Program nového oboru nabízí kromě 36 povinných základních předmětů (např. *Úvod do studia teorie překladu*, *Úvod do studia teorie tlumočení*) povinně volitelné předměty v modulu *Překladatelství a tlumočení*, určeném pro studenty 2. a 3. ročníku, pět nově koncipovaných předmětů: *Polský jazyk v překladatelské praxi*, *Polská literatura v překladatelské praxi*, *Překlad literárního textu 1, 2*, *Překlad odborného textu 1, 2, 3* a *Tlumočení odborného textu 1, 2, 3*. K dispozici je i 29 volitelných předmětů, např. kurzy *Ruština pro neruštináře*, *Ukrajinaštiny pro neukrajinyštiny*, *Dějiny antického umění 1,2*, *Dějiny filozofie 1, 2*, *Úvod do studia klasické filologie 1, 2* nebo *Latina pro polonisty 1, 2*. K přípravě na vypracování a obhajobu bakalářské diplomové práce slouží *Diplomový seminář 1, 2, 3*.

V novém oboru *Polská filologie – jednooborové navazující magisterské dvouleté studium* jsou zařazeny teoreticky a diachronně koncipované povinné předměty *Teorie verbální komunikace 1, 2*, *Teorie jazykové kultury*, *Polská poválečná literatura*, *Teorie literatury v diachronním plánu*, *Staropolská literatura v nových kontextech a interpretacích*, *Česko-polské literární souvislosti 1, 2*, *Stylistika polského jazyka* a *Jazykovědné směry v diachronním kontextu* (celkem 10 nových předmětů). Z 33 povinně volitelných předmětů uvedme nejzajímavější – *Problémové okruhy polské gramatiky*, *Polština v médiích*, *Polská literatura po r. 1989*, *Současná polská literatura*, *Literární komparatistika*, *Vybrané kapitoly z polské prózy, poezie a dramatu*, *Srovnávací slovanská jazykověda*, ke kterým nepochybně patří i předměty praktické – *Ekonomické principy pro praxi*, *Přechod absolventa do praxe* a *Podniková ekonomika – základy*. Z povinnosti vypracovat a obhájit magisterskou diplomovou práci plyne práce v *Diplomovém semináři 1, 2, 3*.

Po prodloužení akreditace oboru *Polská filologie – dvouoborové bakalářské tříleté* pokračují studia polské filologie v libovolných kombinacích s jinými obory. Z povinných předmětů, ze kterých bylo 29 inovováno, uvedme *Úvod od studia literatury*, *Úvod do studia jazyka*, *Dějiny Polska 1, 2*, *Polské reálie 1, 2*, *Fonetiky a fonologie*, *Jazyková cvičení gramatická 1–6*, *Jazyková cvičení konverzační 1–6*, *Přehled polské literatury 1–6* atd. Volitelné B předměty odpovídají jejich variantě pro bakalářskou jednooborovou polskou filologii. I pro ně platí *Diplomový seminář 1, 2, 3*.

Také obor *Polská filologie – dvouoborové navazující magisterské dvouleté studium* má po prodloužení zařazeny teoreticky a diachronně koncipované základní povinné předměty, avšak v menším počtu: *Teorie verbální komunikace 1, 2*, *Teorie jazykové kultury*, *Polská poválečná literatura*, *Teorie literatury v diachronním plánu*, *Staropolská literatura v nových kontextech a interpretacích*. Z 37 povinně volitelných předmětů

¹⁵⁶ Srov. Seznam přednášek (...) 2013–2014, s. 162, 196, 365–369.

uvedme výběrově filologické předměty *Problémové okruhy polské gramatiky*, *Polština v médiích*, *Polská literatura po roce 1989*, *Současná polská literatura*, *Literární komparatistika*, *Česko-polské literární souvislosti 1, 2*, *Stylistika polského jazyka a Jazykovědné směry v diachronním kontextu*, *Vybrané kapitoly z polské prózy, poezie a dramatu*, *Srovnávací slovanská jazykověda*, z praktických *Ekonomické principy pro praxi*, *Přechod absolventa do praxe*, *Podniková ekonomika – základy*. K závěru studia patří i v tomto případě *Diplomový seminář 1, 2, 3*.

Od roku 1995/1996 nejsou uváděni v seznamech přednášek vyučující – jazykovědné předměty vyučovali E. Lotko, J. Damborský, I. Dobrotová a polští lektoři. Literárněvědné předměty vyučovala M. Sobotková; v pozdějších letech literárněvědné předměty vedli P. Zavřelová, V. Burian (literární překlad), M. Hanczakowski a J. Jeništa (literární překlad) a I. Szulc. Od roku 2003, kdy bylo akreditováno doktorské studium *Srovnávací slovanské filologie*, pomáhali s výukou doktorandi. Současné složení sekce polské filologie katedry slavistiky FF UP je uvedeno v příloze VIII.¹⁵⁷

Ve studijním roce 2008/2009 neměli uchazeči o studium poprvé povinnost podrobit se vstupním zkouškám, takže počet přijatých studentů oborů *Polská filologie – dvouoborové bakalářské tříleté studium* a *Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast* vzrostl na téměř 120 studentů. O rok později bylo přijato celkem 25 nových studentů a podobná čísla jsme zaznamenali i v dalších letech – v roce 2010/2011 o jednoho více, v roce 2011/2012 i v roce následujícím 24 nově přijatých studentů. Výraznou změnu přinesl až studijní rok 2013/2014, ve kterém v důsledku zavedení nově akreditovaných oborů *Polská filologie – dvouoborové navazující magisterské dvouleté studium* a *Polská filologie – jednooborové bakalářské tříleté studium* vzrostl počet nově přijatých studentů na 35, z nichž si prvně uvedený obor zvolilo osm studentů, kdežto studium oboru *Polská filologie – jednooborové navazující magisterské dvouleté studium* zahájilo pět nových studentů, mezi nimi i studenti ze zahraničí.

¹⁵⁷ Srov. Důležité odkazy / Ważne linki, s. 465–467.